

COLLECTANEA

ADAGIORVM VETE

RVM D. ERASMI

Roterodami Germaniæ deco

ris. Opusculum sanè in

genio summo ela

boratum.

AD LECTOREM

Habes hic candide Lector, ex Anshelmiana Typo
graphica officina, Adagia illa Erasmi Roteroda
mi, multo emendatiora, multo integriora, q̃ in
prioribus impressionibus. Dictiones præter
ea græcas sparsim huic opusculo
insertas cum apicibus suis, ac
spiritibus, artificii opera
fabrefactis, qui in aliis
huc usq; sunt
neglecti.

Addita est tabula in ipsius operis calce, quo
dicto citius quærenti quoduis occurrat.

Desyderius Erasmus Roterodamus Guilielmo Mon
tio Comiti cum primis illustri, S. D.

ENtibi mi Guilielme p ep̃la uerecunde etiā flagitata uolumen tuus
mittit Erasmus, & quidē iusto, utinā autē eiusmodi quod uel tuis in
me meritis, uel meo erga te studio rñdeat, deniq; qđ iudiciū istud tuum
acre exactūq; non extimescat. Neq; em̃ ignoro, delicatissimo tuo pala
to, qđ uix etiā qđ uulgo laudatissima uident, sātisfaciant, tantum abest, ut
hæc placitura sit fiducia, quæ nō uero ad feuerū unguē exacta nō sunt
uerum ne primā quidē manū totā dum acceperunt. Eteñ cū febricula
quæ nostram p̃fectionem statim exceperat, afflicta remur, non tam gra
ui, qđ diutina, dictauimus hæc non scripsimus, medicū interim fallentes,
ne quid oīno librorū attigeremus interminantem. At ego iuxta Plyni
um perire ratus omne id temporis, quod studio non imperiatur, com
mittendum non putauī, ut rem tam p̃ciosam morbus sibi totā abripe
ret, maxime, qđ sine literarum cōmercio, non uideo quid hæc habeat uir
ta suæ. Intermissis itaq; grauioris operæ lubricationibus, hoc delica
tiore studiū genere, per uarios authorū hortulōs uagatus, adagiorū ue
rustissima quæq; maximeq; insignia, ueluti omnigenos flosculos decer
psi, & tanq̃ in fertū concinnaui. Ad quod quidē negotiū suscipiendum,
partim me tum tua uoluntas est adhortata, tum Richardi Charnoci an
tistitis extimulauit oratio, Deum imortalem, qua humanitate, qua inte
gritate uiri, ut qđ tu nobilitatis, tam ille Britannicæ religionis unicū or
namentum, ac decus mihi uideatur, partim qđ augurarer hunc meum
laborem, si non gloriosum auctori, ac certe lectoris, his utiq; qui triuia
li hoc sermone fastidito, uenustioris politiorisq; dictionis essent studiosi
fore, nec infrugiserū, nec iniucundū. Neq; me interim ^{ex voi} ^{di voi} .i. pigri
alini isti, qui se carpēdæ aliorum industriæ natos putant, uel tantillum
cōmoueant, modo bonæ mentis adolescentes hoc cuiusmodi est boni
confulerent, qđ si nō ut multæ artis admiraturos, certæ ut plurimæ fru
gis libenter amplexuros confidebā. Quid em̃ æque conducit ad ora
tionem, uel lepida quadā festiuitate uenustandā, uel eruditis iocis exhi
larandam, uel urbanitatis sale condiendā, uel translationū gēmulis qui
busdam distinguendā, uel s̃niarū luminibus illustrandā, uel allegoriarū
& allusionū flosculis uariandā, uel antiquitatis illecebris aspergendam
qđ hmōi parcemiarū diuitem copiosamq; suppellectilē, & tanq̃ p̃cenum
quendā extructū domicq; repositū habere, unde ad oēm rōnem cū uelis

depromas, qđ aut scita apraq; metaphora blandiat, aut dicaci sale mordet, aut acuta breuitate placeat, aut breui acumine delectet, aut nouitate, aut uerustate cōmendē, aut uarietate alliciat, aut allusione faceta titillet agnoscentē, aut obscuritate demū ip̄a lectorem oscitantem expregafaciat. Iam uero quis nescit prācipuas orōnes tum opes, tum delicias in sententiis, metaphoris, parabolis, paradigmatis, exemplis, similitudinibus, imaginibus, atq; id genus schematis sitas esse, quæ cū sempue hementer honestant dictionē, tum incredibilem adferunt ornatū & gratiam, quoties iam cōmuni consensu recepta in uulgi sermonē abierunt, libenter em̄ audit quisq; qđ agnoscit, maxime uero, si uetustatis cōmendatio qđā accedit, siqđē adagia non aliter q̄ uina ab ætate p̄ciū accipiunt. Neq; ad cultū mō faciūt, neruos q; non minus iuuant, eoq; Fabiusea non solum in his numerat, quibus exhilaret iudex in figuris, sed inter argumenta parcemiā plurimū ualere putat, siue fidem facere cupias, siue aduersarium puerbiali dīcterio repellas, siue tua munias. Quid enim probabilius, q̄ qđ nemo non dicit. Quem tot ætatum, tot nationum consensus non permoueat. Allegata hæc a me operis amore uideantur, nisi res ip̄a clamat, ex authorū omni genere, ut quisq; maxie præcelluit, ita puerbiis hmōi maxime fuisse delectatum. Iam primū qđ habet orbis Platonis, uel oratione facundius, uel philosophia diuinius. At is dialogos suos bone deus quantis de rebus, tñ crebris adagiis, ueluti stelsulis quibusdā interspersit, ut me quidem nulla pinde comœdia ut huius philosophi disputatio delectet. Tum Plautus unicę theatri delitiæ, q̄ ubiq; scaret adagiis, q̄ prope nihil dicit, quod nō aut a uulgi sermone sumpserit, aut statim de proscēnio in uulgi sermonem cesserit, ut hac potissimū uirtute, musarum eloquio meruerit æquari. Terentius artificio Plauto superior, nō tam passim quidem prouerbis utitur, sed exquisitionibus. An non M. Varro uir undecunq; doctissimus, prouerbialibus dīcteriis adeo est delectatus, ut Satyrarum suarum tum argumenta, tñ inscriptiones non aliunde petierit. E quibus subinde citant adhuc illæ, ὅνους πένες λύρας, ἡ δὲ σὶ αὐτὸν, οἷς πᾶσις ἡρόντες. Et nescis quid serus uestper uehat, & mutuum muli scabūt. Catullo sua adagia adime, & leporis bonam partem ademeris. Quid. Horatii poetæ tum uarii tum acuti, nōne pleriq; uersus aut prouerbiales sunt, aut prouerbii faciem habent. Huius æmulator Persius, cum cæteras illius figuras, tum hoc decus pro uirib; affectauit. Atq; ut Martiale, Ausonioq; prætermisiss, ad aliud authorum genus ueniam. Plynius secūdus, tam multiuga uir doctrina, q̄ studiose sit hoc genus ornatus secutus, indicio fuerit, uel præfatio illa in historiam mundi, in qua scribenda homo diligentissimus mihi uidet (iuxta Flaccū, sæpe caput scabuisse, uiuosq;

P R E F A T I O

ungues arrosisse, ac manibus pedibusq; (qđ dici solet) annisus, ut ea q̄ minime triuiali uena scripta uideretur, eoq; a capite ad calcem usq; q̄ plurimis adagiis resperisſe, uel illud, qđ in amplissimo illo ope puerbia siqua incidunt, nō indiligenter annotauit. Adde huc, qđ apud græcos cōplures extiterūt nō obſcūri nōis authores, q̄ puerbiorū collectanea, uel ex p̄fesso cōscripserūt. Veluti Apl's Byzātius, Stephanus Diogenianus. Quorū nos qđem p̄ter nōia, nihil adhuc nanciſci quimus, nisi ex Diogeniani collectaneis fragmenta qđā, uerū adeo mutila, adeoq; nuda, nulla auctorū nomenclatura, nullis locorū indiciiis, ut ex his nobis nō multū acceſſerit. Porro apud latinos, nemo qđem ante nos (qđ scīa) hmōi negociū tentauit, non qđ operæ precii nō putarint, cur em istud contempserint. hi qui de singulis lris, de uerborū etymologia, deq; rebus etiam leuioribus anxie propemodum scribētes, operæ precii se facere existimabant. Cæterum q̄ non contempserint, uel hinc collige, qđ eleganti ſatura uir Aul. Gellius, huiusq; æmulus Macrobius. Præterea Donat⁹, Acron cū emulatore Porphyrione, ut græcos interim cōmentatores taceā, si qñ in authoribus, puerbiū subelſe lenſerunt, nō qđ pueri clamitant in faba se reperisse sunt arbitrati, sed qđ uelut asterisco p̄notandū diligentiusq; explicandū iudicarent, utpote q̄ nō ignorarēt, sepe numero fieri, ut duobus uerbis cōprehensum adagiū, multū tenebrarū adferret, si latuisset, plurimū p̄o lucis, si scite fuisset explicatū. Hic si exēplorū, q̄ tibi passim occurrēt plurima, unū aliqđ regis, en tibi statim in fronte a nobis utcunq; enarratū. Rideam⁹ γλωττα & ῥῥῶνιον, id qđ est in epl's Tullianis, in quas ambages, in quē errorū labyrinthum enarratores mittit. Quod si Chřiani chřianorū exemplis magis tangimur, non dubitauerim Hieronymū unū p̄ multis obſcere, cuius tā uaria tāq; recondita eruditio, ut ceteri pene ad hūc neq; natate (qđ dicūt) neq; lras didicisse uideant, tanta rursum phraſis, tm̄ pōderis & acrimoniae, tā densa multiplexq; translationū & allusionū supellex, ut cū hoc cōpositos reliq; theologos, Ranas Seriphias dixeris. At in huius libris plus adagiorum, q̄ uel in Menandri comediiis inueniris, & qđem lepidissima, ueluti illa. Bouē ducit ad ceroma. Camel⁹ saltauit. Malo nodo malus querendus cuneus, Clauū clauo trudere, Bos lassus fortius figit pedē, Dignū patella cooperculū. Tū allegoricæ illæ noiationes. Epicurus Chřianus, nři t̄pis Aristarchus, ad adagiorū naturā q̄ pxime accedunt. Neq; dissimile Basilio studiū fuisse uideo. Sed ut ad Neotericos nostra festinet orō, non uerebor Hermolaū Barbarū, Picū Mirandulatum, Angelū Politianū, uel in maximis authoribus ponere, qui suorū temporū, uel doctrina, uel eloquentia adeo non fuere cōtenti ut mihi cū antiquitate certamen lumpsisse uideant, & haud scio an ueterū pmul-

ros præcefferint. Picus quidē diuina quadā ingenii fœlicitate, Hermolaus absoluta diligentia, Politianus nitore incredibili, uenereq; prope dixerim plusq; Attica. lis uiris cum esset cōmune studiū, ut a uulgi hoc est sordido sermone q̃ possent longissime abessent, id ita demū se consecuturos putarunt, si priscis adagiis, iisq; schematis, quæ cū hōe gñe cognationē habent quandam, orōnem passim aspersissent. Quorū Hermolaus usq; adeo impense fuit studiosus, ut nec affectionis q̃dem imo dicæ reprehenſionē metuerit, tanq; nihil eruditū arbitraturs quod non adagio aliquo condiret. Politianus Miscellaneis suis in quibus nihil nō exactum, & insigne uoluit uideri, neutiq; miscuisset pleraq; puerbia, si id grāmasticarum negociū esse iudicasset, Verū ne longius catalogum proferam, huc oīs hæc tam uerbosa recensio spectat, ut quisq; authorū exquisitissime scripsit, ita parcemiarū q̃ maximam curam habuisse, ne nos hōmūculi cōtemendas putaremus. At exoriẽ interea tristis (ut aiunt) Areopagita quispiā, qui se religiosulū uideri uelit, & theologū quando bonam theologiæ partē in supciliis sedere putant, statimq; patrua censoriaq; uoce nobis obſtrepens, apageſis, inget, nugas iſtas pueriles, nos cum fucis iſtiusmodi, uel uniuerſam Rhetoricē tanti oīno facimus, quanti aut aſinus aurū, aut gallus iaſpidē. Age placemus & hoc hōim genus, huicq; obiurgatori hunc in modum reſpondeamus. Si te Rhetoricum hōiem pudet appellari, at ſapiens at theologus optas tum eſſe, tum uideri. Fac interim (quod nemo cui quidem peccus ſapit, ſenſit) ſermonis curam nihil ad rem p̃tinere, uerum hoc puerbiolum orōnis genus, non oratoribus, ſed ſapientibus prophetis, theologis, uel p̃priū germanūq; ac peculiare ſemp fuit. Neq; oīno aliud ex tam multis ſunt ſecuti ueteres illi σοφοί, quos utinam non tanto interuallo ſapientia ſequeremur, quanto loquacitate præceſſimus. Nimirū ii ſapientiæ progenitores, ſophiſtica garrulitate in tantū non ſunt delectati, ut ueneranda illa philoſophiæ myſteria breuiſſimis quibuſdā adagiis incluſerint, non nihil etiā obſcuritatis dedita õpa aſpergētes, adhibira, aut metaphorā, aut ænigmatē, aut aliō id genus ſchemate. Ea; non aliter q̃ de tripode prolata paſſim arripiebant, perq; oīm ora uolirabant, cātationibus uulgaribus celebrabant, p̃temploꝝ foribꝰ inſcripta uiſitabant, perq; oēm grēcā marmoribus, atq; in æs incīſa, publicis monumentis ſeruabant. Quo de gñe ſunt illa. Ignē gladio ne fodias. Noſce te ip̃m, Optimū condimentū fames, Quæ ſupra nos nihil ad nos. An hoc ſaltē non aīaduertiſi in hebræorū prophetarū arcanis l̃ris non pauca adagia & noīatim referri, totamq; illorū orōnem in puerbialibus figuris ſcatere, ueluti hmōi Baculo arūdineo inniteris, linum ſumigans nō extinguet, In foueā incidit quā fecit, In laqueū incidit quē tetenderat, & id

P R A E F A T I O

gentis bis mille. An non legisti Salomonē regem Tyri philosophis ex
 hoc genere & proposuisse nonnulla, & ab illis pposita dissoluisset An
 nō illius libri, quē Salomonis puerbia noīant, altissimis mysteriis refer
 ti, uel inscriptio ipa cōmouit unq; legentē? An non Ecclesiastā quē uo
 cāt, & itē alterius quē Ecclesiasticū dicit simile argumentū admonuit?
 Cūq; in apostolicis literis (neq; em usq; adeo Scotus te capit opinor,
 ut has non attingas) cūq; etiā in euangelicis libris adagiā frequenter
 occurrant, nempe hæc, canis reuersus ad uomitū, sus in uolutabro luri,
 aerem uerberans, cymbalū tinniens, cecinimus uobis & non saltaſtis, fe
 stucam de frarris oculo educis, ipse trabē in oculo habens, qua mensura
 mensi fueritis remetiet i uobis, nunqd p pane lapidē, p quo scorpiū da
 bit & oleū uendentes, cū hæc inq;, quid em oīa recensēam? occurrunt,
 nunq; ne tibi uenit in mentē hoc genus sermonis non succus tantū sed
 diuinū quiddā potius habere, & celestibus rebus accōmodatum? Qua
 re multis de causis, neq; futilē, neq; sterile laborē nobis suscepisse uide
 bamur, si ad hanc sermonis rōnem, quā non sine causa tot tam eruditi,
 tanq; diuini authores sunt secuti, studiosos adoleſcētes p nostra uirili,
 aut instrueremus, aut certe excitaremus. His opinor rationibus censor
 ille placatus, aut nobis accedet, aut saltē molestus esse desinet. Reliquū
 esse puto, ut in ope nouo, qd secuti simus rōnem reddamus. Erunt for
 tasse, qui lecta statim inscriptione, conſicient me indocto labore q̄pluri
 mas snias ex authoribus hinc inde congestas, uelut in lexicon retulisse.
 Quod genus sunt. Oīa uincit amor. Nō oīa possumus oēs. Quot hoīes
 tot snia. Nūq; tuta fides. Nimiū altercādo ueritas amittit. Non istuc
 spectauimus. Neq; em quod snia sit, id cōtinuo parcemiā putamus, rur
 sus quod parcemiā, non p̄tinus sniam arbitramur. Quēadmodū liuor
 uelut ignis alta petit, snia qdem est, non puerbiū, cōtra, ego in portu
 nauigo, ut puerbiū est, ita nō est snia. At in uino vitas, pariter & snia est
 & puerbiū. Ergo duo quādā ad hoc requiri uidentur, ut parcemiā sit.
 Alterum ut aliqua re sit insignita clausula, aut translatione, ut cōtra sit
 mulū calces, quæ maxima turba est, aut allegoriā, ut Dionysius Corin
 thi, & fuimus Troes, aut ænigmate, ut Dimidiū plus roto, aut aliā quīs
 figura, aut breuitate deniq; lepida commodaq; sit simplex sit figura, ut
 suum cuiq; pulchri. Alterū, ut ea iam in frequentē oīm sermonē abierit
 aut theatro excepta, aut a sapiētis alicuius apophthegmate nata, qd ge
 nus est illud. Anacharsis apud Athenienses solocisimū facit. Athenien
 ses apud Scythas, aut e poeta quopiam decantata. Scribit em Macro.
 Homeri singula apophthegmata, puerbiorū uice antiquitus celebrata
 fuisse, aut ex apologo sumpta, ueluti, Parturient montes nasceſt ridicu
 lus mus, aut ex sermone cuiuspiā forte recepta, ut equus me portat, rex

A D A G I O R V M

alit, aut ex euentu aliq̄ nouo & insigni tracta, sicuti illud. Multra cadunt inter calicem supremæq; labra. Aut ex hois gentisue moribus translata ueluti Phalaridis imperiū, & Sybaritæ p̄ plateā. Neq; statim quæcūq; huius essent generis alba, ut dicit amulsi, conuertimus, imo uero iuxta græcū adagiū, nec oīa, nec passim, nec ab oībus. Primū uulgo sua reliquimus, uno aut altero exceptis, deinde nullū ascripsimus, qđ nō priscū non aliqua grā insignitū. Ad hæc q̄ potui breuissime, senlum & uisum tanq̄ digito indicauimus. Sed iam priusq̄ negociū aggrediamur, uicili gatoribus istis omnes aditus, tanq̄ prefixis undiq; pinnis p̄spiciamus. Qui si in his meis collectaneis eloquentiā desiderabunt. Ornari res ip̄a negat contenta doceri. Si q̄s & hic sermo, ut nimīū rhetoricus offendet adagium adiciam, & sui putere amaraciniū. Ordinem requirit aliq; non curauit Gellius. Breuior uidebor alicui, decet breuitas annotatōrē Dicar ybrosior, datū est hoc impijoribus. Aliena scribere culpabor, q̄ sua scribit, nō scribit adagia. Obsoleta qđā dicent, at uetustas parcemiā commendat. Quædā, ut obscuriora displicebūt, hæc est adagiorū natura. Apertiora quædā, admoneberis, si non discēs. Leuicula nōnulla, est & iis in magna turba locus. Frigere quæpiam uidebunt, non fulget gēma in sterquilino qđ in anulo. Quæ per se frigida uident, in loco adhibita grām habent. Serii ridiculis, iocosi seriis minus delectabunt, scripti mus uulgo. Pauciora si cui uidebunt, ista bimestri dictatiuncula contraximus, tū ualeat uinari deniq; aliud agentes. Rursum si cui nimis multa, at non pauca p̄termisimus, nec deerūt, qbus totū hoc humile minutumq; uideatur. Est & paruise rebus nonnunq̄ maxima tū laus, tū utilitas. Nudiora quædā adhuc ac destituta q̄ dicit, is extremā manū patienter expectet. Hoc em̄ ea consilio emisimus, ut noui opis q̄s esset Genius futurus, nō maximo sumptu leuiore alea iacta periculū faceremus. Si q̄s errata n̄ra indicabit, si quidē studio n̄ri faciet, multā a nobis feret grām, sin malitia tū audiet, qui stolidè quæ non intelligit reprehendet. Apelleum adagiū audiet, ne sutor ultra crepidā. Erit cui nihil hic placebit, non scripsimus illi. Habes Guiljelme suauissime eplām uerbosam & prouerbiosam, nempe de puerbiis inq̄ ueremur, ne uetustissimā adagiū simus oblitī, nihil nimis, tuq; iam dudum adagiorū satur, ad reliqua non aliter, q̄ ad Crambē recoctā sis nauseaturus. Vale igit̄ generosissime adolescens cum te digna cōiuge, & hoc operis futuri degustamentum æqui boniq; consulito. De quo si nō pessime sperabis, his ipsis quæ uides accuratius elimatis, nō pauca adiciemus. Deinde alterum librū addemus, nostro quidem Marre conscriptum. Huitantum adagiorū inquis? Non erunt adagia, sed adagiis simillima quæ scio te his multo magis delectabunt.

Vale. Parrisi.

¶ Quatenus utendum adagiis.

Aristoteles in commentariis rhetorices admonuit, de adhibendis epithetis, ut Adagiis utamur non tanq̃ cibis, sed ueluti condimentis, id est, non ad satietatem, sed ad gratiam. Præterea, ne quouis infera mus loco, quemadmodum enim ridiculum sit, si quibusdam locis gemmam alligaris, itidem absurdum, si non suo loco adhi bueris adagium. Quod uero Fabius libro institutionum octauo de sententiis usurpandis præcepit, id totidem ferme uerbis de paroemiis præcipi queat. Primum, ne quemadmodum dictum est, nimis crebriter utamur. Densitas enim earum obstat inuicem, quo minus eluceant. Quemadmodum nec pictura, in qua nihil circumlitum est, eminet. Ideoq; artifices, etiam cum plura in unam tabulam opera conferunt, spatiis distinguunt, ne umbræ in corpora cadant. Subsistit enim omnis paroemia, ideoq; post eā utiq; aliud est initium. Vnde soluta fere oratio est, & e singulis non membris sed frustis collata, structura caret. Porro ut adfert lumen clauus purpure loco insertus, ita certe neminem deceat interrexta pluribus notis uersis. Accedit hoc quoq; incommodi, quod crebras captanti paroemias, nonnullas necesse est admiscere uel frigidas uel coactas. Non enim potest esse delectus, ubi de numero laboratur. Postremo gratiam amittit, quicquid aut immodicum est, aut intempestiuum. In epistolis tamen famularibus licebit paulo liberius hoc genere ludere, in oratione seria, si cuti parcius, ita etiam accuratius adhibendæ.

ADAGIA FO. 1
DESyderii ERASMI COLLE
GTANEA ADAGIORVM VETERVM

¶ Similes habent labra lactucas.

Arcus Cicero in Aſtione. Crasſum Licinium, auro
re Luci. ſemel duntaxat in uita riſiſſe ſcribit. Plini
us Secundus li. vii. ca. xix. Ferunt, inquit, Crasſum
autē Crasſi in Parthis intercepti, nunq̃ riſiſſe, ob id
Agelaſtū. i. irriſibile uocatū, ſicuti nec fleſſe mul-
tos. Hiero. cōtra Ruſi. Ego certe ut tibi hoi ſeueriſ-
ſimo riſum moueā, ut imiteris aliqu Crasſum, quē
ſemel in uita dicit riſiſſe Lucil. ſuit oīno hic Crasſus multorū autorū te-
ſtimonio, uir q̃dem neq; indiſertus, neq; improbus, uerū nimitū ſerius,
& amarulentus, pertinax in ſimulatibus exercendis, quē alii nunq̃ riſiſ-
ſe ferunt, alii ſemel duntaxat. Et qd tandem id fuit uſq; adeo ridiculū,
ut hoi tam ſeueriſſum excutere potuerit. Nempe notiſſimū diſertū
quod a multis refertur. Siſes habēt labra lactucas, de aſino carduos co-
medente. Eſt autē lactuca herba mollis ac tænera. A ſell. labris nihil ſca-
brius ac petricofius. Hoc prouerbio uſus erit, ubi quid ineptum ineptis
obrigiſſe ſignificabimus. Veluti ſi duro diſcipul. durus p̃ceptor con-
tingat, Improbo populo magiſtratus improbus. Contumelioſo aſtori
cōtumelioſus patronus. Ruſticano ingenio ruſticane literæ. Vxori mo-
roſæ maritus moroſus, & ut ſemel finiā, q̃ties mala malis, digna dignis
eueniunt, q̃ tñ ipſis optima uideant, ita ut aſino cardui lactucæ ſunt.

Riſus Sardoniſ.

Cicero famikepiſt. li. vii. ad Fabium Gallū. Videriſenim, ingt, mihi
uereri, ne ſi iſtū habuerimus, rideamus γέλως σαρδωνιον. i. riſum
Sardoniū. Quo in loco cōmentatores ſedulo q̃dem, quæ poſſunt adſe-
runt de herba Sardinia, quam ſi quis imprudens ediſſet, cum ridētis fa-
cie emori, tū de Tarcotella animante, cuius morſum ſimilē interitū ſeq̃
putant. Verum hæc q̃ cū reliqua epiſtola cohæreāt ipſi uiderint, nos de
riſu ueruſtiſſima q̃dam adagia a græcis celebrata fuiſſe comperimus.
Veluti riſus Ionicus in Cinædos. Riſus Megaricus in eos q̃ intempeſti-
ue ridēt, & hoc (q̃ Cicero eſt uſus) Riſus Sardoniſ, qd olim in p̃fuſi
ſolutiſq; ridentes dicebat. De q̃ dubitare deſinet q̃ Platonis de repub.
librū primum legerit. Vbi Socrates de Traſymacho hoiē faſtoſo, & ar-
roganti. Tunc ille ingt, hæc audiēs ualde Sardonicæ, p̃fuſeq; riſit. Et o
Hercules, ingt, hæc eſt ſolita Socratis ironia. Ex his liquere puto quid
innuerit Cicero, nempe Caſare reuerſo reſp̃, minusq; libere iocādum
eſſe. Cum hoc interp̃ramento tota illa epiſtola, uel adamuſſim quadrat

Nihil graculo cum fidibus, nihil cum Amaricino sui.

Scite & uenuste his duobus adagijs usus est A. Gel. noct. attic. extrema lucubratiōe, in hoies crassiore ingenio, amulos & prophanos, q po-
litiores literas, elegatiorēq; doctrinā ridere possunt, intelligere nō pnt,
q; ea demū iuuat q didicerūt sordida, muta, indocta. Id genus hoies a
suis cōmētariis, qbus nihil pōt fieri tersius, hmōi disterio tanq; fuste abi-
git. Vetus est, inqt, adagiū. Nihil cū fidib⁹ graculo, nihil cū amaricino
sui. Estē m⁹ gracul⁹ auis garrula atq; obstrepera, eoq; pcul a musicis ab-
leganda. Neq; suillo rostro unguentū cōuenit, cui id demum bñ olet.
quod cōenum olet.

Sanctum dare canibus. Margaritas porcis.

In apostolicis literis legunt eodē sensu. Quod studiū antigrati fuisse
uideo, ne philosophiæ theologiēq; mysteria uulgo pderētur. Id Phoeni-
cū & ægyptiorū hieroclyphicę literę, id Pythagorę ænigmata, id pphē-
tarū paradigmata, id euāgelicę parabolę clamarūt. Nec alia mēte fuit
uel Paulus, q inter pfectos dūtaxat loquebat sapiētiā, uel huius disci-
pulus Dionysius, qui Timotheū adiurat iōib⁹ obtestatur, ne hierarchi-
arū mysteria uulgo cōiceret. Plaro Dionysio sup nōnullis arcanis in phi-
losophia rogatiunculis p ænigmata rñdet. Manet hodieq; uulgo tritū
adagiū. Ne suis rosas obsperferis. Hiero. Ipsorū em decretū est, non
facile margaritas ante porcos mittendas, nec dandum sanctū canibus.
Simile illud ex Apologo Aesopi. Gallus iaspidem repperit.

Manus manum fricat.

Apud Platonem in Axiocho citatur ex poeta opiam, Manus manū
fricat, Da aliqd, & aliqd accipe. i. officiū accipiēs, officiū redde mutuū.

Dimidium plus toto.

Inter conuiuiales rogatiūculas refertur, & hęc ab A. Gel. in noctib⁹.
Quid sibi uelit Hesiodiū illud in libro, cui titulus inditus *ἔργα καὶ
ἡμέραι*. i. opa & dies. *ἡντοι δ' ἂν ἴδεν ὅσα πλεόν ἡμῶν πάντες*. i.
Ignorant stolidi q; toto dimidiū plus. Enigmaticū em qddam hęc uer-
ba uident habere. Citant aut, simulq; explicant a Platone libro tum de
legibus, tum de Repub. quarto, ostenditq; poetam prudētissimū amœ-
na quadam obscuritate, & ambage uerborū mediocritatē cōmēdasse,
quam ultra citraq; nequit consistere uirtus. Nam quod totū id iam me-
diū ptergressum sit oportet. Præstat igitur medium toto. Hęc pri-
mum ab oracula profecta sententia adeo in prouerbium abiit, ut a nul-
lo philosopho, nullo poeta non fuerit celebrata, quin hodie quoq; ne-
mini non est in ore, oranibus rebus modum adhibendum.

Mutuū muliscabunt.

M. Varro plerisq; librorum suorū, puerbiales titulos indidit, e qb⁹

hicun^o est. Mutuū muli scabūt. Quod adagiū & apud Noniū citat & in Aufonianis, Symmachius ep̄lis legiit. A mulis se uicissim ore fricantibus sumptū. Quadrat in eos, qui se mutua ratione mirant, ac laudant Quorum gloriosa commercia falsissime ridens Flaccus, Frater (inquit) erat Romæ consulti rhetor, ut alter alterius sermone meros audires honores. Gracchus, ut hic illi foret, hic ut Mutius illi. Paulocq; post. Discedo Alcæus puncto illius, ille meo qsq; Quis? nisi Callimachus.

Senes muruum fricant.

Non diuersum superiori sensum habet, in balneis natū adagiū hoc modo. Adrianus impator ueteranū quempiā seruuli pœnuria semar moribus affricantem suspicatus, eum & seruis & sumptibus donauit. Quod alii ueterani foeliciter cessisse uidentes, cœperunt & ipsi complures sub oculis imperatoris sese marmorib⁹ affricare, ut hoc modo principis benignitatem elicerent. At ille euocatis senibus, iussit ut alius alium uicissim defricarent, ita pueris nihil opus esse. Qui locus postea in uulgi fabulam cessit.

lumenta qm̄ manibus carent, alterius frictione indigent.

Scipionis Aemiliani apophthegma, in eos qui cum nihil pulchri facinoris gerant, opus habent, qui magna de ipsis prædicent.

Lampada cursu tibi trado.

Ex antiquissimo ludorū ritu ductū, Eos Prometheus instituisse legiit hoc mō, ut eurrentes facē gestaret ardentē, eā defatigatus proximo tra debat, is itē defessus alii, ac deinceps ali⁹ alii successionē tradebant inuicem. Inde puerbiū lampada cursu tradere, p̄ eo qd̄ est defessum alteri integro, suas partes tradere. Veluti siq; lectioe defatigatus, qd̄ reliquū esset ab alio legi iuberet. M. Varro de re rustica. Non cursu tibi lāpada trado. Cice. ad Herē. Nō em̄ quēadmodū in palēstra q̄ tēdas ardentes accepit, celerior est in cursu cōtinuo, q̄ ille q̄ tradit, ita melior impator nouus, qui accipit exercitiū, q̄ ille qui discedit, Propterea q̄ defatigatus cursu, integro facē, hic peritus impator, imperito exercitiū trad. Persius. Qui prior es, cur me in decursu lampada possis.

In eo ipso stas lapide, ubi præco prædicat.

Ex multis auctoribus liquet in foro Romano lapidē fuisse editoriē, unde p̄co in auctionibus res ugnales denunciabatur. Ad quā rē alludens Chrysalus seruus in Bacchidibus Plautinis, de senē quē argēto defraudabat. O stulte nescis, ingt, nunc uendi te, atqui in eo ad stas lapide ubi p̄co p̄dicat. Significat igit̄ quenpiam sui ipsius uenditioni interesse.

Non eras in hoc albo.

Id est nō eras in hoc numero. Plinius in p̄fatione historię mundi. Cū hanc operā condicerē, nō eras in hoc albo. i. nondū eras in eorū numero, a quibus hæc legenda putabam, Eodem adagionimis scire usus Po

litianus. Non recuso quin sub censurā, aleūq; ueniat, qualecūq; hoc erit de quo scribā, dum ne sint in hoc albo duæ mihi maxime suspectæ literarū pestes, inscicia, inuidiāq;. Ab albo prioris tranlatum, de quo Vlpia, ff. volu. ii, lib. iiii. Eum quoq; edere Labeo ait, qui producat aduersarium suum ad album, & demonstrer, quid dictaturus sit.

Herculei Labores.

Prouerbio dicuntur, qui aliis quidem utiles, auctori præter inuidiam nihil adferunt.

Nec omnia, nec passim, nec ab omnibus

De uerecundia in muneribus accipiendis modestiaq; obseruanda elegans adagiū extat in Archetypis epistolæ diui Seueri, & Antonini Imp. Ea citat ab Vlpiano in primo de officio, pconsulis, eodēq; titulo in digestorū lib. pri. Verba eplæ hæc sunt. Quantū, inquit, ad xenia pertinet, audi quid sentiamus, græcū prouerbiū est, οὐτε πέντε, οὐτε πέντε, οὐτε πέντε, οὐτε πέντε. id est. Nec omnia, nec passim, nec ab omnibus. Nā inhumanū est a nemine accipere, sed passim uilissimū, & p oia auarissimum. Hæc illi quidē. At nostri Iurisconsulti omnia contra faciūt, & oia, & passim, & ab oibus accipientes, atq; hoc quoq; parum, adde omnia passim, ab omnibus rapientes.

Lolio uisitant,

Aenigmatice in eos dicitur, qui cæcutiūt. i. parū uident. Plaut. in milite. Mirū est lolio uisitare te, tam uili tritico. Quid iam? Quia Lusciosus Verbero, gdepol tu qdem cæcus haud lusciosus. Nā lolio uitari oculos testatur Ouid. Fast. lib. pri. Et careant lolis oculos uitiantibus agri

Cornicum oculos configere.

In actionibus est M. Tullii, etiam si mihi in pſentiarum locus non occurrat, pro eo qd est ueterum inuenta tanq̃ nihil illi uiderint, rephendere, & emendare. Hiero. contra Rufinum apologetico ii. Nunc uero cū uarietate regionum diuersa serant exemplaria, & germana illa, antiquaq; tralatio corrupta sit atq; uiolata, nostri arbitriū putas, aut pluribus iudicare, quid uersum sit, aut nouum opus in uetere opere conde re, illudentibusq; Iudæis, cornicum (ut dicitur) oculos configere. Quæ metaphora, unde aut qui in prouerbiū uenerit, fateor me nondū apud idoneos autores exploratū quicq; legisse, nisi q̃ coniectura ducor. Cornicum uiuacitatem, & concordiam huic adagio fecisse locum. Constat nimirum Cornicem longissimæ uitæ esse auem, tum & concordie symbolum. Ut is uideatur cornicum oculos uelle configere, qui ea quæ antiquitas magno consensu approbauit, damnare ac rescindere, conuelle req; conatur.

Fuimus Troes,

Plutarchus in eo libello, cui titulus, quo laudare se quispiam inui-

diā citra possit, apud Lacedæmonios trifariā chorę celebrari solitū scribit, Senū, puerorū, iuuenū, Et senū qdem hæc erat cantio. *Ἀμμες πὸτ' ἤμεν ἄλκιμοι νέαν' αἶα* Quo significabāt fuisse quondā se robustos iuuenes. Puerorum vero hæc erat cantilena, *Ἀμμες δ' ἔγ' ἐσὶ μέθα πολλὰ καὶ ῥῶνες*, Ex quo futuros lōge illis meliores se p̄fitebant. Iuuenes aut sic canebāt. *Ἀμμες δ' ἔγ' ἐμὲν αἰδ' ἔλθ' ἄνδ' ἄσπεο* Indicantes se iam id esse, quod uel illi fuissent, uel hi futuros sperarent, eiusq; rei paratos facere periculū. Inde puerbiallyter id fuisse dicebant, quod periisse significabant. Cuius generis Tragicum est illud. Fuimus Troes, i. iam nihil sumus, & Ciceronianū illud. Nos quoq; florūimus. Atq; eiusdē aliud de coniuratis supplicio affectis, uixerunt. Ad idē facit Menedemus Terentianus, qui habuisse se filiū dicit potius q̄ habere Et Plautinus Leno, miserrimū, ait, esse uerbū habuisse.

Quondam fuerunt fortes Milesii.

Milesiorū mollicies & luxus, uel adagio nobilitata est. De quibus illud Aristophanis in comœdia, cui nomē Pluto. *πάλα πὸτ' ἦγον ἄλκιμοι μιλῆσιοι*. Quondā fuerunt fortes uiri Milesii, ut eos iam effœminatos, parumq; uiros intelligamus.

Sexagenarios de ponte deiicere.

Ex historia natū, puerbiū. Olim ī Comitīis iuuenes p̄ tumultū senes de pontib; cāpi Martii, in qbus suffragia ferri cōsueuerūt, deturbarūt. Qua de re meminit Ouidi⁹. Pars putat, ut iuuenes ferret suffragia soli, Pontibus infirmos p̄cipitasse senes. Inde sexagenariis ferendi suffragiū ius adēptū, Mac. Sat. i. Adimere uis doctis uiris in uerborū comitīis ius suffragandi, ac tanq̄ sexagenarios maiores de ponte deiicere.

Crambe bis posita mors.

Crambe brassicę herbe gen⁹ apd Pl. li. xx c. ix. Quā Suidas in conuiuiis adhiberi solitā scribit, p̄pterea qd ebrietatē arceat, uerū recoctā adeo nauscā adferre, ut Græcis in fastidiū, puerbium abierit, extare eī apud illos hmōi adagiū *δὲς κρᾶμβη θανάτω*, id est, bis Crambe mors. Ad qd alludēs Iuue. Sat. vii. dū declamatiōis eiusdē iterū, atq; iterū audite tediū inuit. Occidit, ingt, miseros Crābe repetita magistros

Ne Hercules quidem contra duos.

Hercules quondam ubi sibi unia compluribus insidias instrui sensisset non contra pugnauit, sed fuga salutē quæsiuit. Inde Græci puerbiū arripuerunt. Ne Hercules quidem contra duos. Significantes neminē adeo uiribus antecellere, ut unus plurib⁹ par esse possit. Nec fortissimo quidem uiro pudendum esse, multitudinē cedere.

Aestimare leonē ab unguibus, & alia in eundem sensum.

ἐκ τῶν ὀνύχων ἐν λέοντι γινώσκειν.

Est ex una quapiā, & leuicula re totius cōiecturam facere, ex paucis multa, ex paruis maximā conicere. Veluti si quis omne hominis ingenium, & mentem, ex uerbo aliquo perpendat. Solent em̄ ii, qui leonem ipsum nunq̄ uiderunt, ex unguibus tamen ostensis. quantus sit, coniecturam facere. Neq; dissimile huic. De gustu summo iudicare. ἐκ γένους μακρὸς γινώσκειν. Et de simbria texturā. ἐκ τῆς κραπέδος ὁ ὕψασμα. De vultu Aethiopem, τὸν αἰθίοπα ἐκ τῆς ὀλέθου. De fructu arborum, ἐκ τῶν καρπῶν ὁ δένδρον γινώσκειν. De cauda vulpem cognoscere. ἡ κέρκος τῆς ἀλώπεκος μαρτυρεῖ. Hæc omnia græcis adagiorum scriptoribus referuntur.

Amussis alba.

Nullo delectu, nulloq; discrimine, qđ fieri significantes, alba amussis fieri dicimus. Est aut̄ amussis filii, quo cæmentarii parietes exequant. Id est in Gellianis lucubrationibus his uerbis. Nāq; illi oēs, & eorū maxie græci multa & uaria lectitantes, in quas res cunq; inciderant alba (ut dicitur) linea sine cura discriminis, solā copiā sectati cōueriebant.

In albo lapide alba linea.

Eodem e fonte promanauit & illud apud græcos percelebre adagiū, ἐν λευκῷ λίθῳ λευκὴ σάθμη. i. In albo lapide alba linea. Ad hoc respexit Socrates in Charmide Platonico, dicēs se erga formosos adulescentes pinde esse, ut albā amussim in albo lapide. Propterea qđ necq; discerneret satis inter formas, & oēs ex æquo amaret. Eius inde uerba subscripsimus. Apud me qđ o amice nulla ppendendi, discernendiq; facultas. Profecto pinde sum erga honesta indole claros, ac albū filiū in albo lapide, ferme nanq; oēs eiusmodi hoīes mihi admodū placēt. Pōt dici, & in eos qui obscura obscuris, dubia dubiis exponunt.

Canis in balneo. Græci sic. τὴν κύνιν ἐν βαλανεῖο.

id est Quid cani & balneo.

Citatur pro græco, uetustq; pro uerbio a Rodolpho Agricola in epistola quadā, quæ ego uirū totius Germaniæ publico honore nominō, nominoq; hoc libentius, qđ puellus huius discipulo sum usus præceptore, nempe Alexandro Hegio Vuesphalo, ut huic filii pietatē, illi tanq̄ nepotis debeā charitatē, uerū ne Rodolphi nostri gloriā Germanus pco faciā inuidiosam, Hermolai Barbari, quem nemo (ut opinor) negat inter Italos, præter summā morū innocentiam, & eruditionis arcem tenuisse, epitaphium de eo subscribam.

Inuida clauserunt hoc marmore fata Rodolphum.

Agricolam, Phrysi spemq; decusq; soli.

Scilicet hoc uiuo meruit Germania, laudis

Quicquid habet Latium, Græcia quicquid habet.
 Iste igitur Rodolphus in ea quam dixi ep̃la, senatui Hantvuerpiensi, summa & facundia, & fide suadere conat̃, ut ludo literario p̃ficiant aliquē q̃ literas didicerit, nec infanti physico, aut theologo hoc muneris cōmitant, q̃ cū se, quacūq; de re dicere posse confidat, ip̃m dicere, qd sit, ignoret. Quid em, ingt, faciet theologus, aut physicus in ludo. Isarior̃ nēpe: ut græci dicunt, id qd canis in balneo. In balneis nullus est canum usus. Nec admodum dissimile illud. Musica in luctu. De ioco intempestiuo

Intus canere. Græci sic *ἔνθεον καὶ ἀνέστη*.

Aspendius Citharædus.

Est pprii commodi causa quippiā facere, cuiusmodi Citharædi pleriq; nunc sunt mag̃tatus, puerbium qdē a statua quadā citharædi sumptum, hoc habitu, ut cithara in leuā tralata, fidibus inrorsum uersis nō aliis, sed sibi canere uideret̃. Nam q̃ populo canunt, chordas auditoribus ostendunt, non sibi. Meminit & de statua, & de puerbio M. Tul. in Verrem actione tertia. Atq; etiā Aspēdiū citharistā, de q̃ sæpe audistis, id qd est græcis in puerbio, quē oīa intus canere dicebant, sustulit, & in intimis ædibus suis posuit, ut etiā illum ip̃sum artificio suo superasse, uideat̃. Sallē p̃fecto Verris rapacitatem tetigit Cicero, q̃ intus canentē in intimis ædibus collocarit, ut citharædus ille quidem intus cecinerit. At Verres intime. Nec minus apte eodem est usus prouerbio in Rullā contra legē agrariā. Atq; hoc carmē, ingt, hic Tripli. nō vobis, sed sibi intus canit. Ostendit em̃ in ea oratione Cicero eam legem tamen si popularis uideret̃, haud tñ populi, sed decemuirum utilitati repertam.

Spartum rodentes.

Ξαίνο γὰρ ὄντες. id est, Spartū rodentes, prouerbii uice dicebatur ut Varrōi placet in ignauos. Sūptū a pictura Socratis, cui op̃a recēses Ply. li. iiii. ca. v. Et piger, inquit, qui appellat̃ Ocnos, spartū torquens, qd asellus arrodit. De eodem sensit Proptius his uersibus. Dignior obliq; funem qui torqueat Ocno, Æternusq; tuam pascat aselle famem. Ferē aut̃ idem picturæ genus, & Delphis fuisse a Polygnoto Thasio dicatū Quo quidem negāt desidē, & ignauū significatū, imo laboriosum, & in dustrū potius, sed cui uxor sit prodiga. Eoq; Pausanias ait non marem asellum, sed fœminā pictura fuisse. Idem argumentū marmore cælaturum Romę duobus uisitari locis, in Capitolio, & in hortis uaticanis, Hermolaus est testis. Ocnos igitur onos. i. pigros asinos recte appellaueris, qui nō ip̃i modo nullam bonam frugem adferunt, verum etiā aliorū labores corrumpunt. Hieronymus exempli causa spartum torsit, & hi qui eius opera deprauarunt, Ocnifuerunt. Quo noīe bona pars eorū qui

D. E R A S M I

litteras, pfitentur sunt digni. At hoc interim mirum, cur Plinius etiam pigrum appellari scripserit, quod spartum torqueret, & non alessum arrodente. De eo dem Oeno Pausanias in Ionia huiusmodi puerum increbuisse scribit.

Ἰσχυροῦς τὸν θώμινα .i. Contorquet Oeni funiculum

Inter sacrum sum, & saxum.

Quod adagium de perplexis, & ad extremum periculum redactis, inde forte defluxit, quod olim patres patrati saxo uictima feriebant, quod scedere nihil habebat facilius, inuolatusque. Sic enim apud Plautum Tindarus, unus ex duobus captiuis iam deprehensis. Nunc ego omnino occidi. Nunc ergo inter sacrum, saxumque sto, nec quid faciam scio.

Asinus stramina trahit, quod aurum.

Heracleti apophthegma in proverbium cecidit, ὄνος οὐρματὰ ἀνέλειδάμεν ἢ χρυσόν .i. Asinos magis stramina optare quam aurum. In stolidos, quibus pessima pro optimis placent.

Asinus inter simias. ὄνος ἐν πιθήκοις, sicut / de:

Menander in comedia cui Plotius titulus, maritum de uxoris iniuria gentem inducit his uerbis. Tum me cunctis notum sic faceret uxor heri meoque denotare in uultu. Asinus inter simias fierem (uti aiunt) .i. ut omnes me ludibrio haberent. Constat simiam esse animalium omnium perulantissimam, ut leonem etiam audere per contumeliam exagitare, natibus illius insidens. Idem hodie uulgo dicunt simili metaphora Noctua inter cornices.

Dies omnia reuelat.

Tertulianus in apologetico contra Ethnicos. Bene autem inquit, quod omnia tempore reuelat, testibus etiam uerbis atque sententiis. Ex quibus Tertuliani uerbis colligere licet, Sophocleos illos lenarios in proverbium olim transisse. Quos A. Gel. in noct. refert. πᾶσι ταῦτα κρυπτεμένα, ὥς ἂν παρὸ ὄραν. Ὁ παντ' ἀκούει παντ' ἀναήνορα χρόνον .i. Hic nihil occultum quoniam cuncta contines. Et cuncta audies omnia reuelabit dies. Addit Gellius a poeta puerulo, cuius nomen sibi non occurrerit scriptum. Veritate T. pis esse filium propterea quod uerum nunquam perpetuo latet. Aliqui erupit, uel tempore eruenit.

Quam quisque norit artem, in hac se exerceat.

Hanc sententiam graecis in proverbio fuisse, uel Cicero ipse testis est in Tusculanarum disputationum primo libro. eius haec sunt uerba. Sed hic quidem quis eruditus sit, sicut est, haec magistro concedat. Aristoteli, canere ipse doceat. Bene enim illo proverbio Graecorum praecipit. Quam quisque norit artem, in hac se exerceat. Similimum est illi, quod alio loco posuimus. Ne sutor ultra crepidam.

Aurum lapide autem hominum exploratur.

Inter multas Chilonis Lacedaemonii sententias, haec potissimum erui.

ditos delectauit. Cote quidem & indice (sicem is lapis latine dicitur) auro
examinari, uerum ne sit an adulterinum. Verū auro dignosci homines
boni ne sint an contra. Quæ sententia potest & in hunc modum effertur. Co-
te aurum explorant homines, at ipsi homines auro explorantur.

Ne Momus quidem hæc carpat.

De re uerementem absolutam atque irrephensibilem. Plato in libris de Re
pub. philosophiæ studium, ne a Momus quidem carpi posse dicit. Erat
autem Momus reprehensionis deus, qui Veneris scandalum reprehendit,
postquam in ipsa Venere, nihil inueniret, quod reprehenderet.

Diomedea necessitas.

Plato de Repub. li. vi. Diomedea (ut aiunt) necessitate cogetur ea fa-
cere, quæ isti probauerunt. Significat autem necessitatem inuitabilem.

Sutorium atramentum.

Cicero ad Pætum li. epi. ix. Iam pater eius accusatus est a M. Anto-
nio, Sutorio atramento absolutus putat. Subasse pueritium uidetur, uerū
obscurius. Significat absolutum esse reū, iudicium corruptela non sine infa-
mia tñ. Est enim eiusmodi atramentum sutorium, ut neque magnopere atra-
notam imprimat, neque nullam tamen illinat maculam.

Fucum facere.

Est dolosa imagine fallere. Terenti. Fucus factus mulieri. Cicero ad
Quintum fratrem. Sicut qui tibi promiserit lucum (ut dicitur) facere uel
le senseris, ut te id audisse, & scire dissimules. Vnde fucus pro simulatio-
ne accipimus. Et officias pro obscuracione rei.

Calculum reducere. Apponere calculum.

Mirum ni prouerbialis est metaphora, quæ Cic. usus est in Hortensio
Nonio teste. Itaque tibi concedo quod in duodecim scrupis olim ut calculū
reducas, si te alicuius dati poeniteat. Tranlatum apparet autem a ratiocina-
tibus, aut certe a latrunculario lusu. Est igitur calculus reducere, reuo-
care, si quid imprudentius concesseris, mutareque factum, cuius te poeni-
teat. Id propemodum exponens Politianus. Quoniam, inquit, moti semel poe-
niteret, concedi sibi postularet, ut calculū reduceret. Prouerbii similimum
est & hoc. Apponere calculum, pro eo quod accessionem adiungere, a ra-
tiocinantibus deductum. Vt & si iam olim amas plurimum, tñ & hunc
calculum ex mea commendatione uelim accedere. Et albus calculus, pro
studio & fauore apud Plinium Ceciliū.

Qui digito scalpunt vno caput.

Prouerbialis est uersiculus, primum a Caluo poeta in Pompeiū scri-
ptus. Deinde in oēs paruuiros tranlatum. Extrat autem apud Iuuenalem

Manibus pedibusque niti. Oibus neruis. Nequeque dielque.

Prouerbiū est comicū, quod ueremēs admodum conatus significat,
ut per manus industriam efficiendū, per pedes celeritatē intelligam. Dau-

D. ERASMI

in Andria Teren. Ego hoc Pamphile pro seruitio debeo, conari manibus pedibusq; & neruis intendere ad eundem sensum ptinet. Cice. ad Qu. Fratrem. Sic contende oibus neruis & facultatibus. Itē qn ppetuam assiduitatē intelligi uolumus, dicimus noctes, diesq; nos qpiam facere

Remis ac velis.

Festinationis cuiusdam mirificæ significationē habent hæc adagia. Plautus in Alinaria, Remigio, ueloq; quātum poteris, festina, & fuge. i. q̄ ocyslime. Et alatis pedibus fugere, in uulgari sermone est. Et volare pro festinanter ire. Inuenit & hoc, velis equiq; pro q̄ ocyslime.

Vertere vela.

Pro eo quod est in diuersum mutare sententiam, atq; institutum, a nauigatione lumpta metaphora. Plautus in Epidico. Vt eunc in alto ventus est Epidice, eximo velum uertitur. Quam sententiam Terentius, omissa figura exulit his verbis in Hecyra, eamq; Donatus catholicam esse monet. Profecto hoc sic est, ut puto, omnibus nobis ut res dant sese, ita magni, atq; humiles sumus.

Terræ filius. Cœli filius.

Veteri prouerbio homines obscuro, ignobiliq; genere prognati terre filii nominabantur, propterea quod terra sit communis omnium rerum parens, cui libi uirtute tua nobilitatem peperissent, noui homines dicebāt. Persius. Præto estimi Manius hæres. Progenies terræ, quare ex me, quis mihi quariis. Sic pater, haud prompte dicam, ramē adde etiā, unū. Vnum enim, terræ est iam filius. Cice. ad Atticum. Et huc terræ filio, nescio cui committere epistolam rantis de rebus non audeam. Idem ad Trebatium. Cornelius quidem tuus familiaris summo genere natus, terræ filius. Et Iuuenalis. Vnde fit ut malim fraterculus esse gigantū, ad prouerbiū alludens. Siquidem gigantes terræ progenitos poetæ fabulant. Itidem homines ignotos, & subito apparentes, cœli filios uocabant, ueluti e cœlo demissos. Cuiusmodi apud Moſen Melchisedec sine patre, sine matre inductus est.

In luto hærent. Hærent in salebra.

Teren. in Phormione. In eodē hæsisas luto. A uiatoribus tranlatum. In luto aut siue in salebra hærent dicunt, qe re pplexa & impedita explicare se nequnt. Quēadmodū q in luto hærent, si alterū educant pedē altero altius imergunt. Rursus ut hūc extrahāt, alter est infingendus.

In aqua hæret.

Priori non id dissimile est apud Ciceronem officiorum lib. iii. Dicit ille quidem multa multis locis, sed aqua hæret, ut aiunt. Significat autē Epicurum parum secum disputatione constare, seq; ipsum inuoluentē, dum ea quæ dicit alibi, pugnant cum his, quæ alibi dixit. Itaq; fluctuare, neq; in solido consistere.

Semper aliquid noui adfert Africa ^{αἰεὶ φέρει τὴν λιβύην}

^{κακόν}. Semper fert Africa mali quippiam

Quod quidem in eos dici pōt, qui nouas res semp, aut moliant ipsi, aut renunciant. Vnde natū sit adagiū, Ply. in natu. hist lib. viii ca. xvi. aut hunc modū exponit de leonibus agens. Magna, inq̃, his libido cor-
tus, & ob hoc maribus ira. Africa hæc maxime spectat, inopia aquarū
ad paucos annos cōgregantibus seueris. Ideo multiformes ibi animalū
parus, uarie formis cuiusq̃ gēis mares aut uī, aut uoluptate miscente
unde etiam uulgare græcis dictū. Semp aliquid noui Africam afferre.

Quot seruos habemus, totidem habemus hostes.

Id adagii positiū est a Macrobo. in cōnatū Sac. lib. primo. his quidem
uerbis. Vnde putas arrogantiū illud manasse prouerbiū, quod ia-
ctat, totidem nobis hostes esse, quot seruos? Non habemus illos hostes
sed facimus. Quæ sententia huc pertinet, ne quid illis tanq̃ amicis fida-
mus, qui nos metu colunt, non amore, neu nobis tyrannicum illud pla-
ceat, oderint dum meruant.

Sophocles Laudicēni.

Quod prouerbiū, ut plenius intelligam, liber ipsius Plynii Cæciliū
uerba paulo altius referre, qbus salustime prorsus quondā adolescentū
ridiculam ambitione describit. At Hercule inq̃, ante memoriā meā, ita
maiores natu solent dicere, ne nobilissimis quidē adolescentibus locus
erat, nisi aliquo cōsulari producente. Tanta ueneratiōe pulcherrimū
munus colebatur. Nunc refractus pudoris & reuerentie claustris, omia
patent oibus. Nec inducunt, sed irrumpunt. Sequuntur auditores acto-
ribus similes, conducti, & redempti manicipes. Conuentura conductis
& redemptis, i media Basilicā, ubi tā palam sportulē q̃ in triclinio dant
Ex iudicio in iudicium pari mercede transiunt. Inde iam nō in urbē
σοφοκλῆς ἀπὸ τῶν σοφῶν καλεῖται. uocantur ii, qui dicēdi laudem
inaniter affectant. Sophocles em̃ græce eum sonat, qui sapiens uocatur
& Laudicēni qui ad laudem dicat, quanc̃ in priori allusio est ad poe-
tæ nomen, in altero ad gentis uocabulum, Vtruncq̃ nomen ad condu-
ctos illos laudatores referri potest.

Dedi malum, & accepi.

Idem Plynii Cæcilius in eplis. Cæcilius inquit, Classicus homo, so-
dus & aperte malus, pro cōsulari in ea parte, hoc est in Betica non mi-
nus uiolenter, q̃ foras de gesserat, eodē anno q̃ in Africa Marius Priscus
Erat aut Priscus ex Betica, ex Africa Classicus, inde dictum Beticorū
(ut plerumq̃ dolor etiā uenustus facit) non illepidū ferebatur. Dedi
malum & accepi. Quo quidem adagio licebit uti, quoties eiusmodi p-
mutatio uidebit facta, ut malū pro malo sit redditū. Veluti si q̃s pater

improbū generum dedisset, & improbam item nurum recepiſſet.

Clauum clauo trudere.

Eſt utium uitio, malum malo, uim ui, dolum dolo, improbitatem im-
probitate retundere. Amor amorē, uelut clauus clauū pellit. Maledicis
maledictis repugnandū, audaciaq; audacia, ueluti clauus clauo repe-
lenda. Vtiſ hoc adagio diuus Hierony. græce ſic dicit, πατ[ρ]α λογ
ἐξ ἐκ[τ]ρο[ς] & πατ[ρ]α λ[ο]γ. i. Clauum clauo pepuliſti.

Malo nodo, malus quærendus eſt cuneus.

Haud ita diſſimile ſuperiori ſenſum habet. hoc eſt cū impudentibus
impudentius agendū cū aſtutis aſtute, cum maledicis maledice, cū in-
gratis ingrate. Eſt & hoc apud Hieronymum.

Si tibi machæra eſt, & nobis urbina eſt domi.

Simillimū eſt illi Hieronymiano. Suntq; uerba Chryſaſti in Bacchidi-
bus Plautinis, minas minis referentis, & militis ſcutia ſcutis dictis retun-
dentis. Nam machæra, & urbina utrunq; teli genus eſt. Si tibi machæra
eſt, & nobis urbina eſt domi. Si tu militariſ, ferociterq; nobiſcū agas,
habemus uiciſſim, quo ferociam tuā frangamus.

Suo ſibi hunc iugulo gladio, ſuo teſo. Incidit in foueā quā fecit.

In Adelphis Terentii. Mirio ſenex fratris ſæuitiā increpās, hmōi utiſ
ſententiā. Hoc unū adfert uiciſ ſenectā, attentiōres ad rem ſumus, q̄ opor-
tet. Eandē Demea ſuo loco in fratrem retorq;ns, poſtremo non meū illud
uerbū facio, inquit, qd tu Mirio bene, & ſapienter dixiſti dudū. Virium
cōmune om̄i eſt, qd nimiū ad rē in ſenectā attenti ſumus, hāc maculam
nos decet effugere. Hac ſn̄a poſtea q̄ fratrem conſtrinxiſſet, ne agrū quē
petebat, poſſet negare, ſubiecit. Suo ſibi hūc iugulo gladio. Quod ada-
gium & alibi apud eū poetā reperiſ. Eo utemur eleganter ſi qn̄ occaſio
ne in eū ipm̄, a quo eam accepimus erimus uſi, aut quenpiam ex ipſius
orone coalguemus, aut qd p ſe dixit ille, nos contra eū facere docebi-
mus, deniq; q̄ries quācūq; rem in eū a q̄ ſuit pfecta retorq̄bimus. Eiuf-
dem figurā eſt Plautinū illud in amphitryone. Atq; hunc tello ſuo ſibi,
malitia ſua a foribus pellere. Et hebraico puerbio, quia qua re aliū ca-
piat, ipſe capitur. In foueā quā ipſe aliis p inſidias ſtruxerat, dicit inci-
diſſe, & laqueo caprus quem retenderat.

Τὰς οφκκίας ἐπεσιζεν id eſt Irritare Crabrones.

Nemini dubiū eſſe puto, nullam eſſe Plautinā ſententiā, quin eadem
puerbiū dici debeat. Tantiſ em̄ huius poetæ lepōs, antiquitaſq; ut
ſingulæ illius clauſulæ, p adagiis uſurpari a doctis poſſint. Cur em̄ id
non fiat in Plauto Comico, & Comico tam ſententioſo, tam ſaſſo, tam
uenulo, quod in Homero ueteres ſacſitarunt, cuius ut ſcribit Macro-
bius ſingula & p̄p̄t̄a uice prouerbiornū paſſim omnes

in ore habebant. Quare neq; pigendū, neq; infrugiferū duxi uetustissi-
ma quæq; ex illius fabulis recentere. Occurritq; illis in primis ex Am-
phitryone. Irritabis Crabrones, qd in mulierū ingenio est dictū, quib⁹ *glia*
iratis si repugnes, magis, puoces, neq; patiunt si qs contra ipsarum opi-
nionem cōtendat. Vltus est hoc adagio Hieronymus in epistolis. Est autē
Crabro insectū genus aculeo pestilentissimo. Refert Plinius narū, histo-
lib. xi. ca. xxi. Crabronum isus haud temere sine febris esse. Additq; au-
ctores esse, ter nouenis huius aiantis pūctis interfici hoiem, hanc ipsam
sententiam alia metaphora Plautus idem sic extulit, non dubium, quā in
prouerbialiter. Bacchæ bacchanti Iulielis aduersarier, ex insana insani-
orem facies, feriet sæpius, sin obsequaris, una te soluas plaga. Cōsueue-
runt autem mulieres bacchantes obutos thyrlis ferire.

Vitā humanā plus aloes habere q̃ mellis

Est in eadem fabula hmōi sententia, sub Alcumenę persona. Ita cuiq;
comparatum est in ætatē hominum. Ita Diis placitum, uoluptati ut moe-
ror comes consequatur. Quin incommodi plus, malici⁹ illico adsit, bo-
ni si obtrigit quid. Eam ne quid dubitarem⁹ prouerbialem esse Apulei⁹
effecit, cuius hæc sunt uerba in floridis. Sed uerum uerbum est profecto
quod aiunt, nihil quicquam tam prospere diuinitus hominibus datum
quin & cum ad mixtum sit aliquid difficultatis.

In aere piscari. Venari in mari.

In asinaria a Libanio utrunq; prouerbium dictum est, qui cum ab he-
ro Dementio, uxore meius argento defraudare iussus esset, significas
fieri non posse, ut a muliere tenace quicq; auferretur. Iube, inquit, una
me opē piscari in aere. Venari autē reticulo in medio mari. Quo uer-
bo recte utemur, quando negabimus ibi quærēdum esse quippiam, ubi
inueniri minime possit. Ut si quis in opibus aut uoluptatib⁹ beatā uitā
q̃rat. Quibus quidem metaphoris, Boetius etiam in carmine utitur.

Nudo uestimenta deirahere

Libanius idem de hero mōitus, ut ab ipso per fallaciam auferret ar-
gentum quo filio amica emeretur, Maximas, inquit, nugas agis. Nudo
deirahere uestimenta me iubes, significans uidelicet ibi heram callidio-
rem, attentiorēq; esse, q̃ ut defraudari queat, hic hero nihil esse, quod
auferatur.

Hostimentum est opē pro pecunia

Lenæ Claretæ uerba sunt in eadem fabula, ad adulescentē sua bñfi-
cia exprobrantem meretricibus, tu mulierē amabas, missa est, ego pe-
cuniam, dedisti. Neut⁹ est quod alteri exprobrer. Conueniet hoc dictū
in quosdā gloriosos, qui si quid pauperi muneris donauerint, in magno
beneficio numerant, atq; adeo iactant, imputantq; at contra, quantum
ab eo uicissim officii, obsequiūq; receperint, id uero non meminere, ut
cum iuxta Plautum, hostimentum sit opē pro pecunia, Festo Pōpeio

D. E R A S M I

hostimentum est beneficii pensatio. Admonendum & illud par pari re
ferre, prouerbii faciem habere quandam.

Quasi piscis idem est amator lenæ, ne
quam est, nisi recens.

Lena dignum uerbum. Verum id hodieq; in prouerbio est, hospite
triduano, itidem ut piscem obolere naribus.

Ad suum quenq; hominem quæsum
æquum est esse callidum.

Eiusdem est lenæ.

Necesse est facere sumptum, qui quærit lucrum.

Prius damnum est faciendum, ei qui lucrum cupit. Id quod uulgo
puerbio dicunt. Vetus manibus non facile falcones reuocari. Nec
piscem sine æsca capi.

Fortiter malum qui patitur, idem post potiù bonum.

Notissima sententia.

Lupus est homo homi non homo, qui qualis sit non nouit.

Moner ignotis (tamen si probi uideant) non esse confidendum.

Festo die si quid pegeris, pefesto egere liceat, nisi perperis.

Ab Euclione sene parcillimo dicit. Dogma est, ne in solennibus sum
ptibus ita profusum simus, ut non sit, quo quoridianum feramus. Festi dies
uel sacris offerendis, uel diurnis epulatioibus, uel ludis in honore deo
rum, uel feriis obseruandis celebrant. Profecti ad rei private, publicæq;
administrationem concedebantur.

Ferre iugum

In Curgulione Palinurus. Iam ne, inquit, fert iugum? De puella pcoris
num p ætatē uirum reciperet. Id em significari q sequunt satis arguunt
Nam rñdet continuo adolescens, tam a me pudica est, quasi soror mea
sit. Hora. in Odis. Nondū subacta ferre iugum ualer ceruice.

Nemo ire quenq; prohibet publica uia.

Id est qd palā, atq; in medio, ppositum est, eo ius est unicuiq; uti.

Flamma fumo est proxima.

Qui malū reuicare cupit, is malū fugiat occasione oportet, ut qui cor
rumpi nolit, a corruptorū consuetudine abstineat, qui cubare nolit, ne
det osculū. Nā addit, prius fumo cōburi nihil pōt, flāma potest.

Qui e nuce nucleum esse uult, frangit nucem.

Qui commodum quærit, a labore ne abhorreat.

Verberare lapidem.

Planesium meretrix amatore mōet, ne seruū q iam ad uerba ob
duruerat pulset, ne manū læderet. Noii, inquit, amabo uerberare lapidē
ne perdas manum. Apte quadrat in eos, qui cum iis iurgio aut maledi
ciis certant, qui hmoi rebus paucunt, non offenduntur.

Vorare hamum.

Est eas res auide appetere, quibus capti in perniciem trahamur. Dicitur a Curgulione parafico, de lenone epistolam, qua decipiendus erat legere incipiente. Simili translatione eandē rē dicit in Bacchidibus Chrysalus. Nunc ab transfenna hic turdus lumbricū petir.

Intra praeſepis ſuas.

Hoc eſt certo ac tuto. Plautus in Caſſina. Scit ſi id impeteret futurum quod amat, intra praeſepis ſuas, i. certū ac paratū. Nā qd intra ſepta noſtra clauſum, non poteſt eſſugere. Dictū eſt in ſenem dantem operam, ut ancilla quā amabat, nillico ſuo nuberet, hoc quidem conſilio ut inſciēte uxore quando ueller rurſea potirer. Idem in rudentibus. Ad herum arbitrum uocat me hic, intra praeſepis meas.

Aliquam reperitis rimam.

A piſcibus aut auibz captis tranſlatū uidet, in hoies calumnioſos, qui quibz mala in cauſa aliquid inueniunt, quo iudicio elabanſ. Hora. Effugiet tamen ſecleratus uincula Proteus.

Necſſum eſt vorſis gladiis depugnari.

Hoc eſt diuerſa ratione res eſt tentanda.

Nunc nos collatis ſignis depugnabimus.

Eſt cominus pugnare, ex Homero ſumptum in prouerbiis apud doctos uenit. Cominus pugnare dicimus, quoties in diſputando iis argumentis utimur, quae ad rem proprie max. meq; pertinent.

In ſaltu uno duos apros capere.

Eſt eadē in re duos deprehendere. Chalinus in Caſſina. Iam ego uno in ſaltu duos apros capiam.

Frigidam aquam ſuſfundere.

Eſt beniuolentiam hoim inter ſe amantū, obtreſtationibus frigido rem languidioremq; facere, quamq; frigida aqua ſuſfundere eſt etiam adiutare & incitare, id quod elici pot ex libris pandectarū. Lena in Ciſtellaria matronas inculat, q; cū coram meretricibus ſint blandiſſimę, clam tñ inuideant, maritoſq; ſuos ab earum amore quantū poſſunt conantur auertere. Ea res cum lenae uehementer indigna uideretur. Ita noſtro inquit ordini palam blandiuntur, clam ſi occaſio uſquam eſt, aqua frigida ſubdole ſuſfundunt.

Confringere teſſeram.

In eadē fabella amator iureiurando alligando ſe dicit, qd lenae filiū ducturus eſſet, eoq; praecat, ne ſe piurū fieri pariat ſi filiū non duxerit. Ad q Lena iis uerbis rñdit. Abi inquit q̄rere ubi tuo iurando ſatis ſit ſubſidii, hic apud nos iam confrēgiſti teſſeram. A menſura frumentaria ductum uideri pōt, uel a teſſera ſigno hoſpitali.

Quod dedi non datum vellem.

Sermo quo quis se rei quæ facta est, nec iam infecta fieri potest, poenitere significat, atq; in posterum cauturum, ne rursus faciat, quod iterum poeniteat. Quæ ne quis prouerbialem fuisse dubitet, eiusdem lenæ uerba ascribam. Inter nouam rem uerbum usurpabo uetus. Quod dedi, non datum uellem, quod reliquum est, non dabo.

Mihi istic nec feritur, nec metitur.

Apud Plautum est in Epidico. Hoc est, ista ex re mihi nec commodi quicquam esse potest, nec incommodi.

Nihil homini amico est opportuno amicus

Est id quidem eadem in fabulâ. Verum ea sententia græco prouerbio sic effertur. Importuna beneuolentia nihil a similitudine distat. Intempestiuum enim officium, plerumq; odium pro gratia refert

Farcire centones.

Est aures auditoris gloriosis fabulis obtundere. Ita em Periphranes in Epidico, militi iam pugnas suas militari more narrare paranti. Quin tu inquit, alium quæras, cui Centones farcias, id est cuitu gloriosa mendacia narres.

Aliter catuli longe olent, aliter fues

Quo uerbo significatum est, non ueste solum dignosci hominem ab homine, uerum esse natium quiddam genuinum, ac proprium in uno q; quod in ipso uultu oculisq; eluceat, quo libertum a seruo, generosum a rustico, probum ab improbo facile discernas. Inde illud apud Fabium Ne faciem quidem liberi hominis habet.

Ab unguiculo ad summum capillum.

Homerus ἐσ πῶδας ἐκ κεφαλῆς

Ita loquebantur ueteres, cum totum hominem quantus esset significarent. Plaut, in Epidico. Contempla Epidice ab unguiculo, usq; ad capillum summum. Quare si cuius hois ingenium moresq; oēs plane cognitos inuideri uolumus, eiusmodi nobis hominem, ab unguiculo usq; ad summum capillum perfectum esse, non inuenisse dixerimus, Hora. Talos a uerace pulcher ad imos.

Tragulam iniicere, Fabricam facere.

Verumq; significat dolos ad decipiendū frugere. Vnde & machinari pro arte moliri traductū est. Apocides in Epidico Plauti. Tragulam in te iniicere adornant. Rursus alibi. Nescio quam fabricam fecit.

Malam messem facere.

Epidicus in eadem fabulâ. Sed ut acerbum est, pro benefactis, cum malam messem metas, id est intollerandū est, pro beneficio maleficium recipere. Cice. Ut sementem feceris, ita & metas.

Ego quoq; polmetuo, ne luscintolæ defuerit cantus

Apud Plautum est in Bacchidibus. Vbi quem re quapiam ita abun-

dare significamus, ut ea nunq̃ possit deesse, ueluti mulieri uerba, Ciceroni orationem, Iophiltæ cauillum.

Ad uiuam cutem.

Hoc est ad nuditatem usq̃, ut nihil reliqui fiat, præter corpus nudum. Chrysalus eadem in fabula. Tondebo auro usq̃ ad uiuam cutem.

Aspergere aquam.

Est animū reddere ei, qui p̃ subito dolore a se fuerit alienatus. Quod fere euenit, q̃bus repente subitanē & malū obicit. Solent si aspersa in faciem aqua, reuocato a corde sanguine ad se redire. Plau. Aspisti aqua.

Aspergo, Olfacio, Deuoro.

Est nōnunq̃ & in simplici uerbo puerbialis translatio, ut in eo qd modo posuimus Aspergo, qd non raro usurpat Cicero p̃ leuiter cōtaminō i Variuū. Cui tu nōnulla labecula aspergis. Atq̃ ibidē. Ne qua ex tua indignitate illius dignitati labe aspergi uideatur. Et sepe alias aspergere contumelia, aspergere ioco, aspergere disteriis. Indem ut olfacere pro suspicari, subolere in suspitiōe esse. Olfacere pro curiose, atq̃ obseruare uel ligare. Deuorare pro eo quod est rem sensu acerbam, ueluti sine sensu perferre, translatione sumptā ab his, qui a maras poriones aut cataporia, inuito palato absorbent. Vnde apud Ciceronem, & Fabium deuorare cedium, absorbere molestiam.

Valere Pancratice. Athletice. Pugilice. Basilice.

Apud Plautū hæc sunt, pro eo quod est ualentem, integritate uiribus esse. Apud eundem mulice uiuere, pro uoluptarie ac genialiter. Basilice ualere, belle ac magnifice.

Acerum habere in pectore.

Est salem acrimoniamq̃ habere. Aliquoties apud eundē poetā legit̃ in Bacchidibus. Nunc experiar, sit ne acetū tibi, cor acre in pectore. Et habere salem. Teren. Qui salem habet quod in te est.

Homo homini dæmonium.

ἄνθρωπος ἀνθρώπου δαίμωνιον. hoc est, Homo homini dæmoniū uel deus. In eū conuenit, q̃ subitā, & insperatā attulit salutē, qui uel bene de alio meretur. Nihil enim aliud putabant hominē deum esse, q̃ prodesse hominē, vnde Vergilius. Deus nobis hæc oia fecit. Et Plyn. hist. mundi lib. ii. Deus est, inquit, iuuare mortalem.

Tangere hulus. Tangere uiuum.

Hanc anagyrim ne moueas.

Cum id dicimus, quod alii maxime dolo, hulus tangere dicimur. Teren. Quid minus necesse fuit, q̃ hoc ulus tangere? Vbi puerbium Donatus subesse indicat. Eundē habet ferme sensum, uiuū tāgere. Eiusmodi cōtumeliā dicere, quæ doloear. Hermolaus. Hanc anagyrim ut medicorum prouerbio utar ne moueas. Est aut̃ anagryris herba: genus

D. ERASMI

Pythagorica adagia.

Nemini dubium est, quin plerumque Pythagoræ dicta, in puerbia abierint. Cuius apud ueteres tanta erat admiratio, ut eius dogmata per omnem Italiam regionem, eamque olim magna græcia dicebat, æreis in chartis tabulis seruantur. Equibus Hiero nonnulla contra Rufinum commemorat.

Τὰ τῶν φίλων κοινὰ.

Id est amicorum communia sunt omnia. Quod adeo in uulgi sermone abiit, ut a comica etiam persona apud Terentium puerbii nomine referat. Nam uetus quidem (inquit) hoc uerbum, Amicorum inter se communia esse omnia, etiam si hæc sententia apud Platonem, Euripidis nomine citatur.

Est amicus alter ipse, ὁ ἑὸς αὐτός.

Quo monemur, ne secus de rebus amicorum, quam de nostris ipsorum cogitemus. Dicunt græci unam esse animam duorum corporum *μία ψυχή*.

Duorum temporum maxima habenda est ratio, mane & uesper. Hoc est eorum, quæ gesturi sumus, & eorum quæ gesserimus.

Post deum ueritatem colendam.

Quæ sola deo proximos homines facit.

Aenigmata Pythagorica.

Verum ænigmata illa proprius ad puerbiale figuram accedunt, quæ ut idem testis est Hiero. Aristoteli diligentissimis suis in libris persequitur.

Stateram ne transilias. *ne quæ fortis per se & regum non parum equum semper habet*

Hoc est ne quid ab æquitate deflectas.

Ignem gladio ne fodias.

Id est iratum & tumidum animum uerbis maledicis ne laceßas.

Coronam ne carpsieris.

Id est leges urbium serua.

Cor ne comedieris.

Id est moerorem ex animo reice.

Cum profectus fueris ne redeas.

Hoc est, post mortem uitam hanc ne desyderes.

Hirundinem in domum ne recipias.

Id est garrulos & uerbosos sub eodem tecto non habeas.

Per publicam uiam ne ambules.

Id est, ne multorum sequaris errores.

Oneratis super imponendum onus, Depo-

nentibus non committendum.

Hoc est ad uirtutem incedentibus augmentanda præcepta, tradentes se ocio reliquendos.

Super Chœnice non sedendum.

Id est, non laborandum de uictu crastino. Est enim Chœnix escæ di-

urnæ mensura.

Tria Apollinis oracula:

Verum hæc atq; hmōi, tamen si probabile est olim in puerbis fuisse, tñ non est instituti p̄sentis oia p̄lequi, quis em̄ esset futurus finis? Verū ea duntaxat, quæ ab idoneis authoribus prouerbialiter sunt usurpata. Quorum est illud in primis, ex tribus Apollinis oraculis vnum. Nihil nimis, quod apud Platonem Socrates p̄ uerbi dicto citat. Quin & Comicus poeta, apud quem nulla sententia locum habet, quæ non sit prouerbialis, maxime quæ Socræ & liberto, & coquo sit tributa. Id appri me esse utile in uita arbitror, ut ne quid nimis. Socrates in Charmide Platonis testatur tria hæc præcepta pro foribus templorum Apollinis inscripta extitisse. *ἄνθρωπε μὴ ὑπερβύναι σε αὐτόν*, id est Nosce te ipsum. *μὴ ὀκνῆσαι*, id est Nihil nimis, & tertium. Sponsioni nō deesse iacturam *ἢ ὡς πρὸς ἄνδρα*. Quorum primū ab Apolline platū, reliqua a mortalibus adiecta putat Socrates, & ad eandem p̄tinere sententiā, ne quid supra q̄ possum⁹ tentemus. Nosce te ip̄m, id est mensurā tui. Nihil nimis. Sponsioni non deerit iactura. Ne sponsor fias. Sponsionis enim comites sunt lites, & æs alienum, ut Plinius scripsit.

Optimum condimentum fames.
Socraticū uerbiū est, quod hodie quoq; passim uulgo in ore est. Quo significat nihil esse nō lapidum, quod esuriēter atq; auide capias, aut facias. Eiusdem est illud, Quæ supra nos nihil ad nos, quod Lactantius nominatim etiam pro prouerbio commemorat.

Iniquum petendum, ut æquum feras.

Fabius Quin. lib. v. Nec oīno sine ratione est (inquit) id quod uulgo dicī. Inquit petendū, ut æquū feras, Quod obseruatū p̄be a Syro illo Terenciano, qui dum a lenone petit, ut Aeschino puellam dimidio tradat, effecit, ut tantidē cupide etiā traderet. Dicī & nunc uulgo qui anitit, ut auream quadrigam sibi cōparet, certe rotā unā assequet. Summo animo destinandū, ut saltem mediocritatem assequamur.

Mendacem memorem esse oportet.

Eodē in libro ponit & illud. Mendacē memorē esse oportere. Nihil em̄ difficilius, q̄ hoīem mentientē tota ratione secū constare. Quare qui prudenter mentire cupit, memorię p̄ceptiones ediscat.

Corycæus auscultauit.

Strabo li. xiiii. huiusmodi meminit historiæ, olim totam Coryci montis Asiatici præter nauigationem latronibus obsessam fuisse, quos a monte corycæos nominabant. Eos per portus dispersos solitos mercatoribus insidiari, furtimq; auscultare, quid mercium ferrent, quonā uigare destinassent, deinde collectos in loco adoriri, ac spoliare. Quæ

res adeo in rumorē uenit, ut inde prouerbiū natū sit, Corycæus auscul-
tauit, quo secreta nostra a cūctis obseruari significamus. Vñ est hoc
adagio Cicero in episto. ad Atticum. Oēs em̄ (inquit) κορυκαιοί
subauscultare uidentur, quæ loquor.

σκυτάλη λακωνικῇ. Scytala Laconica,

Id quod ad Atticū scriptū est a Cicerone. Habes Scytalam Laconi-
cam, forte pñnullis prouerbiū habere uidebīs, ut significarē epistolam
arcanis de rebus, Laconico more, conscriptā, quā nemo queat legere
preter eū, qui mittit, & eū qui accipit. De hoc missitandarū literarū mo-
re, qui plura nosse cupit, Plutarchū in Lyfandro legat. Meminit & Gel-
lius in notis lib. xvii. ca. ix. Scytalencq; loratū surculū interpretatur,
etiam si illic loracum legitur, non loratum.

Duos parietes de una dealbare fidelia.

Est eadē re duplicē gratiā inire uelle, eadēq; opa duos simul demere.
M. Curi. ad Cice. Sed amice magne, noli hanc epistolā Attico osten-
dere. Sine eū errare, & putare me bonū uirū esse, nec solere duos parie-
tes de eadem fidelia dealbare. Volebat enim Curius & Attico, & Cice-
roni summus uideri, ac de se uno fructū quidem Ciceronis, mancipium
aut Attici facere. Tractūm est ab his, qui parietibus opus albariū super
inducunt. Idem uulgo hac nostra ætate nō illepide dicunt. Eadem filia
duos tibi generos parare uis.

Aut bibat, aut abeat.

Cice. Tuscul. q. lib. v. Mihi eodem in uita seruanda uidet illa lex quæ
in græcorū conuiuiis obtinet. Aut bibat, inquit, aut abeat. Errecte. Aut
em̄ fruatur alijs pariter cū alijs uoluptate potandi, aut ne sobrius in ui-
olentiam uiolentorū incidat, ante discedat, sic iniurias fortunæ, quas
ferre nequeas, defugiendo relinquant. Hactenus Cice. Græci adolescen-
tes olim in comotationibus suis βασιλεῖς. i. reges talis fortieban-
tur. Vñ est illud Horatianū. Nec regna uini fortire talis hī q̄rū quēq;
bibere uellent prescribent. Habebant & decreta quedam cōiualia,
ea νόμοι. i. leges appellabāt. Earū hac una fuit, quā Cicero retulit,
q̄ & i. prouerbiū abiit. Aut bibat aut abeat. Morale sane, & ad mltas res
accommodabile, maxie aut ut aut eorū qbuscū uiuim⁹ moribus oblectun-
demus, aut si id nō libet, a consuetudine eorū recedamus. Id qd̄ hodie a
uulgo dicit, collarandū esse canibus, quibus cū uiuere constitueris.

Andabatarum more pugnare.

Est nullo adhibito iudicio, ueluti clausis oculis, cōtra quēpiam dispu-
tare. Andabata em̄ oclus oculis in hostē ruunt, neq; quā feriāt, neq;
quā itum declinent obseruantes. Quare qui neq; eius rationes, qū cū
disputat, neq; suas intelligit, is Andabatarū more pugnare dicit. Hies

ro. contra Helui. Ad hoc pbandū congerit de scripturis exēpla q̄plu-
rima, & more Andabatarū in tenebris gladiū uentilans. Idē cōtra Iou-
nīanū. Periclitamur respōsionis uerecundia, & quasi inter duos scopu-
los, & quāsdī necessitatis & pudicitiae Symplegadas, hinc atq; inde, ut
pudoris uel causae naufragiū sustinemus. Si ad pposita respondeamus
pudore suffundimur, si pudor imperarit silentium, quasi de loco uide-
bimur cedere, & aduersario ferendi occasione dare. Melius est tñ clau-
sis (qd dicit) oculis Andabatarū more pugnare, q̄ directā spicula dy-
peo non repellere ueritatis. Cice. ad Trebatii. Quē antea ne andabata
q̄dem defraudare poteramus. i. ne oculos quidem claudentem.

Tute lepus es, & pulpamentum quæris.

Hoc est, foris quæris, quod ipse domi habes. Distū in Eunuchō Teren-
tiana a milite in adolescentem, qui ad scortum ludere cōceptabat, cū ipe
scortum esse posset. Græci sic efferunt. λαγώς κρεῖων ἐπιθυμῶν. id est
Lepus carnem quærit.

Prius leporem testudo præuerterit.

πρὶν ὅτερον χελώνη πᾶσαμεται τὸν ἀντιπόδ. i. Prius testudo
cursu anteuerit leporem. De re factū perdifficili dicitur.

Lentiscum mandentes.

χὶνὸν δασύνει. i. Lentiscum mandere. Græcum adagium ad-
uersus eos, qui nimio comedendi studio superfluunt, quasi qui denti-
bus exterēdis fricandisq; oēm operā insumunt. Ex hac em arbore den-
tifriciū confici consuevit. fiebant & dentiscalpia ex lentisco. Martialis
Lentiscū meli⁹, sed si tibi frōdea cuspis defuerit, dētes pēna leuare pōt.

Callippedes,

Proterbio dictus est olim, qui in rebus agendis nimis cūctanter, ni-
miūq; leni⁹ esset. Suetō in Tybe. Ad extremū uota p̄tū ac reditu suo
falsicipi⁹ est, ut uulgo tam p̄ iocū Callippedes uocaret, quē cursita
re, ac ne cubiti quidē mensurā p̄gredi, puerbio græco notatū est. Cice.
ad Atticū. Varronis acculus tarditate. Biennium, inquit, p̄terit, cum
ille καὶ αὐτὸς ἀσίδυο cursu cubitum nullum præcesserit.

Albus an ater sis, nescio.

De hoīe uehementer ignoto dici solitū adagiū. Quintilia in xi. insti-
tutionū oratoriariū libro. Negat se magnificare aliquis poetarū, utrum
Cæsar sit albus, an ater homo. Catullū puto digito indicans. Cuius in
Cæsarem hoc carmen extat. Nil nimīū studeo Cæsar tibi uelle placere.
Nec scire utrum sis, albus an ater homo. Apul. in Apologia Magie.
Etia libenter te nup̄ usq; albus an ater esles, ignorauī, adhuc hercle non
satis noui. Hiero. cōtra Helui. Quis te oro ante hanc blasphemā no-
uerat. Quis dupondio supputabat? Consecutus es qd uolebas, nobilis

D. ERASMI

es factus in scelere. Ego ipse q̄ cōtra te scribo, cū in eadem urbe tecū cōsistā, qua balbutis & erubescis, albus (ut aiūt) Jan atē sis hēctio, quanq̄ in his Hieronymi uerbis non nihil inesse mendae uidetur.

Mala ad sese attrahens, uti Cæcias nubes.

Ventus est noīe Cæcias, quē Plinius media inter aquilonē & exortum regione, flare scribit & unū cōtra aliorū septentrionalīū ventorum naturam, nubes non pellere, sed attrahere refert, his q̄dem uerbis, ventorum etiam frigidissimi sunt, quos a septentrione diximus spirare. Vincinus his Chorus. Hic & reliquos compescūt, & imbres abigunt. Humidi Auster & Aphricus, & præcipue Auster Italic. Narrat & in pōto Cæciam in se trahere nubes. Idem in noctibus refert Aul. Gel. li. ii. cap. xxii. Est etiam uentus, inquit, noīe Cæcias, quē Aristoteles ita flare dicir, ut nubes non procul propellat, sed ut ad sese uocet ex quo versum istum proverbialem esse factum ait. *ἡ ἀκκα εἰς αὐτὸν ἐλκωρῶς οὐ κακίαις νεφελαῖς*, mala ad sese attrahens, ut Cæcias nubes. In eū conuenit, q̄ litibus ac turbis gaudet, eaq̄ quo se cotulerit secū adfert.

Equum habet Seianum. Aurū Tolosanum.

Adagium in calamitosos, ab equo quodā fara li sumptū, quē a Cn. Seio dño, Seianum appellant. Is ex Diomedis equis prognatus fuisse creditus est, fuitq̄ insigni specie, uerum eo fato, ut quisq̄ eius equi possessor esset, is cū omni domo, ad internitionē usq̄ deperiret. Id q̄d Cn. Seianus ipse capite dānatus, miserandoq̄ supplicio affectus. Deinde & Dolobella bello interfectus. Post hunc Cassius ab hostibus occisus, post hūc deinceps Antonius detestabili exitio perditus probauit. Hinc pro uerbium natum de his, cui tanq̄ fataliter pereunt, Equum habent Seianum. Quam rem si quis plenius narrare uolet, apd' Aulū Gellū in nocti. lib. iii. inuenerit, ca. ix. Simili ex re natū similēq̄ obrinet sensum illud, quod eodem in loco refertur. Aurū habet Tolosanum. Nam cū oppidum Tolosanum, Q. Cepio Consul diripuisset, multumq̄ auri in eius oppidi templis fuisset, quicūq̄ ex ea direptione aurum attigit, misero cruciabilisq̄ exitu periit.

Non cuiusq̄ est Corinthum petere.

Id est non est cuiusuisq̄ summis se adiungere, aut summa appetere. A Corinthia Laide natū adagium, ad quā cum ex omni Græcia ob forme præstantiā, frequens fieret affluxus, illa neminē nisi immodicā immentiaq̄ mercede data, admittebat. Inde puerbio celebratus apud græcos senarius. *οὐ πάντος ἀνδρὸς εἰς κορινθίων ἐσθ' ὁ πᾶσις*. i. Nō uiri cuiusq̄ est Corinthum petere. Vt us est apissime hoc adagio Horatius in epistolis. Principibus placuisse uiris, non ultima laus est, Non cuius homini contingit adire Corinthum; Sed it, qui timuit ne non succede-

vet. Ad Aristippū uidelicet allusit, quē Laïdi consueuisse notum est, cū Demosthenes mercedis postulatae magnitudine territus, abstinerit, ne gans se decem dragmarum milibus poenitentiam emere.

Asinus ad lyram.

Celebratissimū uetustissimūq; græcorū puerbiū in eos, qui ad multas bonas disciplinas habiles, docilesq; sunt. Hoc prouerbio M. Varro Satyrū suarū quandā inscripsit. Eiusdē apud Gelliū uerba sunt e Satyra, cui titulus testamentū. Si quis mihi filius, unū pluresue in decem mensibus gignuntur. Ii si erunt *ὄνός λυρας*. i. Asini ad lyra, exhaeredes sunt. i. si intractabiles indocilesq; erunt. Hierony. contra Vigilantium Quancq; inquit, stulte faciā, magistro cūctorū magistros quærere, & ei modū imponere, qui loqui nescit, & tacere non pōt, uerū est illud apud græcos prouerbiū *ὄνός λυρας*. i. Asinus ad lyram. Hac illē.

Idem Accii quod Titii.

Vetere pruerbio dici solitū de rebus nihil inter se distantibus. Quo Varro eodē loco quē mō attigimus, usus est. Ii si erunt, inqt, *ὄνός λυρας*, exhaeredes sunt, quod si quis undecimo mense *κατ' αὐτὸν*, id est secundū Aristotele natus est, Accio idē quod Titio ius esto, Nimirū puerbialiter significans eodē iure sibi futurū filiū, de cimo mense natum, quo eū qui undecimo sit natus.

Caput sine lingua, pedaria est sententia.

Mimus est Laberianus, in eos quadrans, q in cōsultationibus aut disputationibus nihil ipsi quidem quod dicant, habent, uerum aliorū sententiis annuunt. Pedarii autē senatores dicebant iī, qui in senatu quidem sedebant, uerū sententiam non rogabant, sed in aliorū sententias pedibus descendebant. Aulus Gellius lib. iiii. ca. xviii.

Multa cadunt inter calicem supremāq; labra. Inter os & offam.

πορομύωλης, id est puerbialis apud græcos uersus est. *πορὰ μετὰ πέλκυλιν*, & *χέλκος ἀκρὸς* id est, Multa cadunt inter calicem supremāq; labra. Quo significatur, nihil tam certū sperari, nihilq; tam quasi manibus teneri, quod non casus aliquis repentinus possit interuere. Quod ab huiusmodi euentū natum græci scribunt. Cū uineam quidam sereret, & seruis quīpiam, operi studio hero iratus, negauit eum unq; uinum ex ea uite gustaturū. Ergo uitis ubi prouenisset, senex eum ipsum seruum propinare iubet. Admoturūq; iam orica licem, seruo tanq; fallum uaricinato coepit exprobare. Sed anteq; ille haurirer, alius quidem ingressus, senis agros ab apro populari nunciat, ille continuo exiit, & inter uenandum ab apro occiditur. Eandem habet sententiā uerbis nōnihil mutans, illud quod Cato Censorius in

oratione de edilibus uitio creatis, retulit hunc in modū. Nunc ita aiunt
in legetibus & in herbis bona frumenta esse. Nolite ibi nimia spem ha-
bere. Sæpe audiui inter os & offam multa interuenire posse. Verum in
ter offam, atq; herbam, ibi uero lōgum interuallum est. Hæc Ca. apu d
Gel.

Ipsa dies quandoq; parens quandoq; nouerca.
Phaurotinus apud eundē Gellii. Versus, inquit, est longo hominum
æuo probatus *αλλοτε μὲν βίη, πάλαι κέρη, αλλοτε μήτηρ*, id est, Ipsa
dies quandoq; parēs, quandoq; nouerca est. Eo versu significatur non
omni die bene esse posse, sed isto bene, atq; alio male.

Non quod pueri clamitant in faba se reperisse.

Strophylus seruus in Aulularia Plautina, aulam auri plenam a fene
defossam iussulerat, idq; herō gestiens indicare, Repperi inquit. Et ro-
gatus quid repperisset, Non quod pueri clamitāt, inquit, in faba se rep-
perisse. Prouerbialiter magnum se quiddam inuenisse significans. Est
enim Midas uermicul⁹ quidam, qui fabis innascitur, easq; arrodit, quē
admodum & Ips cornua, uitesq; Cis frumenta. Trips lingua, Sis uestes
Is uitra. Author Hermolaus.

Vulas, seu Noctuas Athenas.

γλαυκάς εἰς ἀθῆνας, i. Noctuas Athenas, subaudi mittis, aut por-
tas, hoc est doctiorem doces, aut diuiti donas, aut deniq; largiris qd illi
domi abundat. Abundant Athenis uulæ, ppter ea qd Mineræ sacra
est hæc auis, ppter oculos cæstios, quibus etiam in tenebris uidet. Cice.
ad Torquatu, Sed rursus *γλαυκάς εἰς ἀθῆνας* qui hæc ad te. Itē ad
fratrē. Et tibi uersus quos rogas, hoc est, Athenas noctuam mitram.

Sero sapiunt Phryges, Ictus sapiam.

Prouerbiū hoc ex tragœdia uetustissima Liuii, cui titulus equus
Troianus. Cicero in epistolis usurpat. In equo, inquit, Troiano scis esse
Sero sapiunt Phryges. Conuenit in eos, quos stulte factorum sero pœ-
nitet. Troiani enim tot iam cladibus acceptis, vix decimo demum an-
no de restituenda Græcis Helena, cogitare ceperūt. Simile est illud apud
Diogenianum, Piscator percussus sapiet. *ὡλκίς & λείος νόος ἐστ*.
a piscatore quodam natū, qui cū manibus pisces tentaret, uulnusq; ac-
cepisset, percussus, inquit, sapiā. Nec dissimile Hesiodi illud. Rem factū
stult⁹ intelligit. Nec diuersū sensum hēt, & hoc Homericū *πρὸς Χερ-
μῆν τε καὶ Πηλεΐδαν*, id est Pāllus stultus cognouit. Hæc omnia in eos
dicuntur, qui non nisi in aq̃ suo malo docti, sapiunt, cum colūcidus sit
alienis malis cautiorem fieri.

Fulgur ex uitro.

ἀστὴρ ἐκ πύελος, id est Fulgur ex uitro. De impotentū ira, mi-
nisq; dici potest. Nam fulgur ex aquarū, nitentium uasculorum ui-

bratione in muris aduersis adumbratū, nullam prorsus uirā habet.

Inanes culmos excussisti ἀτὰρ ἐκ καθαρῶν.

ἀχύρων τέτυκας σίτον.

Græcum est in eos, qui ex labore suo nullū sunt fructum consecuti.

Mali fontem repperit. ὄρετ' ἑκάς πηγάς. *very many fountains*

De iis dici solitū, qui ipsi sibi malorum multitudinem adiscunt.

Tristis Scytale. ἀχύνειν σκόταλιν.

De tristialtato nūtio dī. A Laconicē Scytale consuetudine sumptū

Duobus sedere sellis.

Hoc Lectorio Laberius Ciceroni pīdīā leuitatemq; exprobrauit, qd

nunc his nunc illis partibus studiū fuit. Idq; a Macro. in Saturna. cōnis

hunc in modū refertur. Laberius Mimis in senatū. Cesare lectus, cū a

Cicerone ad confessum nō recipere, dicente, recipere te, nisi anguste se

deremus, nimis mordaciter iudic. Atqui sōlebas duab; sellis sedere ob

ficiens tanto uiro laborū fidei. Sed id qd Cicero dixit, nisi anguste sede

remus, scōma erat in Cesare, qui in senatū passim tam multos admitte-

bat, ut eos. xiiii. gradus capere nō possent. Hæc Macro.

Harenam numeras

ἀμμορ μετρεῖς. id est. Harenam numeras, siue metiris, id est rem
infiniti laboris inceptas.

Ad græcas Calendas.

Quod nūq; futurū significamus, id ad Græcas Calendas futurū dici
m⁹, ppter ea qd illi calēdis qd carēt, sed νεομηνίᾱς. i. nouilunia hñt.

Argenteis hastis pugnare.

Oraculo quondam responsū fuit. ἀργυρέαις λόγχοις μάχε-
σθαι. Argenteis hastis pugna & omnes uiceris, significante deo ni-
hil esse quod pecunia non expugnet, græcum est.

Alienam messē metis. ἀλλότριον ἀμῆς ἔργον

Dicitur tum in eos, qui res alieno labore partas obtinent, tum in illos
qui aliena negocia curant indiligenter. A uetusto more tractū, quo uici-
ni rustici in demetēda segete mutuā inter se operam cōmodabant. Nul-
lus aut in alieno diligens habetur.

Simul & da & accipe, ἅμα δ' ἴσθαι καὶ λαμβάνειν.

His uerbis eū monebāt, qd cū hoīe fide parū certa cōmertū esset cōma-
tationē facturus. i. ne quid dederis, nisi pariter & receperis.

Argiua calumnia.

ἀργεῖα φορά. id est Argiua calumnia, ab argiuorū moribus sum-
ptum, quos calumniolos licitūq; amantes fuisse legimus.

De artificio apparens deus.

ἀπὸ μηχανῆς θεὸς ἐμφανής. id est, Ex arte deus apparens.
 E fabularū consuetudine sumptū, in quibus artificio quodā machinifc
 dū de improviso in prosceniis apparēr. De his dicit, qbus præter spem
 atq; opinionē de repente magna quædā utilitas obtingit. Ad quod pro
 pmodū alluisse Cicero uidetur in libris de natura deorum cum in fa
 bulis si quando ex iā poeta explicare non potuit, deum aliquem ex
 insperato induci solere dicit.

Simplex ueritatis oratio.

ἀπλῶς ὁμῶδες τ' ἀληθές ἐφ. Simplex ueritatis fabula, id est,
 uera dicentes simplici sermone utuntur. Tragicus cuiusdam esse Politi
 nus admonet.

Alcinoi Apologus.

ἀπὸ λόγου ἀκινός. id est, Apologus Alcinoi. Est sermo delirus
 & longus de meris nugamentis. Cuiusmodi fere sunt fabulæ mulieru
 larum. Ex odyssea sumptum.

Rumpere filium.

Pro eo quod est necessitatē effugere. Lucianus κατὰ τὴν παλαι
 μίαν ἀπὸ ῥήξεως ἐκ αἰῶνος. id est, Rumpemus filiū. Est cū græ
 cis prouerbiū ἡμῶι ἀπὸ ῥήξεως τενόμενον ἐκ αἰῶνος. i. fran
 getur tensa chorda. De his dicit qui inuiti coactiq; quippiam agunt.

Magistratus uirum arguit.

Pittaci Mitilenæi sententia. ἀρχὴ ἄνδρα Λέκκυπτον, id est, P
 cipatus uirū indicat, uis nosse cuiusmodi sit hō, cōmitte imperium.

Dat ueniā coruis, uexat censura columbas.

A Philosophici uisū apophthegmate tracta sententia, qui dixit ciui
 tatum leges aranearū telis esse persimiles, quibus imbecilles modo in re
 tirentur, potentiores uero perumperent.

Optimū aliena infania fit ui.

Optimum est ex aliorum malis stulticiaq; uoluptas. m. & commo
 dum capere, apud Plinium Cæcilium.

Contra Cretensem Cretizare.

Cretensium uanitas multorū authorū testimoniis est nobilitata uel
 Epimenidis uersu, q tñ ipse Cretēsis fuit. Cuius hic uersus a diuo Paulo
 citat. Κρήτες ἀεὶ ἄδυστοι, κακὰ θηρία, γαστέρες ἀργοί. id est, Creten
 ses semp mendaces, malæ bestia, uentres pigri. Inde prouerbiū apud græ
 cos natū πρὸς κρήτα κρητίζειν. i. Cōtra Cretensem Cretizare, id
 est cū mendacibus mendacijs, cū pfidis pfidia utendum.

Hodie nullam lineam duxi.

Ab artifice studiosque dici potest, qui se significet eo die a studio ar

ificioue prorsus cessasse. Id adagium unde sit natum Plynius histo. na
tu. lib. xxxv. ca. x. refert his uerbis. Apelli fuit alioqui perpetua consue
tudo, nunq̃ tam occupatā diē agendi, ut non lineam ducendo exerce
ret artem, quod ab eo in prouerbiū uenit.

Ne sitor ultra crepidam.

Id est ne quis de his iudicet, q̃ nō didicit. Natū & hoc ex Apellis uer
bo, de q̃ eodē in loco cōtinenter meminit Ply. Idē, ingt, nempe Apelles
pfecta opa pponebat in p̃gula transeuntibus, atq; post ipsam tabulam
latens, uicia q̃ notabant auscultabat, uulgū diligentiorē iudicē q̃ se p̃fe
rens. Feruntq; a sūtore rephensum, qd in crepidis una intus pauciores
fecisset anlas. Eodē postero diē sup̃be emendationē pristinē admonitio
nis caullante circa crus, indignatū p̃spexisse, denunciantem, Ne supra
crepidam sutor iudicaret. Quod & ipsum in prouerbiū uenit.

Rixari de lana caprina.

Est de re friuola nihilq; cōtendere. Hora. de his q̃ ob causam quantū
uis friuolā rixā cū amicis suscipiunt. Ater, ingt, rixat de lana sæpe ca
prina. i. de nihilo. Capra enim seras porius habet q̃ lanam.

Dente Theonino rodere, Similiaq;

Est conuitiis lacerare. Fuit em̃ Theon quidā rabiosa loquacitate pe
tulantissime maledicus. Hora. Dente Theonino cū circūdoct. Consimi
li rōne Canina eloquentia, pro detractione apud Hiero. non semel legi
tur. Isq; eius uerbi Appium authorem nominat. Idem & Hipponactē
præconium apud Cicer. in eplis familiaribus de Tigellio ita scribens.
Eumq; addictum iam tum puto esse Calui Licinii Hipponactēo præco
nio. Erat aut̃ Hipponax Iambographus amarulentus, qui nōnullos eo
rum in quos scripserat, ad laqueum addegit.

Tua res agitur, paries cum proximus ardet.

Amicorum mala ad amicos attinent. Horatius in epistolis. Ecquid
Ad te post paulo uentura pericula sentis? Nam tua res agitur, paries
cum proximus ardet.

Tineas pascere.

Et nemine utente situ perire. Hora. ad librū suū. Contrectatus ubi
manib; sordescere uulgi Cœperis, aut tineas pascas taciturnus inertes
Aut fugias Viciam, aut uincus mitteris llerdam.

Pennas ultra nidum extendere.

Est rem fortunamq; quam tenuem a maioribus acceperis, auctorem
reddere. Hora. Me libertino natū patre & in tenui re, Maiores pennas
nidō extendisse loq̃ris. Vt quantū generi demas, uirtutibus addas.

Alinum male parentem in rupes protrusit.

Hoc est eum, qui salutari consilio obtemperare recusabat, suo
uti passus est, ut vel malo doctior stulticiam intelligeret & suam. Ex

^{et fortiter} apologo sumptū. Hora. Qui male parentē in rupes detruxit a sellum Ira-
tus, quis enim inuitum seruare labore.

Fores aperire, lacere fundamenta, Munire uiam.

Est ingressum rei cuiusq; patrefacere & tanq; initium facere. Plinius
in histo. mundi. Obliquitate eius intellexit, hoc est rerū fores aperui-
se Anaximander Milesius tradit. Neq; admodū diuersum ab hoc sen-
sum habent, lacere fundamenta, Munire uiam, pro eo quod est ea dice-
re, quæ ad rem præparandam pertinent.

Apertæ Musarum ianux.

^{ἀνεωχθῆναι} ἀνεωχθῆναι μὲν οὖν θυρῶν, id est. Apertæ musarū ianux. Græcis in
proverbio erat, de his qui facili promptoq; essent ingenio, nec tarde qd
traditur perciperent. Ediuerso qui tardiores sunt, Clausis musarum ia-
nulis discere recte dicuntur.

Viri antiqui maxillæ sunt baculus.

^{ἀνδρες γερῶν} ἀνδρες γερῶν τῶν πατρῶν βακτηρία.

Græcū puerbiū in senectūciōres. Ea em̄ ætas cibo pinde ut bacu-
lo sustentatur. Hodieq; senū est uerbiū, Dentibus memet sustentō.

^{ἀντιπελαργῶν} ἀντιπελαργῶν. Antipelargin.

Antipelargin, est pro acceptis beneficiis gratiam referre, a Ciconia
tractum, quā senectā deficientem pulli uicissim alere dicuntur. Græ-
ci enim Ciconiam πελαργῶν uocant.

Auribus lupum teneo.

Græcis in proverbio fuisse Donatus testat, his qdem τῶν ὧτων
ἔχω τὸν λύκον, οὐτ' ἔχειν οὐτ' ἀφ' εἶναι δῶαμαι, quadrat in eos q
eiusmodi negotio inuoluunt, qd nec relinquere queunt, nec absoluerē.
Antiphonē erat uxor domi, quā nec eicere poterat, propter damna-
tionem iudicū, nec retinere, propter patris uiolentiā. Immo, inquit, qd
aiunt, auribus teneo lupum. Nam neq; quō a me amittam inuenio, neq;
uti retineam scio. Atq; idem sibi in Phædria euenire subiecit leno, quē
neq; retinere poterat, quia nihil afferebat, neq; repellere quod improbe
blandus esset, multa q; pmitteret. Ad idem adagium alluisse uidet Cæ-
cilius apud Gel. Nam si sunt inimici pessimi, frōte hilario, corde tristi, qd
neq; ut apprehendas, neq; ut mittas, scias.

Ad restim res rediit.

Hoc adagio summa rerū desperatio significat, quæ tum uidet esse,
cum mortem nobis ipsis consciscimus. Teren. in Phor. Opera tuā ad re-
stim mihi quidem res rediit planissime.

Ita fugias, ne præter casam.

Cōmendat hoc proverbio mediocritas, ne sic aliud uirum fugiamus,
ut in aliud maius incauti deuoluamur. Teren. Nostrapte culpa facimus.

ut malos expedit esse, dū dici nimitū nos bonos studem⁹, & benignos
 Ita fugias, ne præter calam^{labe} (quod aiunt) Verba sunt Demiphonis se-
 nis semet accusantis, qd dum auari tamā fugeret, stulti reprehensione in-
 currisset. Donatus hoc pacto exponit. Ita fugito, ne tuā calam^{labe} præmit-
 tas, quæ sit tibi tutissimū acceptaculū. Aut ita fugias ne præter calam^{labe},
 ubi custodiri magis & prehendi fur, & multari uerberib⁹ pōt. Aut uer-
 bum erat furē exagitantis, & interea prouidentis, ne ante calam^{labe} transe-
 at, ne in prætereundo etiam inde aliquid rapiat. Quæ quidem uerba mi-
 nor, hoīem tam eruditum pro commento ascripisse.

Sæpe etiā est holitor ualde oportuna locutus.

Πολλὰκι καὶ κωμωδῶς ἀνὴρ μάλα κακίων ἐπερ. Versus græci p
 uerbū uicē celebratus, Authore Gellio. Parænesis est, non esse contem-
 nendam salutarem & utilem sententiam, propter authoris humilitatem
 Cui uehementer consonum est illud Cæcilianum, apud Cice, in Tusc.
 questio. Sæpe est etiam sub pallio sordido sapientia. Nec dissonat Plau-
 tinum illud in capri. duo. Ut summa sæpe ingenia in occulto latent. De-
 niq; non prætereundū a quibsdā multæ autoritatis uiris hūc Gellii locū
 sic legi Πολλὰκι καὶ κωμῶς ἀνὴρ μάλα κακίων ἐπερ. Sæpe & stultus
 uir ualde oportunū locutus, Maxime, qd & nostræ ætatis adagiū extat
 a stulto homine prudens uerbum nonnunq; proferri.

Caninum prandium.

Quod adagiū Gel. in not. li. xiii. ca. ult. his uerbis enarrat. Eius aut
 loci in qd, puerbiū est, uerba hæc sunt, uidelicet in Saty. lib. M. Varro
 nis, qui ὀσσορῶν. i. aqua rigēs inscribit. Nō uidēs apud Mnestheū
 scribi, tria genera esse uini, nigrū, albū, mediū. Quod uocat κίρρον
 .i. giluū & nouū, uetus mediū, & efficere nigrū uires, albū uirina, medi-
 um πῆτιν. i. concoctionē. Nouū refrigerare, uetus calfacere, me-
 dium uero esse prandiū caninū. Quid significet prandiū caninū, re leui-
 culā diu & anxie quæsiuimus. Prandiū aut abstemiū, in q nihil uini po-
 tatur caninū dicit, quoniā canis uino caret. Cū igit mediū uinū appel-
 lasset, quod neq; nouū, neq; uetus esset, & plerūq; hoies ita loquant, ut
 omne uinū aut nouū esse dicit, aut uetus, nullā uim habere significauit,
 neq; noui, neq; ueteris, quod mediū esset. Idcirco pro uino non habendū,
 quia neq; refrigeraret, neq; calefaceret.

Malum consilium consultori pessimum est.

Ab Hetruscis aruspibus dūcū adagiū, q populo Romano poenas
 dederunt, q pido inimicoq; animo iussissent, ut Horatū Coclitis sta-
 tua fulmine delecta, in inferiorem locum soli inaccessum transferretur.
 Inde uersus hic scite factus, cæusq; pueris urbe tota fertur, malum con-
 silium consultori pessimum. Videtur autem hic uersus de græco illo
 d iii

Hesiodi uersu expressus. *Δὲ κακὴ βλάη τοῦ βλάειν κακὴ συνιδ*
 est Consultum male consultori pessima res est.

Vir fugiens, & denuo pugnabit.

Cum Demostheni probro obiiceret, qd in eo plio q Philippus Athe-
 nienles apd Cheroneā uicer. clypeo abiecto fugisset, uersu illo notissimo
 illudit, *ἀνὴρ ὁ φάλαγγιν καὶ πελιδνὴν μάχισται*. i. uir fugiens & iterū pu-
 gnabit. Hoc euenit, denuo pigeat experiri, imitemur potius Dauū Te-
 rentianum. Hac, inquit, non successit, alia aggrediendum est uia.

Curuca cuculus

Nostre tēpestate cuculos uocat uulgus, quorū uxores alii possident.
 Verū iuuenalis eiusmodi maritum curucā uocat. Eam autem putat esse
 Domitius, quā Aristo, in li. de aialū naturis Hypolaida noiat. In huius
 nidum cuculū oua sua supponere, ea illā educare pro suis. Etia Plyn-
 Cocycē (sic em̄ græci cuculū uocant) in palumbū nidos sua oua subde-
 re scribit, qd si eadē est latine Curuca, q̄ græce hypolais, mire in adule-
 ræ maritū cōuenit, aliena p sua adamantē, & alienos liberos p suis edu-
 cantem. Porro q̄ alius nescio qs Vallensis de Hurruca adfert, coactio-
 ra mihi uident. Cuculū autē uocat Plautus adulterū maritū, tanq̄ q oua
 sua in alienis nidis ponat. Sic em̄ Arthemone maritū in meretricis sinu
 deprehensum eliciens. At etiā, inquit, cubat cuculus, pauloq; post. Cane
 inquit, capite te cuculum uxor ex lustris rapit.

Digito compescere labellum. Harpocratem
 facere, & in eundem sensum alia.

Prouerbiale quiddam habet hæc clauula, Digito labellū cōpescere
 pro eo quod est arcanum & fidei cōmissum sermonē cōtinere. Alludit
 em̄ uel ad Angeronā deā silentii præsulē (ut arbitror author est, Soli-
 nus) cuius sacellū Romæ inter antiquissimas religiones habitū, ipa p̄ne
 xo obsigna toq; ore simulacrū habebat. Vel ad Harpocratē deū Ae-
 gyptiū, q digito labiis imp̄sso fingebat gestu silentiū arcanū indicans.
 De q̄ est illud Ouidia. Quicq; p̄mit uocem digitoq; silentia suadet. Inde
 Harpocratē facere. i. tacitū. Catullus. Et patrui reddidit Harpocratē.
 Est illud apud comicos frequens, mortuo dixeris, Sepulto uerba fiunt,
 mortuo fabulam narras. Itemq; lapidi dixeris. Mutū dices, ubi & hoc
 modo loqui licuerit. Harpocrati dixeris, aut Harpocratē medices, uel
 Harpocrates non continerit fidelius.

Pulcherrimum est Athletam Herculi placere,
 aut mimum Roscio.

Vetus ait esse Cāpanus. Id demū summæ laudis est, non uulgo, sed
 ipsis artis principalib; in arte satisfacere. Nā id qdē fuit Hercules in re
 militari qd Roscius in Actione, cui? oculis nullus unq; histrio satisfecit

Suis cuiq; aut pluris est usus.

Vulgo iactatū uerbum, q̄ significant nulli quis opulento quicq; su-
peresse. Potentibus em̄ ut plus est rei, ita sumptus est amplior faciend⁹.
Et tam aquilę suis usus est pluris, q̄ hirundini suis.

Apertis tibiis.

Quintilianus li. insti. x. de pronuntiatione. Illa uero iā pene aptis (ut
aiunt) tibiis, uoce pleniore, claraq; a tibicinibus translatur.

Ubi amici, ibi opes. Conscientia mille testes.

Virrunc a Fabio pro uerbū loco ponit. Prius in tyrannos & factio-
sos dictum. Posterius in eos, qui in mendacio deprehenduntur.

Simile simili gaudet.

Cice. Pares aut cū paribus (ut est in ueteri puerbio) facillime cōgre-
gant. Quod græci sic καὶ ἄλλοις τέρπει. Ad hoc puerbium Ce-
phalus apud Platonē, primo de R. P. libro alludens. Sape, ingit, pleriq;
conuenimus ferme equales, antiquū illud seruantes pro uerbū. Senes
inter nos cōgregamur, ut item inter se iuuenes. Consimile est græcum
& illud, αἰεὶ τὸν ὁμοίου ἄγει θεὸς τὸν πρὸς ὁμοίῳ. i. Simile deus ad
similem ducit. Agathon in conuiuio Platonis. Scite quidem ueteri pro-
uerbio fertur, simile simili semper hære.

Emungat naris.

Dicit is q̄ acri est, exactoq; iudicio, quasi purgata naris, & uehemen-
ter nasutus. Hora. de Lucilio. Emungat naris uersus cōponere dūrus. Ad
hoc adagiū alluisse uidet. Pla. li. de repu. primo. ubi Thrasymachū sic
loquentē fecit. Dicitō, inquit, o Socrates, est tibi nutritrix? Cui Socrates.
Quidnam respondere decebat, inquit, magis q̄ talia querere, qm̄ ingre-
te negligit, & oppletas tibi nares non emungit, cū tñ indigeas, qui neq;
pecudum, neq; pastoris cognoscis officium &c.

Fames & mora bilem in nasum conciunt.

Sofia Plautinus in Amphitryone. Vetus adagiū est, inquit, Fames &
mora bilem in nasum conciunt. Hoc est, latrante stomacho, ois mora bi-
lem facit. Vnde & uulgo si quis sit morosior, atq; iracundior eum num
ieiuno adhuc stomacho sit, rogare solemus.

Oculatæ manus. Oculata dies. Cæca dies.

Lena in Asinaria Plauti, adolecētī multa pollicenti, cum illa pmissis
nihil cōmoueretur. Semper, inquit, oculatæ nostræ sunt manus, credit
quod uident. Eadē est sententia Sannionis Ierentiani. Nunq̄ ego adeo
astutus fui, quin quicquid possem malle auferre in p̄sentia potius. Bal-
lio leno in Pseudolo Plautina. Eme die cæca Heracle oleum, id uendito
oculata die. Iam hercle uel ducentæ fieri possunt præsentes minæ hoc
est, eme non præsente pecunia, sed in diē pacta, reuende pecunia p̄sente.

Nam quod præsens adest, id demū oculis uideri potest. Promissa au-
diuntur tantum, non uidentur. Vnde Chærea Terentianus. Fac nunc
promissa, ut appareant inquit.

Græca fide
Attica fide Græca fide, Attica fide. & ΤΙΝΗ ΤΙΣΙΣ.

Græcis ob leuitatem, nemo fidem habebat olim, si quid promississent
nisi simul rem præsentem exhibentibus. Inde græca fide res agi dicitur cum
uerborum autoritate, seclusa re præsentis comertium transigitur. Clere-
ta lena in asinaria Plau. diem, aquā, Solem, Lunā noctem, hæc argento
nonemo. Cætera quæ uolumus uti, græca mercamur fide. i. præsentem
pecunia. Etiam si in græcis est prouerbium Attica fides, pro certa, indubi-
tataq; fide, ob templum ab Atticis Fidei extructum.

Altera manu Altera manu lapidem ferre, altera panem ostentare.

Est coram blandiri, clam obsecrare. Palam amicum, clam inimicum age-
re. Illectare hominem blanditiis, ut perdas. Quimos est caudatis istis
scorpiis, qui lingua lambunt, uerum arcuata cauda uenenum intin-
dunt. Euclio Plautinus. Altera manu ferre lapidem, panem ostentat al-
tera. Quo adagio Hieronymus cum aliis, tum contra. Rufinum uenu-
stissima allusione est usus. Antibi adeo panem non damus, quia hære-
ticorum cetero lapidem illidimus, id est, an ideo te non laudamus,
quia insectamur illos.

Melle litus gladius, Mellitum uenenum.

Apud eundem Hieronymum est, in Augustinum, si memini recte, qui
Hieronymianam interpretationem reprehensurus, blandiora quædam
præmittit, quibus reprehensionis asperitatem mitigat. Ea Hieronymus
mellitum gladium appellat, prouerbiū esse significans. Eundem habet
sensum mellitum uenenum.

Ventus nauim deserit. Pulchre hæc conferri ratis.

Hoc prius dici consuevit, quoties fortuna ante secunda reflare inci-
pit, & ut solet p'speris aduersa succedunt. Tranio Plautinus hero absen-
te trienniu, mulice sane, atq; genialiter ætate egerat, eo reuerso, cū nihil
nisi crucē speraret, nunc, inqt. Ventus nauim deserit, contra rebus bene-
pcedentibus. Pulchre hæc conferri ratis, apud eundē poetam dictum.

Simul flare sobereq; difficile.

Quoties significamus duas res eodem tpe fieri non posse. Conuenit
in hoies tumultuarios, qui simul plura negotia molunt, quorū nihil tū-
probe. Quod uicium græce πολυπραγμοσύνη nominatur. Id uer-
bum Aul. Gellio interprete, significat ad multas res aggressionem ear-
umq; oim rerum actionem. Tranio idem ab hero obiurgatus, quod
non maturius redisset, cum ille se alicubi fuisse diceret, nec simul apud
herum esse potuisse, & illud, quod fuerit iussus facere. Si uoles, inqt, uer-

bum hoc cogitare. Simul flare sobereq; haud factu facile est.

Res in foro nostro uerti.

Est rerū nostrarū statū immutari. Idē, ut in foro subinde res nouant
Idē Tranio apud Plautū. Vbi egomet uideo rem uerti in meo foro.

Vt in foro.

Est se rebus praesentibus accommodare, æquo animo ferre, quod tem-
poris ratio postulat. Teren. in Phormione. Scitūti in foro. Quod adagi-
um fuisse uulgatum, etiam si Donatus non admonuisset, nemo tamen
esset, qui dubitaret. Seneca. Vt in foro, & quod fors feret æquo ani-
mo feramus. A mercatoribus translātum. Donato auctore, qui non an-
te locum commercii praescribunt, quanti uendant quæ aduehant, sed se-
cundum annonam fori quāprehenderunt, consilium de uenden-
dis, aut non uendendis mercibus sumunt.

Inscitia est contra stimulum calces.

Græci πρὸς κέντρα λακτίζου.

Ex eadem est fabula. Donatus πρὸς κέντρα est, inq̃t, cū eclipsi. De-
est em̃ iactare. Est autē contra stimulū iactare calces, iis repugnare, q̃s qd
uincere nequeas, nō nisi malo tuo prouoces. Simile Stimulos manu cæ-
dis. Plautus in Tru. Si Stimulos pugnis cædis, manibus plus dolet. De
nihilō nihil est irasci, quæ te non floccificat.

χρυσὰ ὄρη ὑπὸ χρυδα Aureos polliceri montes.

Est ingentia regaliaq; promittere. Plautus in Stichō. Neq; ille sibi me-
reat Persarū montes, qui esse aurei perhibentur. Terenti. in Phormio-
ne. Is senem per epistolam pellexit, modo nōn montes auri pollicens.
Hæc hyperbolen prouerbalem fuisse Donatus admonet. Persius. Ma-
gnos promittere montes.

Bona Cillicon

Græcum adagium est. ἀγαθὰ κίχικον. Cui Cillix quidā occa-
sionem præbuit, qui prodicta Milcro ad summas diuitias repente eue-
niens est. Dicitur in eos, qui cædō quæstū disciscunt.

A mortuo petere tributum.

ἀπὸ νεκρῶ φορολογεῖν. A mortuo tributū petere. In hoies ra-
paces dici, qui per fas nefasq; sine discrimine undecunq; diuitias cōge-
runt. Consimile est græcū item & illud. Vela mortuo rapit.

Diuitiarum pelagus. Opum cumulus.

Bonorum formicarium.

Græca sunt. ἀγαθὸν θάλασσα. i. bonorū mare. ἀγαθὸν σπερδ. i.
bonorū cumulus. ἀγαθὸν μυρμηκία. id est, densissima, confertissi-
maq; uis bonorū. Est em̃ μυρμηκία, cauernula aut agmen formi-

D. ERASMI

carum. Competit in eos qui immensas opes domi extructas habent

Ilias malorum, Lerna malorum,

malorum *κακῶν* ἰλιδῶν. Malorū Ilias Cū nihil mali deesse significamus
ut Iliade omne erummarū oīm genus cōment. orat. Neq; huic dissimile
illud *λέρνῃ κακῶν*. i. Lerna malorū, quo apte utemur, quoties ma
lum malo, calamitas calamitati succedit, ita ut fere fieri uideamus. A ler
na palude tractum, in quā omnis colluuius erat collecta.

Lineam mittere.

Plaut. in Mustellaria. Nō ego illi ex plo ita meū ostendā sensum Mit
tā lineā, dissimulabo me horū quicq; scire. A pictoribus translatum

De facie nosse.

Est uel leuiter tanq; cōtinuū uisum nosse. Cicero in Pisonē. Habet hoc
ipsa uirtus, quā tu ne de facie quidē nosti. i. non mō penitus, qd sit uirt
non perspexisti, uerum ne simulacriū quidem uirtutis nosti.

Matura.

Augustum & in sermonibus dicere, & in epistolis scribere solitū
Aul. Gellius refert *πρὸς βραδύως*. i. festina lente, quod simplici
uerbo dici latine putat Gellius. Matura. Quo sermone monebat, ut ad
rem agendam simul adhiberet, & industriæ celerit. as, & diligentia tar
ditas. Simile est huic Salustianū illud. Anteq; incipias, cōsulto, ubi con
sulueris, Mature opus factū est.

Lentius ambulando longum etiam iter conficitur.

Neotericū est adagiū apud Italos, qd cōmendata est assiduitas. Assi
dua enim opera, etiam si remissior sit, uel operosa negotia finiunt.

Abronis uita, Sicala, mensa, Sybaritica uita.

ἀβρωνος βίος, σικελή φαεινά, συβαριτικός βίος
Græcorum sunt adagia in hoies sumptu, luxuq; imodico. Abronis
enim delitig nō aliter apud græcos, puerbio locū fecerūt, q̄ Aesopi pati
na latialis sermonē ministrat. Et Sicala mēsa, Sybariticaq; uita (fuit em̄
vtrac; natio luxu notabilis) in puerbiū abiit, ut & Perlici apparatus,
de quibus Hora. in odis. Persicos odi puer apparatus.

Mortuo uerba facere, & alia in eundem sensum.

Incidit cum quis loquitur ei, qui uerbis illius non magis mouetur, q̄
si non audiat. Plautus. Mortuo nunc uerba facio. Teren. Verba fiant
mortuo. Simile est, Surdis canere. Virgi. Non canimus furdīs. Et fabel
lam surdo afello narrare, quod est apud Horati. Plautus. Nihilo pluris
refert, q̄ si ad sepulchrum mortuo dicat iocum. Extat & græcum ada
gium *λέγον μὲν εἰς τὸν λίθον* Et lapidi loqueris. Et ad parietem
uerba facis *λέγον τὰς τοίχας*, q̄ οὐ ποτὶ τὸν ἀνθρώπον.

Est sua & formicis ira.

ἐνὲς ἁ μὲν καὶ χολῆ. Est & formica ira. Græcū est, & hunc ha-
bet sensum, neminem esse tam impotentem, quin iniuriam acceptam ul-
cisci cupiat, nec cuiusquam uel infimi hominutionis simulacrum esse con-
temnendam.

a Lincolnia Oleum & operam perdidit.

A paleftris curandis sumptum adagium. Quo laborem omnem frustra aliqua in re sumptum innuebat, ut si quis marmoreo ingenio hominem plurimo labore multos annos docuisset, nec ille factus esset, uel pilo doctior. Plau. in pœnulo. Tum polego & olei & opera pidi. Cicerone in eplis. Nam qđ ego te Athletas putem desyderare qui gladiatores contēpseris, in qbus ipse Pompei⁹ pfitetur se & olei & operam perdidisse. Nec aliud est, puerbium quod Coruus (de q Macrob. me minit) sonare didicerat, Opera & impensa perit. Et in ingratos mire quadrat, in quos quicquid collatum est, perditum est.

Oleum perdidit & impensas, qui bouem mittit ad Ceroma.

Quadrat in eum, qui docet indocilem, quiue castigat incorrigibilem
Hierony. ad Pam. de optimo genere interpre. complexur in me tritum
vulgis sermone prouerbium. Oleum perdit, & impensas, qui bouem mit
tit ad Ceroma. Est autē Ceroma oleaceum quoddam unguentum, quo
ungebantur Athletæ.

hic panis Cerealis coena, Pontificalis coena, Dubia coena.

His modis conuivunt opipare apparatus significamus atq; extruunt. Peniculus in Mechachmo Plauti. Cereales coenas dat, ita mensam extruit, Tanas struices cocinuat patinarias. Strandu est in lecto, si quid de summo petas. Horatius in odis. Absument haeres Cecuba dignior. Seruata centum clauibus, & mero. Tinet pauimentum superbo Pontificum potiore cenis. Terentius. Coena dubia apponitur. Quid istuc uerbieffu ubi tu dubites, quid sumas potissimum.

Acum credo inuenisses si acum quærereres.

In eadem fabula est Plauti, de puella per omnes terras diu frustra uestigata

Viam qui nescit qua deueniat ad mare, eum oportet

Apud Plautum est in pœnulo, qđ doctis usurpatū in hunc sensum
reperio. Qui rem cōmode conficere nēq̃, is quavis ratione cōficiat ne
cesse est. Potest & in hunc sensum accipi. Qui per se non sapiat, alios con
sulat qui plus sapiunt. Potest item & in hunc. Qui recte uiuendi ratione
ignorat, eos sibi proponat, quorum uita laudata est.

Lupo agnum eripere postulant, nugas agunt, *labores frustra*

Hoc est prædā homini rapaci de manibus extorquere. Verba sunt
Lenonis in eadem fabula.

*Compositio 3. raphora a ludicatoribus
ut a ceteris populo differt
qui in hoc libro
dicitur: raphora a ludicatoribus*
Aurum ego perculi.

*Id est, oem opera lusi. In eade est fabula. Quo quide adagioufus est
& Paulus in epistolis, quasi aerem inquiens uerberans.*

*Obiectum tibi, quem capias dolis si uelis. Occasionem ministravit
mus, tuum est ea uti.*

Plumbea ira. Plumbea gratia.

Plautus, uerū ira sunt isti nostri diuites. Si quid benefacias, leuior plumbea est gratia. Si quid peccatum est, plumbeas iras gerunt. Est apud eundem. Ramenta plumbea propensior, id est uel tantillo.

Sine pennis uolare haud facile est.

Locū habet uti qd deesse significamus, sine qres peragi neqat. Qui sermo hodie q; uulgo est per q familiaris. Inde alas abcidere, p eo qd est ad minicula, materiamq; quippiam conandi eripere.

Lapis irrisibilis.

Græcum est adagium. In eos conuenit qui duris contabescunt, nec unquam animū rifu solunt. Translatum autē a nescio quō saxo, cui Ceres dum uiliam amissam quæritat, insederit. In eisdem & illud, Per annulum transeat oportet.

Grauior Areopagita.

Σκυρῶπιτό, ἀρειοπαγίτης, id est Grauior Areopagita. Diuturnum in homines nimium reticos, ac seueros. Huiusmodi homines uulgo acutum potitare dicimus.

Proba est materia, si probum adhibes fabrum

De his dicit, quorū egregia indoles magni quippiā pollicei, si recte instituat. A ligno rudi translatum, ad fabricam tamen idoneo.

Ab asinis ad boues transcendere.

Hoc est ab humili cōditione ad ditiorū partes transire, ab Eucheone Plautino dictū, cuius paupculi diues quidā expectabat affinitatē. Hoc magnum est periculū, inquit, me ab asinis ad boues transcendere.

Ab equis ad asinos, ἀφ' ἵππων εἰς ὄνους.

Cui diuersum est græcū illud in eos, qui ab honestioribus studiis ad inhonesta sese conuertunt. Velut si quis e philosopho cōc^o fieret, aut cau po ex mercatore, aut ex Theologo histrio.

Tu trium literarum homo

Aut furem significat, aut libertum, sed furem potius. Nam sequitur. Etiam fur trifurcifer.

Laterna punica

Conuenit in eum, qui arcanum nō continet, qualem se Parmeno Terentianus esse prædicat. Plenus rimarum sum, hac atq; illac per fluo.

Male enim cœlat lucerna, si quid in ea condideris.

In tuo luco & phano est situm.

Id est, In tua potestate, tuo arbitrio, tua tutela, tua manu. A numinū
Lucis & Phanis translaturum.

Albo rete aliena oppugnare bona.

Dici uidentur ii, qui calumniis iuris, falsisq; tabellis in possessiones alienas impetū faciunt. Parasitus quidem in Persa Plauti. Ne isti faximusq; appareant, inquit, qui hic albo reti aliena oppugnant bona. Hæc ut hūc in sensum accipiendā mihi uideant, faciūt ea q̄ p̄cesserunt, illa uidelicet, ubi quadruplator quēpiā illexit manū, tantidē ille illi rursus iniūciat manū, ut æqua parte prodeant ad tres uiros, si id fiat, ne isti faxim inquam. Erat autē parasiticum & hoc, per calumniā in ius trahere, nisi acciperent, Hora. Nequitie fautoribus & timidis.

Ebur atramento candefacere.

Rei per se speciosæ, extrinsecus ornatū uelle asciscere, qui decus obscurat potius, q̄ adiuuat. Ita lena puellæ formosæ cerussam ad oblinendas malas postulant. Vna, inquit, opera ebur atramento candefacere postulas. Vt autē Cerussa ad candorem adhiberi consueuit, ita purpurissa ad tingendas rubro malas.

Aliquid mali propter uicinū malū. Hesiodus.

ἄμα καὶ τὸ γένηται. Noxa malus uicinus.

Dorippa apud Plau. in milite. Nunc ego uerum illud uerbū esse ex prior uetus, Aliqd mali esse ppter uicinū malū. Quo vbo monemur, ne improborū cōiūctū utamur, ne illorū p̄ctā in nr̄m caput refundant.

Viua uox. Ζῶα φωνή.

Viua voce discimus, quod nō ex mutis literis, sed a p̄ceptore ipso loquente. Nam scripta oratio, uox quædā est quidem illa, sed mortua. At pronuntiatio uiua q̄dam est uox, quā propriam quandā energiā habere scribit Hiero. Aul. Gel. Quoniam uocis, ut dicit, uiuæ penuria erat, ex mutis (quod aiunt) magistris cognoscerem.

Daius sum, non Oedipus.

In Andria Terentii est. Conuenit ubi quēpiam obscurius, atq; ænigmatica locutū significamus, neq; satis a nobis intelligi. Sumptū adagiū de sphingis, atq; Oedipi fabula.

Obsequium amicos, ueritas odium parit.

Celebratissima snia, nō monens, q̄dem qd fieri decet, sed ostendens quid uulgo fiat. Qui uelit multos sibi amicos, oīm moribus obsecundet, & iuxta Persi. Parcat Aurículas teneras mordaci radere uero.

Nuces relinquere.

Est a puerilibus studiis ad grauiora conuerſi. A uetusta nuptiarū cœ

rimonia translatum, in quibus sponsus uxorem ducens nuces spargebat, tanq̃ pueritiae iam renunciāns. Et ut scripsit Seruius. Pueri caraminiolima turpi seruitio recedentes Nuces spargebāt, significātes se post hac oīa puerilia spernere. Nucibus em̃ olim lusitasse pueros notissimū est. Catul. Da puer pperē nuces. Concubinæ nuces da. Vergilius. Sparge marite nuces. Vnde Persius uirilem ætatem proverbialiter uolens significare. Et nucibus, inquit, facimus quæcunq̃ relictis, id est, postq̃ e pueritia excessimus.

Spargere patruos.

Sapit proverbialem figuram & hoc, sequiturq̃ statim eodē in loco. Qui sapimus patruos, id est seueritatem & gravitatem.

Extra querere.

In eadem est Satyra, pro eo quod est assentandi studio aliud uultu, sermoneq̃ p se ferre, aliud in animo sentire. Pers. Accedas, examen ue improbum in illa Castiges trutina, nec te quæsiueris extra.

Auro habet soccis subactum solum.

Apud Plautū est, in hoīem uehementer diuitē, quasi q̃ aurū pedibus calceret. Solū em̃ pro infima calceorū parte quæ calcat, accipimus

In fermento iacere.

Est ira angī, atq̃ intumescere. Plau. in mer. Vxor tota in fermento iacet.

Aquam in cribrum gerere.

Est inanem operam sumere. Plautus in eadem fabula. Non pluris refert, q̃ si aquā in cribrū ingeras. Simile est illud, Aquā pertuso haurire dolio, id quod a fabula Belidū puellarum translatum est. Vnde & apd̃ græcos adagium. Inexplēbile dolium, in auaros.

Supercilium salire.

A ueterum obseruationibus supersticiosi sumptum uidetur. Tanq̃ boni quiddam euenturum prælagiatur, si supercilium saliat, de pruritu simile est subinde apud Plaut. Ita mihi tergum prurit. Et utrum dentes tibi pruriunt an male? Hodieq̃ sermonem de se inter absentes fieri, si tinnierint aures, bonum, si dextra, malum, si sinistra aure tinnita senserint nostræ mulierculæ putant.

In utrāuis dormire aurē, aut in oculū utrumlibet.

Est ocīū esse, curaq̃ omī uacare Plau. de istac re in oculū utrūuis cōquiescite. Teren. Faciā in utrāuis aurē ociosus ut dormias. Menāder in Plotio apud Gel. in aurē utrāq̃ qñquidē dotata est, cubet.

Magno gemitu manus fit grauior.

Apud Plautum, hoc est dolor & ira uires augent homini.

Obrudere palpum.

Est dolosis blandimentis decipere. Plautus. Ego istuc aliis dare condidici, mihi obrudere non potes palpum.

Rara auis.

De re dicitur rara admodū inuentu. Ique Rara auis in terris nigroq;
simillima cygno. Persius. Si forte quid aptius exit. Qñ hæc rara auis est
siquid tñ coruo albo rarior apud luuenalem legitur, phœnicis quoq;
singularitas in raritatis prouerbiū abiit.

Bonis auibus. Malis auibus.

Vtrunq; ab augurio obseruationibus sumptum est. Bonis auibus
huc me appuli id est auspicato. Hora. Scriberis uario fortis & hostium
Victor Mæonii carminis alite. Idem. Mala ducis aui domum. Idem ite
rum. Mala soluta nauis exit alite.

Suo iumento sibi malum arcescere.

Est sibi ipsi mali occasionem ministrare. Mercurius in Amphitryone
Plauti. Ipse homo sibi a me malam rem arcessit iumento suo, id est, sua
opera, & tanq̃ suo plausitro aduehit.

Atergo ridere, quomodo prouerbia
liter dicitur.

Mirum ni & illa apud Persium ex communis sermone uulgi sumpta
sunt. O lane a tergo, quem nulla Ciconia pinxit. Nec manus ruriculas
imitata est mobilis albas. Nec linguae tantū, sicut canis Appula quan
tum. His certe gestibus stolidi sibiq; nimium placentes a tergo rident,
ab his a quibus coram laudantur.

Postica fanna.

Eodem in loco legitur pro occulta irrisione, quæ sit a tergo. Posti
cæ curre fanna.

Caput scabere. Ungues arrodere.

Vterq; gestus est hominis admodum cogitabundi, cui nihil cum oc
currit tale, quale querit. Hora. in sermo. de Lucilio. Sæpe caput scabe
ret, uiuos & roderet unguēs. Sæpe stilum uertens, iterum quæ digna le
gi sint Scripturus. Persius de poetis oscitabundis, & idem in scribendo
securis. Nec Pluteum cecidit, nec demorsos sapit unguēs. Idem. Erudum
Chærestriatus unguem Abrodens ait hoc.

Genuinum infingere.

Est clanculum mordere, atq; obrectare, tanquam occulto dente,
qualis est utiq; genuinis, lacerare. Persius de Lucilio. Et genuinum fre
git in illis. Hieronymus. Possum respondere si uelim, possum genui
num læsus infingere.

Fœnum habet in cornu.

Adagium est, quo significamus cauendum esse, a quoq; tamq̃
maledico atq; improbo & feroci. Hora. de poeta mordaci. Fœnum ha
bet in cornu longe fuge. Quo prouerbio Hiero. de seipso aliquoties uti
tur. Et ad idē alludens Plau. Cornutā, inquit, bestia peris. I. hio em quero

non impune lacesſueris iniuria. A tauro cornupeta translatum eſt, uel quia boues copioſius paſti ferociores eſſe ſoleāt, uel quod cornupetis ſenū in cornu pro ſigno conſueuerit alligari, ſicut canibus & equis mordacibus tintinabulum, quemadmodum Acroni placet.

Naso ſuſpendere.

Antiquitas irriſſioninalum dicebat. Vnde naſuti dicebantur, qui docte, faceteq; alios ridere nouiſſent. Mart. Et puerina ſum Rhinocerotis habent. Idem. Non cuiuſq; datur eſt habere naſum. Idem iterū. Naſutus ſis utiq; licet, ſis denique naſus. Inde naſo ſuſpendere, ꝑ contemptim irridere. Horati⁹. Naſo ſuſpendis adiungit. Et alibi. Balatro ſuſpendens omnia naſo. Perſius de Hora. Quem iuſtrum Irriforem uideri uult. Calidus extero populum ſuſpendere naſo. Idem. Rides air, & nimis uicis Naribus indulges.

Aurem uellicare.

Vt naſus irriſſioni, ita auris memoriæ dicata erat. Vnde in ius ductu ri hoīem, aurem cuiuſpiam aſtantis uellicabant anteaſtantes. Inde aurē uellere, ꝑ eo quo eſt memoriā facere apud eruditos legitur Vergilius. Cynthius aurem Vellit & admonuit.

Premere pollicem, Conuertere pollicem.

Qlim in pollice fauoris ſtudiūq; erat ſignificatio. Vnde quem fauere cupiā ſignificabant, eum Pollicē premere, contra qui minime faueret eum cōuertere pollicē dicebant. Ply. li. xxvii. Pollices cū faueamus premere, etiā puerbio iubemur. Hora. Conſentire ſuis ſtudiis, q crediderit te. Fauor utroq; tutū laudabit pollice lūdū. De conuertendo pollice Iuuenalis. Conuerſo pollice uulgi, Quemlibet occidunt populariter, id eſt, fauore in odium mutato.

Frontis perſfrictæ.

Frons indoli pudorīq; ſacra. Inde frontem prouerbio perſfricuiſſe dicuntur, qui pudorem omnem dediderunt, quos iam nihil pudet. Cuiuſmodi homines effrontes perſfrictaq; fronte a facie dicuntur. Plynius auunculus. Perſfricui faciem, nec tamen profeci, quando alia uia in gens occuriſ. In eadem illa figura eſt. Qua fronte id audes dicere? Quo ore filium accuſabis? Nam impudentes durum os, aut omnino nullum os, id eſt nullam frontem habere dicuntur. Ouidius. Non tibi plus cordis, ſed minus oris ad eſt. Plynius libro vndecimo. Frons & alius, ſed homini tantum triſtitiæ, hilaritatis, clementiæ, ſeueritatis index. Proinde cum ſeuerum, ac triſtem ſignificamus, triſta fronte, caperataq; dicimus. Plautus. Caperat frons ſeueritudo. A caprinis uidelicet cornibus ducta ſimilitudine. Rurſum cum hilaritatem innuimus Exporrecta fronte dicimus. Porrectiore fronte mecum loquaris, id eſt hilariore.

Adducere supercilium. Supercilioſus.

Apud Plinium ſtatim de ſuperciliis ſequit̃ in hunc modũ. Supercilia hoi, & pariter & alterne mobilia. Et in his pars animi. Negamus, an nuimus. Hec maxime indicant faſtus. Supbia aliubi conceptraculũ, ſed hic ſedẽ habet. In corde naſcit̃, hic ſubit, hic pender. Nihil altius ſimul abruptiusq; inuenit in corpẽ ubi ſolitaria eſſet. Haſtenus Ply. Inde at tolli ſupcilium dicimus, arrogantia ſignificantes. Adduci, faſtidium indicantes. Poni ſupcilium, cũ recedit ab arrogantia. Et faſtoſos hoies ſupcilioſos appellamus. Simpliciterq; ipm ſupciliũ p arrogantia ponit̃.

Conniuere.

Metaphora nimis q̃ uenusta dicit̃ is, qui prudens culpa, quã intelligit indulgentia tñ quadã ac ſtudio diſſimulat. Vt parentes ad leuiora qdã liberorũ uitia coniuent. Et corrupti iudices in cauſa coniuent. Hoc ſignificatu non ſemel apud Cice. in actionibus occurrer.

Rubo arefacto p̃ſtractior, ἀργαμῆς ὁ τὸ ῥ. βάτος αὐτ̃.

Græcum eſt adagium in hoies obſtinatos, & p̃ſtractos, ac difficiles quos ut tranſigere poſſis, ſteſtere certe non queas.

Aquam e pumice poſtulare.

Eſt ab alio petere id, cuius ipſe maxime egeat. Veluti ſi quis ab indocto doceri, ab inconfulto conſilium poſtuler, ab egeno munus, ab inope p̃ſidium, deniq; ab auaro ac tenaci pecuniã. Plau. Nam tu aquã e pumice nunc poſtulas, qui ipſus ſitiat. Idem. Pumex non æque eſt aridus, atq; hic eſt ſenex.

Tibiam tubæ comparas.

αὐλὸν σάλπιγγι συγκρίεις, id eſt, Fiſtulam tubæ cõparas, cum exilia cum magnis conferuntur. Sic canibus catulos ſimiles, ſic matrĩbus hœdos Noram, ſic paruis cõponere magna ſolebam. Conſimilem fere ſenſum habet τῆς τῆς τῆς μέλι τῆς συγκρίεις, id eſt Cicadæ apem cõparas. De muſicis oratoribusq; diſpari maculare. Cicada nãq; canora eſt, cum apes ſit muta.

Claudus Ioripe dem rider, Æthiopẽ Maurus, Luſcũ luſcus.

Quoties id uitalis exprobrat quĩſpiã, in q̃ it̃ ip̃e. Iuuenalis. Loriepe dem rectus derideat, æthiopem albus. Perſius. Et luſco qui poſſit dicere luſce. Tameſi non ignoro Perſium in alium ſenſum ſcripſiſſe.

Dii tibi tuam dent mentem.

Imprecatio eſt prouerbialis in inſanos. Marti. Dii mentem tibi dent tuam Philæni. Ad quod alludens Hora. Quid facias illi, iubeas miſerũ eſſe libenter. Quatenus id facit. Optamus & meliorem mentem iis, qui nobis parum ſani uidentur. Teren. Mentem meliorem uobis dari.

Sub alia quercu collige.

ἀλῆν δ' οὖν βαλάντιον. id est, Aliā quercū excute. Apri^{ci}ci usq^{ue}
seculis repetitū adagiū. Primis em hoies glandibus ucturabant, quas
excussis quercubus colligebāt. Quare in quā arbore ita inane didissent,
aliā esse excutiendā quercū dicebant. Quadrat in eos q^{ui} iprobe, nimisq^{ue}
sæpe ab eodem uel beneficium uel officium petunt.

Strenuos equos non esse opere defatigandos
Neotericū apud nostrates prouerbiū. q^{ui} monemur ut amicis sponta
neis, & ad obsequendum paratis, modeste uerecundeq^{ue} utamur.

Polypi mentem habe

Πολύποδος νόον ἔχει. Hoc est, Polypi mentem habe. i. p loco
& tpe, alios atq^{ue} alios mores tibi sume. Apici^{ci}ci f^{aci}uius pprietate tractū
adagiū, quē Plinius lib. ix. ad loci similitudinē, colorē mutare dicit, ma
ximēq^{ue} in mentē. Id quod diuus Paul. obseruauit, q^{ui} a factus est oibus.
Hanc sententiā Chrysalus in Bacchidibus Plautinis mire expressit. Nul
lus, inquit, frugi esse pōt homo, nisi qui bene & male facere tenet, impro
bus cum improbis sit, Harpaxet, furibus furei, qd queat. Versipellem
frangi conuenit esse hoīem p^{er}us cui sapit. Bonus sit bonis, malus ma
lis, ut cuncq^{ue} res sit, ita animū habeat.

Genio sinistro

Diis iratis. Genio sinistro inueniunt, pro eo qd est infelicititer. Adest
enim unūcūq^{ue} nostrum Genius bonus, & item malus.

Dextro Hercule

In eos conuenit, qui in accumulandis opibus sunt bñ fortunati. Nam
Herculē moriturū dixisse ferunt, si q^{ui} sibi bonorū suorū decimā partē
colecraisset, eū diuīte futurū. Hora. Dies amico Hercule. Persi. Saty. ii.
O si sub rastro crepet argenti mihi teria dextro Hercule.

Mouere bilem, Facere stomachum

Vtruncq^{ue} usuratissimum, pro eo quod est ad iram prouocare.

Sonat utrum percussa maligne, Respondet

uiridi non cocta fidelia limo.

Apud Persium Saty. iii. est prouerbialis haud dubie metaphora. Di

ci potest in eos, qui rogati stulte respondent, quorumq^{ue} oratio incitiam
iporum, stulticiamq^{ue} prodit.

Ad populum phaleras, ego te intus & in cute noui.

Hunc Persianū uersiculū, puerbi uice Hiero. subinde usurpat. Cōpe
tit in eos, qui sese apud imperitos iactitant, cū doctos nihil fallant.

Thita præfigere

Apud Persium Saty. iiii. p eo qd est damnare. Et potis es uirio nigrū
præfigere Thita. Augusto iudiciorū more translaturum est, in q^{ui} iudices
singuli singulas sortes in urnulam mittebant. Eritq^{ue} o damnationis si

gnum, & absolutionis, & ampliacionis.

Metus sine metu

ἄνους δῖος, id est, Timor sine timore, grācum est. Dicitur in eos, qui illic timent, ubi nulla est timendi causa. Simile apud Platonem. *τὴν αὐτὴν σκιάμ φοβέοι*. Vmbram suam metuere.

Cornix scorpionum, Leonem pungis

Κορίων τὸν σκορπίον, id est, Cornix scorpionum. Metaphora est cum eclipsi, deest rapuit, aut comedit. Quadrat in eos, qui sic quempiam laedunt aut perdunt, ut sibi quoque sit pereundum, aut eum afficiunt contumelia, a quo tantumdem mali, aut etiā amplius sint recepturi. Nec dissimile est illud Plautinum. Calidum hodie prandium comedisti, id est, fecisti, quod tibi magno malo futurum est. Consimilem fere sensum habet, *τὸν λέοντα νύτλης*, id est, Leonem pungis, seu stimulas, in eum, qui eos prouocat, quibus irritatis continuo sit pereundū. Veluti si quis tyrannum aut potentem lacegat.

Ede Helleborum.

Anticyras nauigare, & porco expiari, aut Helleborum edere iubemus, quos insanos esse significamus, propterea quod in Anticyris insulis nascatur hæc herba, qua cerebrum purgari constat. Plautus insanum porcum, tyncerum & sacrum immolare iubet. Hora. Nauiget Anticyras. Idem. Si tribus Anticyris caput insanabile nunc. Tonfiori Licino commiserit. Persius. Anticyras melior sorbere meracas. Plau. Non po test hæc res trium iugerum helleboro obtinerier.

Ede Nasturtium

ἔδωκε κάροδαμον, hoc est, Ede Nasturtium. Adagiū grācū in homines torpentes, ignauos, secordes. Nasturtium enim herba, ut author est Plynius lib. xix. ca. viii. animū excitat, exaltatque mentem, ueluti Eruca uenerem quidem acuit, sed mentem hebetat.

Quantum non milius oberret

In hominem immodice locupletē dicit, cui tantū sit agrorū, quantū non milius perpetuo uolatu puolet. Persi. Diues arat curibus, quantum non milius oberret. Iuue. Tot milius intra tua pascua lassus.

Cedimus, inquit uicem præbemus crura

sagittis. Persius. Saty. iiii.

A sagittaria pugna sumpta metaphora prouerbialis. Dici potest in eos, qui aliena insectantur uitiis, sua non uidentes, quibus uicissim hoc euenit, ut eorum uitia rursus alii reprehendant. Horatius. Cedimus, & totidem plagis consumimus hostem, id est, carpinus alios, ab aliis uicissim carpendi.

Tuo ne pede metire, Tecum habita.

Apud Horarium est in sermonibus. Quo adagio monemur, ne quis se dilaret ultra conditionē suā, neue se ipsum ex assentatorū laudibus, aut uulgi opinione, aut fortunę fauore, uerū p̄priis ac ueris dōtibus, amiq; uirtutibus aestimet. Nec minus grauit̄ dixit Persius, Saty. iiii. Te cum habita, ut noris, q̄sit tibi curta supellex.

Bullatæ nugæ.

Res futiles, nulliusq; frugis, quæ perinde t̄nut magnū quiddā uento sa oratione efferunt. Bullatæ nugæ dicunt̄, ueluti concionatores quidā imperiti, cum meras nugās blaserent, uocis in ac gestus tanta maiesta te pferunt, ac si eas non in summis, sed in tertio cælo cū Paulo didicissent. Horatius orationem ambitioso uerborū apparatu cōstruētā, uerum solidioris sententiæ inopet̄ canoras nugās appellat, Persius Saty. v. Bullatis ut mihi nugis Pagina turgescat.

Aceto perfundere.

Est quenpiā mordatio conuicio tangere Hora. Ser. i. Saty. viii. At Græcus postq; est Italo perfusus aceto Persius exclamat.

Sambucam citius Caloni aptaueris alto.

Prouerbialis est uersus apud Persiū. Saty. v. a militari re ductus, Nā Sambuca machinā est bellica, q̄ nō nisi summa arte torquet̄. At calōnēs pugnandī rudes, uallū modo gesticāt. Idem est sensus ac si dicas, Ex bo ue potius funi ambulat, q̄ ex hoc stolidissimo sene doctum philosophum fieri. Neq; male cohærebit, si sambucam pro organo musico, & calōnē pro homine rusticano acceperis, utrunq; em̄ nomen pro utroq; positum inuenitur.

Creta notare, Carbone notare.

Quæ probamus, ea ueluti alba foeliciaq; Creta notamus, quæ damnamus, Carbone, tanquam at̄a & improbanda signamus. Persius. Quæq; sequenda forent, & quæ uitanda uicissim. Illa prius creta, mox hæc carbone notasti. Horatius in sermonibus. Quorsum abeant sani, an creta, an carbone notandi.

Edentulus inuidet dentato. Talpa caprea rum contemnit oculos.

Eruditissimā illam ep̄lam, quā ad magnū oratorē scripsit Hieronymus, lepido puerbio clausit. Cui queso, inquit, ut suadeas, ne uescens tū dentibus edentulus inuideat, & oculis caprearū talpa cōtemnat, id est ne id aliis inuideat, qd̄ ipse nequit assequi. Sic em̄ fere est hoīm q̄rundam ingenium, ut quisq; laudet, quantū se assequi posse sperat. Si quid supra uires suas esse senserint, id negant dici oportere.

Tota erras uia, Toto errauit cælo.

Quoties quenpiam uehementer errare significamus, tota uia, toto ue cælo errare dicimus. Terent. in Eunuch, Tota erras uia. Consimile

est huius, quod apud Macrobi in Saturn. iiii. dicit Euangelus. Nunquam ne tibi prætexitate uenit in mentem, toto (ut aiunt) coelo grassasse Vergilium, Quod quidem posterius, mirum ni uel a Phaethontis, uel a Cereis fabula sumptum est.

Equis albis præcedere.

Vbi quem aliis longe quaptam in re superiorem esse, longoque intervallo antecere significabant eum albis equis præcurrere dicebant, uel quod antiquitus albi equi nobiliores, & ad cursum meliores habebantur uel quod triumphantes, hoc est hostiū uictores, equis albis uidebantur. Hora. de Persio quodam ser. i. Saty. vii. Durus hō, atq; odio qui posset uincere regem. Confidens tumidusq; adeo sermonis amari, Siennas, Barros, ut equis præcurreret albis. Erant autem Sienna & Barrus homines insignita maledicentia. Etiam si Acron Barros legir, ut sit epiteton. Neque dissimile est Plautinum illud in Alinaria. Nam si huius occasione tēpus sese subtraxerit, nunq̃ & depol albis quadrigis indisplicet postea. Idem in Aulu. Quod iubeat, citis quadrigis pperet psequi. Et alias aliquoties hac translatione Plautus utit. Tamen si Horatianū illud non tam a triumpho, q̃ equestri certamine mutuatur uidetur, ut albos equos felices & fortunatos intelligamus.

Vbi non sis qui fueris, non est cur uelis uiuere.

Exempla Ciceronis ad Mariū, ubi inia hec notatum etiā p puerbio posita est, uetus est, inq̃, Vbi nō sis qui fueris, nō esse cur uelis uiuere. i. tolerabilius est uel inter ignotos exulare, q̃ in rep. cōtemptrū honoreq; spoliatum manere, in qua aliqui summa cum dignitate uixeris.

Plautina eloquentia, Atticus lepos.

Adeo Plautinis comœdiis delectata est antiquitas etiam si non pbat Hora. ut Plautina eloquentia non lecus q̃ Attici sales musarumq; eloquium in prouerbiū abierit. Hieron. ad Pamachium. Hæc est, inquit, Plautina eloquentia, hic Lepos Atticus, & musarum (ut dicit) eloquid comparandus, quanquam illud musarum eloquium ad M. Varronis de Plauto eloquium respicit, qui dixit musas, si latine loqui uoluissent, Plautino more fuisse locuturas.

Bos lassus fortius figit pedem.

Scito adagio uisus est idem Hiero. ad Augustinū, eum deterrens, ne iuuenis senem prouocet, propterea q̃ tardius quidem ad pugnam excitantur senes, uerum acutius sauiunt, ubi irritati concaluerint. Hieronymi hæc sunt uerba. Memento Daretis & Entelli, & uulgaris prouerbiū, quod Bos lassus fortius figat pedem. A veteri triture more ductum est tum enim circumactis supra manipulos curribus, grana excutiebantur, partim a rotis ipsis, partim taurorū ungulis. Monitorium ne quando eos improbe prouocem, q̃ ad irascendū sunt lentiores, huiusmodi

enim semel irritati placari fere non possunt. Furor namq; fit, læsa sapi-
us patientia.

Per nebulam, Per caliginem, Per somnium.

Per nebulam scire, per nebulam recordari, per nebulam intelligere,
pro eo qd est leuiter, atq; oblitte, uixq; recordari, aut scire, apud Plau-
tum aliquoties inuenitur. Eodem in sensu Hieronymus, per somnium
recordari dixit. Vt quæ puelluli admodum fecimus, eas senes tamen
nonnunq; recordamur, sed per nebulam, & tanq; per somnium. Per ca-
liginem, eodem in sensu inuenitur.

Qui uestitu ac creta sese occultant

Euclio in Aulularia apud Plautum de furacibus loquens, qui uesti-
tu tamen ac uultu perinde se gerunt, ac si probi essent. Qui uestitu, ingit,
& creta occultant sese, atq; sedent, quasi sint frugi. Quod in eos cõperit
qui introitus turpes, summa sunt nequicq; pelle decori.

In uado est omnis res

Id est, extra periculum. Terentius. Omnis res in uado est, Plautus in
Aulu. Hæc propemodum iam esse in uado salutis res uidetur. A trans-
mittentibus amnem, aut certe a nauigantibus translatum. Nec lōge ab
illo diuerium illud eiusdem Terentii in Andria. Ego in portu nauigo
id est, meo sine periculo res geritur. Nunc huius, inquit, periculo fit, ego
in portu nauigo.

Omnes sibi melius esse malunt, q̃ alteri, &

alia in eodem sensu.

In eadem est fabula, Verum illud uerbum est, uulgo, quod dici so-
let. Omnes sibi melius malle, q̃ alteri. Ad idem facit Plautinum illud.
Tunica pallio propior est. Terentius alibi. Heus tū egomet mihi sum
proximus. Quod adagium sic accipiamus, ut intelligamus, non mone-
ri quid factu sit optimum, sed quod uulgo fieri solet, reprehendi.

Quando id fieri non potest quod uis, id

uelis quod possis.

Sententia rum moralis rum uenustissima, conuersione facta amcenior
Cui similis est illa Laberiana. Feras, non culpēs, qd mutari non potest

Facile cum ualeamus, recta consilia ægrotis

damus. Tu hinc sis, aliter sentias.

Ab adolescente non admodum cordato dicta grauissima sententia
Qua significatū est longe potius esse aliis bene præcipere, q̃ ipm be-
nefacere. Siquidem qui præcipiunt facile quod rectū sit peribiciunt, q̃
pe qui uacent affectibus, quibus illi præpediuntur.

Monstrum alere,

Est mali quippiam, ac scdum oculū habere. Vtemur hoc adagio
quoties subesse fraudis aliquid, aut mali oculi suspicabimur. Vt ad o-

lescens ille, idcirco se repudiātū repeti ad affinitatē diuinabar, hem Re-
pudiatus, inqt. repeto, quamobrē, nisi id est quod suspicor, Aliqd mō
firi alluit, ea quoniam nemini obrudi potest, ltur ad me.

Bona uerba quæso.

Abominantis est sermo, non irridentis, ubi quis uerba male omina
ta pronuntiasse uidetur. Teren. Bona uerba quæso, id quod & Dona-
tus annotauit. Cicero de Socrate. Bona uerba quæso. Perinde ac si dice-
ret. De Socrate absit, ut uerba sint, quæ dixisti. Et apud Platonē lib. de re-
pu. pri. Sophocles iam senex interrogatus, num forinīs etiā dum ute-
rerur. Bona uerba quæso o amice, libentissime hæc tanquam furiosum,
agrestemq; dominum effugi.

In portu impingere. — pto impingit

Et apud Fabium est, & apud Hiero. pro eo qd est statim in ipso opis
ingressū, ac limine peccare, a uulgo navigatione transumptum

Claudi more pilam tenere.

Est nihil ipsum ex se inuenire aut eripere, sed quantū a præceptorib;
traditū, id siue doctū sit, siue indoctū, tenere ac sequi. Cicero contra Piso-
nem. Græcus primū distinguere illa atq; diuidere, quemadmodū dice-
rent. Iste claudus (quō aiunt) pilā retinere, qd acceperat testificari.

Est rem quantā nimis enucleare, nimisq; frustulatim trahere in præ-
cipiendo. Quod facere solent hi, qui auditorū ingeniis distillant. An-
tricibus infantū translatū, quæ præmansum cibus in os alumi inferūt.
Cicero in oratore. Mansum, ut aiunt, in os inferere.

Bis pueri senes, græco prouerbio.

Δις παῖδες οἱ γέροντες.

Hunctulum M. Varro cuidam Saryæ indidit, Qui tamen si per se
prouerbii facie habet, tñ ut magis id credā, facit qd idem Varro alias
nō paucas Satyras prouerbialiter inscripsit. Velut ov̄s & λυγὰς &
ῥυδὴν & ἄλλοι, & item alias nonnullas. Conuenit autem in senes
puerilibus moribus, tanq̄ iterum in puerum reuolutos. Seneca. Non, in-
quit, Bis pueri sumus, ut uulgo dicitur, sed semper, Verum hoc inter-
est, quod maiora nos ludimus.

Dignum propter quod uadimonium deferatur.

Ita olim loquebantur, rem maximi momenti, quæq; circa graue di-
spendium negligi non posset, significare uolentes. Vadimonium enim
nisi grauissimis de causis relinqui non consuevit. Plinius secundus in
præfatione naturalis historię. Inscriptiones, inquit, propter quas uadi-
monium deleri possit.

Nostro Marte

Quoties nullius auxiliis adiuti, nostro ingenio, nostrisq; uiribus rem peragimus, nostro Marte peragere dicimur. Cice. officio. lib. iii. Hanc igitur partem relictam explebimus nullis admodumculis sed (ut dicitur) Marte nostro. Ab imperatoria consuetudine sumptu, qui regum ac sciorum auxilium copias adiuti belligerantur.

Ne quisq; sapit, qui sibi nihil sapit.

Ferunt nonnullis in ore fuisse, id quod nunc omnibus in pectore certe est, frustra sapere, qui sibi non sapiat. Estq; (ut in eplis ostendit Cicerone) Ex Ennii Medea sumptu. Is ad Trebatium his uerbis scripsit. Er, qn coepi agere Medea, illud semp memeto. Qui sibi ipe sapiens, pdesse nequit, nequicquā sapit. Ea sententia græco lenario sic effertur. Μὴδωδὸς

Οὐκ ἔστι σοφὸς αὐτὸς ὁ ποιητής.

Oleum flammis adijcere.

Est incensum, atq; ardentem insigare, aut malum malo addere. Horatius in Sermo. Adde poemata hic, hoc est, Oleum adde camino. Hieronymus ad Eusto. Vinum & adolescentia duplex est incendiū uolupratis. Quid oleum flammæ adicimus.

Munus lenidense

Cice. in eplis fa. oratione, quā Deiotarū regē defenderat, puerbali metaphora Munus lenidense uocat, ppter ea q ad eius togulæ similitudine stilo cras sliore, atq; inepte copositā uideri eam uellet. Seq; hospitii ob antiquitatē hospitii, uel leue munus referre uoluisse, cuiusmodi illa munera Ciceroni militare consueuerat.

Mordere frenum

Est seruitutem indigne molesteq; ferre. Decius Brutus ad Cice. li. ii. Si frenum momorderis, peream si te omnes quotquot sunt, conantem loqui ferre poterunt. i. si uel leuiter significaueris te seruitutem non ferre. Ab ego ferocietate translatus. Simile est lactare iugum. Iuuenalis. Nec lactare iugum uita didicere magistra.

Suum cuiq; pulchrum

Ex hoim ingeniis sumptu adagiū. Sibi em quisq; placet, & sua cuiq; pulchra uidentur, etiam si foeda sunt. Potissimū aut a procis ductū uidetur, quorū quisq; certatim sponfam extollere conatur, quemadmodum de Tarquinis legimus. Vnde Cice. ad Atticū. Suamq; cuiq; sponfam, mihi meam, suum cuiq; amorē, mihi meū. Idē in Tuscul. quest. lib. v. Suū cuiq; pulchrum est. Eandē sententiam Plautus in Stichō uenustissime extulit. Sūs rex regine placet, i. suus cuiq; uxori maritus. Nec dissimilis hīs, Non mirum si Cæcus Cæcam ducit.

Cœpisse dimidium faci.

Cœpisse dimidium faci. Hesiodia ex sententia, quā iam olim in pro

uerbiis est. Ea Hora. sic extulit in Epi. Dimidiū facti, qui cœpit, habet

Atticus martyr
 ἄττικός μαρτυρ. id est, Atticus testis, simpliciter de ueraci, ironicos de mendaci dicitur.

Currus bouem trahit. ἡ ἀμαξία τὸν βοῦν ἔλκει.
 Quando ppositere qppia fieri significamus, ueluti si seruus hero ppiat, aut discipulus pceptorē doceat, aut lepus canē agiret.

Hæc retia nihil traxerunt,
 αὐτὰ ἢ μὲν οὐδὲν ἔσκαθεν. id est, Retia nihil traxerūt. A pscatoribus translatum in eos, qui frustra quippiam captarunt.

Homo Euripus, ἄνθρωπος εὐριπύς. i. Homo Euripus, in mutabiles, incōstantesq; dicit. Ab Euripi, maris natura sumptū, qd. incredibili impetu in singulos dies septies cōstita mutato defluit, totiesq; refluit.

Rana Seriphia, ῥάνα σερική. i. Rana Seriphia, in mutabiles, incōstantesq; dicit. Ab Euripi, maris natura sumptū, qd. incredibili impetu in singulos dies septies cōstita mutato defluit, totiesq; refluit.

Bos in lingua, argentanginam patitur.
 Βὼς ἐν τῷ ῥαβάρῳ, id est, Bos in lingua. In eos dici solitū, qui pecunia corrupti libere loqui nō ualent. Simile est illud, qd. in Demosthenem dixit populus, argentanginam patit. Quod aut in priore prouerbio bos pro pecunia accipitur, inde est, qd. apud Athenienses numisma ta bouis figuram habebant.

Bos Cyprius, ὁ βὼς κυπρίος. i. bos Cyprius, in sordidos, uictusq; inundo hoies dicit. Nā auctore Pompeio, i. Cypro boues humano stercore pascunt.

Ranis propinas.

Βαράχοις οἰνοχοεῖς. i. Ranis ppinas. i. ministras, qui ipsi abundant. Quo puerbio Hermol. in quadā ad Picū epā, hunc in modū est usus, Picus iste paruopedi magnos calceos circumdedit. Quid em tot rhetoricis, aut quid oino ranis propinar. in mo Seriphiis addidi. Quia una in oratione tria attigit adagia. Primum de calceis pede maioribus. Alterū de propinante ranis. Tertiū de Seriphiis ranis, qd. hic quidem & alia significatio subesse poterat, ut ideo Picū ranis dixerit, ppinasse, qd. rhetoricis argumentis eos defenderit, qd. rhetorica non delectant nempe ranæ, quibus uinū non sapiat, tum & Seriphiæ ranæ, hoies infantissimi, qd. ab eloquentissimo patrōno defendi non conueniebat.

ακανθία Acanthia cicada

In Æolia urbs nomine Acanthion, circa quam cicadas mutas esse Stephanus est author. Inde prouerbium. *Ακανθίος τέτλις*, id est Acanthia cicada. In homines nimium taciturnos.

Ράνα aqua. Cato pingue. *βαζάχα ὕδωρ. γὰρ τὸ σίκαρ.*
Quoties id ministratur, quo qui accipit delectat maxime, Rana aqua
Cato seu feli seuum datum dicimus.

Μάλις percutere. *βαλάνειν* *μάλις*.
Idem est quod muneribus corrumpere. A fabula Atalantæ, & Hippomenis sumptum, qui proleptis malis aureis uirginem alioqui insuperabilem superauit.

Noctua uolauit. *Ναὺς ὕψια τρεῖς*.

Vbi negotiū feliciter succedit, noctuam uolasse dicimus. Nam noctua uolans apud Athenienses uictoriae erat augurium.

Ἄνθος arborescens. *μεταφυτεύειν*. id est, Veterem arborescens replantare, dicitur is, qui iam senem ad nouū uitæ institutū uocat. Quod uulgo & hodie dicunt, Vetus canem uix loris alluere. Qua in re nos olim multum olet, & impensæ perdidimus.

Terræ onus

ῥῆς βάρος, id est, Terræ onus De hominibus nulli bonæ rei utilibus. In syluam ligna ferre.

Esteos uelle augere, eo quo maxime abundant. Hora, in sermonibus Atque ego cum Græcos facerem natus mare citra Versiculos, uetuit me tali uoce Quirinus. Post mediam noctem uisus, cum somnia uera. In syluam non ligna feras.

Tertius Cato, Sapientum octauus.

Ironice in homines terribiles dicitur, quicquid sibi uehementer uidentur sapere. Iuuenalis. Tertius ex cælo cecidit Cato. Nam duos Catones celo demissos creditum est, ut bellum cum uitis gererent. Horatius. Hæc me Stertinius sapientum octauus. Septem enim apud Græcos numerantur sapientes.

Secunda meliora. *Δευτέρω ἀμεινόνω*, id est Secundis melioribus.

A sacra facientibus translatum, qui sacrificium iterare consueuerunt, si quando prima hostia non lirassent. Testis Cicero libro de diuinatione secundo. Idem monetur hoc Græco prouerbio, quod euangelica parabola de amico, qui noctu amici pulsauit ostium, ac res paruas improbe petens accepit.

Eadem pensaberis trutina

Ea lege tecum agetur, quā tu cum aliis egeris. Hora. in sermonibus. Hac lege in trutina ponet eadem. Idem in epistolis. Romani pensantur eadem Scriptores trutina. Similis huic euangelica metaphora. Eadem mensura qua emetiimini, remetietur uobis. Vtraque translatio accommodatissima. Quin & Persius Horatium, ut solet exprimens, Examenue inquit, improbum in illa Castiges trutina.

Nil intra est oleam, nil extra est in nuce duri

Prouerbialis est uersus apud Horatium in epistolis in eos, qui manifeste falsa pro ueris affirmant, & confessa negant, Nam cum huiusmodi hominem non est differtandum. Constat autem inter sanos, & extra in nuce duri esse aliquid, & intra oleam.

Ire per extensum funem

Est rem perdifficilem facili facere. Parum liquet unde translatum, etiā si Acron a funambulibus sumptum uidentur, qui per funem praetentum inambulant. Hora. Ille per extensum funem mihi posse uidetur. Ire poeta, meum qui pectus inahiter angit.

Propria uineta cedere.

Dicit is, qui semetipsum suorumque carpit ac lacerat. Hora. Multa quidem nobis facimus mala multa poetae. Vt uineta egomet caedam mea.

Zonam perdidit

Castrense prouerbiū in eos, qui nihil habent. A graeca fabula tractū Acron admonet. Porphyriū a militū cōsuetudine, qui quicquid habet in zona secum portant. Est autem apud Hora. in epistolis. Ibit eo quo uis, qui zonam perdidit, inquit.

Taurum tollit, qui uiculum sustulerit

Politia. in Miscellaneis. Hinc etiam puto statū puerbium illud, ut dicat posse Taurū tollere, qui uiculū sustulerit. Refertque ibidem Quintilla uerba ex Petronio. In lunone meā iratā habet. si me unquam meminim uirginem fuisse. Nam infans cum paribus inquamata sum, & subinde puerum tibus annis, maioribus me pueris applicui, donec ad hanc aetatem perueni. Ex quo sensus prouerbiū liquet, uidelicet, Maiora peccaturū maiorem, qui puer minoribus uitiis assueuerit.

Narthecophori multi, Bacchi ueropauci.

Ποταὶ τοὶ νάρθηκοφόροι, ὀλίγοι δὲ τὸν βακχοί

Apud Platone legi in Phaedone, a Bacchanaliū ceremoniis translatum, in quibus omnes quidē Thyrsos. i. hastas uirgas Bacchi in ligno gestabant, bacchi tamen non oēs erant. Conuenit in eos, qui in ligno uirtutis ac eruditionis habent, neque uirtutem, neque doctrinā habentes. Perinde ac fidas, non omnis theologicus pallio insignitus theologus, neque omnes pileati literas sciunt, neque omnes cucullati monachi sunt.

D. ERASMI

Iusticia iustior. Libra æquior.

Δικαιοτόρος ^{ἐκ}συχάνης. δίκης Δικαιοτόρος. Vtrunq; de his dicit,
quos admodum iustos & æquos significamus.

De pilo pendet ^{ἑκ}capillo

ἐκ ^{ἑκ}φίχους κρεμᾶται. Ex capillo pendet. De rebus uehementer du-
biis & piculosis. Quod uerbū uel hodie uulgo nostrati in ore est.

Elupi faucibus eripui.

^{ἐκ}λυκὲς ^{ἐκ}σομαρὲς ἀφαλῶν. De his qui prater spem, rem prope
modum amissam recipiunt. Veluti si nos pecuniam a præfecto littoris
Donariensis recepissemus.

Non capit murem Elephanteus.

Ελέφας μὴν οὐχ ἀλίσκει, id est Elephanteus murem non capit
id est hi, qui magno sunt animo, res minuras negligunt.

Elephantum ex musca facis.

Ελέφαντα ἐκ μύιας ποιεῖς, id est Elephanteus ex muscis facis. Cō-
uenit in eum, qui parua sermone amplificat. Simile est illud, Paruo pedi
calceos magnos circumdare.

De lapide emptus.

In hoīem obsecrū, uilissimūq; dicit. Nam emptiti serui infimæ notæ
erant. Cicero. Præter duos de lapide emptos, a præconis lapide sumptū
Simillimum est græco illi, cum sale emptus.

In eadem es naui.

Hoc est, in cōpiculo. Translatū ab his, q; eodē nauigio uehunt ad q̄s
omne periculum communiter pertinet. Est apud Cice. in epistolis.

Lari sacrificant proteruiam fecit

De his quoq; dici potest, q; edaciores sunt conuiuiæ, quicq; conuiuiū
apposito nihil reliqui faciūt. Ex hmoi em sacri genere, nefas erat quicq;
efferi. Simillimū huic est Catonis illud, in quendam q; patrimonium
uersum absumpserat, excepta domo ūna, quæ incendio conflagrauit.
Hunc hoīem Cato proteruiam fecisse dicebat, quod genus sacrificiū est
eiusmodi, ut reliquias igni absumi sit necesse.

Delphinum cauda alligas.

Δελφίνα πρὸς τὸ οὐραῖον δεῖς.

Græcum adagium in eos, qui teneri non queunt. Quod hodieq; uul-
go dicitur. Anguillam cauda tenes.

Inuenito urso uestigia insequeris.

ἀρκτος πρὸς τὰ ἰχθυήματα.

A timidis venatoribus translātum in eos, qui præsentē eo quem de-
beant ulcisci, alias nugas agunt. Simile est illud Platonis in legibus, De-

cane in lapidem iactum saeuiente, eo qui iecit ornisso.

Cocta numerabimus extra

Hoc Diomedes grammaticus pro prouerbijs exemplo posuit. Eiusq[ue]
hunc esse sensum scripsit, ex euentu sciemus.

Nescis quid uesper serus uehat

Ex Menippeis Satyris M. Varronis liber est, teste Gellio lepidissimus
cui titulus est, Nescis quid serus uesper uehat, quæ prouerbiale est, sicut
ti sunt pleriq[ue] alij, prout puto, nemini dubium uideri. Quod grauius mo-
nemur, ne præsentij prosperitatis, futuri curam abiciamus.

Ad uiuium, summò iure.

Id est, ad uitam usq[ue], ita loquimur, nimis exactam rationem significantes
uidelicet cum rem nimis acriter urgemus. Thrasyarchus apud Platonem
Socratem sycophantem appellat, i. calumniatorem, q[uod] oronem suam ad
nimis exactam rationem exigit, deprauans potius recte dicta, q[uam] incautus
dicta, in meliorem sensum trahens. Additq[ue]. Quare secundum exactam ra-
tionem, quando & tu ad uiuium refecas, nullus artifex peccat. Nec huic
dissimile illud apud Ciceronem pro Cecinna. Nam cæteri, inquit, tui ad
istam oronem decurrunt, cum se in causa putant habere æquum & bo-
num, quod defendant, si contra, uerbis & literis, & (ut dici solet) summo
iure contenditur, solent eiusmodi iniquitati, & boni & æqui nomen di-
gnitatemq[ue] opponere. Est igitur summo iure contendere, leges ad ui-
uium, & nimis seueram rationem exigere, unde & illud. Summum ius
summa malitia.

Boni ad bonorum conuiuia, uel inuocati accedunt

ἀγαθοὶ ἀνθρώποι ἐπὶ τῶν ἀγαθῶν ἰστέον.

Græcè adagiū apud Platonem in conuiuio, ubi Socrates Aristodemum
ad Agathonis cōuiuuiū una adducens. Sequere me, inquit, ut puerbium
transgrediamur, Illud in hunc modum mutantes, quod ad bonorum hoim
cœnas, boni homines etiam non inuitati proficiuntur.

Canis a corio nunq[ue] absterrebitur unguis.

In Horatianis est sermonibus, in eos qui lucri cupiditate, turpitudi-
nem libenter admittunt.

Crescentem tumidis infla sermonibus utrem.

Id eadem est Satyra de iis, qui per assentationem, & falsas laudes,
stultis animos erigunt.

Cristæ surgunt

In eos dicitur, qui sibi stulte placet, seq[ue] ipsos mirant. Ab auiibus tra-
ctum. Iuue. Quid apertius, & tamen illi Surgebant Cristæ.

Subsidunt pennæ

De his dicitur, qui animos demittunt, sibiq[ue] placere desinunt. A pa-
uonum cōsuetudine dictum. Iuena. Ut tamen omnes Subsident pennæ

ad illud Gygis anulus. γύγης δακτύλιος.

A Gyge illo, quē Glaucō apud Plarō, ii. de repu. lib. fingit, duā pro uerbium, in eos qui miris machinis & occultis diuina rem conficiunt.

A duce muliere ducitur mulier

Εὐὴ δὲ ἡ γυνὴ δακτύλῳ.

Græcum adagium in mericulosos.

Tam nudus, q̄ ex matre

γυμνός ὡς ἐκ μητρός. Nud⁹ ut ex mīe, de uehemēter agere dicūt.

Anus uulpes non capit. ἄνους ἀλώπηξ οὐχ ἀλίσκεται.

In longo rerum usu callidos, græci dicebant, aut in eos, qui muneribus corrumpi non possunt.

Iouis cerebrū. Ἰὸς ἐνέφαλος.

In eos dicebat, qui genialiter uiuerent, p̄pterea qđ apud Persas lautæ, sumptuosæq; epulæ Iouis cerebrum uocarentur.

Rusticanum oratorem non contemnas

ἀγροῖκός μὴ κατεφρονεῖς ῥήτορος.

Id est, Hoīem quīs inferiore fortuna, ne despicias, Græcū & hoc.

In tenebris saltas. ἐν σκοτῷ δρχεῖσθαι.

Id est, sine teste laboras.

Sibicānere

Est ad suam uoluptatem, non aliorum iudicium quippiam facere. Hieronymus. Dignus qui sibicantem canat & musis. Et in Platonis cō uiuiō, tibia sine sibi iubet capere.

Aestate uestem deteris. ἐν θέρῃ τὴν ἡλῶναν κατατίβεις.

In stulte profusos dictum, qui sine caula prodigunt, atq; ibi ubi sumptu est opus egent.

In triuio sum. ἐν τριόδῳ ἐμὶ.

In perplexos conuenit, & dubitantes qđ potissimum sit agendum.

Mercurius non doctus. ἑρμῆς ἀμύδιτος.

Contumeliosum adagiū in eos, qui experientia rerum, non eruditione sapiunt. Simile Horatianum illud de Offello. Rusticus anōrmis, sapiens crassus. Minerua doctus.

Dormientis rete cœpit. ἐν δοντὶ κύρτες αἰρεῖ.

A piscatoribus translātum, quibus & dormientibus, tercia pisces capiunt. Comberit in eum, cui res stulte instituta, benē tamen uertit, cuius citra operam, boni quippiam obuenit.

Cothurno instabilior. ἐσμεταβολώτερος κοδόρνος.

In hominem lubrica, ancipitiq; fide dicitur. Nam Cothurnus calciamenti genus est utriusq; pedi conuenientis.

^{ἐν οἶνῳ ἀληθεύει} In vino ueritas. ^{ἄνθρωπος} Vinum enim cuiusq; ingenium arguit. ^{ἄλκιμος} Alcibiades in Symposio Platonis. Quæ uero sequuntur, non prius audietis, q̃ p̃ouerbium illud recensuerim. Vinum & cum pueritia, & sine pueritia esse ueridicum.

^{ἀπὸ οὗτος πόκεας ζητῆς} Ab Asino lana. ^{ἄπλοκα} Simile est Plautino illi, Ep̃umice aquam postulas. Neq; enim est ab Asino lana expectanda.

^{ἄπλοκα} Spartano liberior, ἐλευθερώτορος Σπάρτης. Spartani em̃ generoso, minimeq; seruilis ingenio fuisse perhibentur.

Ventus neq; nauigare sinit, neq; manere.

^{ἐν οὐτῷ ὅτε πλεῖν ἀνεμῶς οὐτε μίμνειν ἐστὶν} Eundem habet sensum cum Terentiano illo. Auribus lupum teneo.

^{ἴππερ} Iupiter absq; filiis ζεὺς ἄνογος, De inopinabilia incredibiliq; dicentibus. Simile est Horatiano illi, Nihil intra est oleam, nihil extra est in nuce duri.

^{ὅλας ἀμicitίας} Ollæ amicitia. ^{ἡνέκερ} χυζήσῃ Φιλία.

De his dici solitum, qui uentris cāula fiunt amici, quos mensæ amicos, sapiens quidam appellat.

^{δολιάρης} Doliaris uita. ^{ζωὴ πείρα} Ζωὴ πείρα

Est uita frugalis, minimeq; ambitiosa. A Diogenis dolio sumptum adagium.

^{ἐκ λευκῆς} De gustu iudicare. ^{ἐκ γυνάματος γινώσκειν} ἐκ γυνάματος γινώσκειν

Ex leuicula re, maiorem coniecturam facere.

Velter sex, uel tres taxilli

^{ἢ ἑξ ἢ τρεῖς κύβοι} Ter uel sex, uel tres taxilli. Ab iis dici solitum, qui extrema uolunt experiri, ut aut oia uideant, aut amittant oia. Inter sex talos summa uictoria consistebat, in tribus nulla.

^{Συλοφῶντις χλαμύς} Sylofontis chlamys. ^{ἡ συλοφῶντις χλαμύς} ἡ συλοφῶντις χλαμύς

De ueste ambitiosa dicebatur. Sylophon em̃ Dario, priuato adhuc uestem quandam pretio inestimabili donarat, Cuius muneris memor, creatus rex, alium ab exilio restituit.

Equus me portat, rex alit.

^{ἵππος μὲ φέρει βασιλεύς μὲ φέρει} id est, Equus me portat, rex me alit. Græcum adagium, qui alieno sumptu molliter & magnifice uiuunt. Quod a milite quodam Philippi regis natum ferunt, qui a matre monitus, ut millionem peteret, hunc in modum responderit. Idem Horatius Aristippo tribuit in epistolis. Rectius hoc & splendidius multo est, equus ut me portet, alit rex. Quo in loco Acron puerbii ei' admonet,

Corchorus in lachanis, Graculus
inter musas. Anser inter olores

Κόρχορος ἐν λαχάνοις. i. Corchorus inter olera. In eos dici soli
tumq; cū infimæ sint cōditionis, maximis tñ bequari uolunt. Est em cor
chorus apud Plyniū, oleris genus uilissimū. Nec huic dissimile Gracu
lus inter musas. Et Virgilianum illud. Anser inter olores.

Αδερὶς Τεμεσσεύς Γένιος. Aderit Temesseus Genius.

Refert Pausanias in Heliacis, Temessē comite quendā Vlyssis ob uir
ginē consupratā occisum atq; ob id laruas eius, nisi placarent quoran
nis oblata uirgine, grallari solitas, ac perniciem adferri omni ætati ac
sexui. Uq; Genius eius loci creditus est. Hunc Euthymus pyctes, id est
pugil, Temessam reuersus copelcitur uirgine quā deuouerant libera
ta, atq; in matrimoniu accepta. De eodem ita meminit Elianus. Euthy
mus, inquit, Locrus ex Italia, pyctes inclutus & robore insignis fuit, la
pidem gestabat ingenti magnitudine, qui locis offenditur, & Temesse
um heros, quod cuiq; per uim abstulerat, reddere coegit, etiam cum te
nore, ut inde natū sit adagium, his qui fordidos, & iniustos quæstus fa
ciunt, affore Temesseum Genium, id est dependenda cum fœnore, quæ
præter ius abstulerint.

In lenticula unguentum.

Apud Aul. Gel. li. xiii. ca. xxviii. de prauate legitur hoc adagiū pu
ta. τὸν ἐν τῇ φακῇ μύρον. quod hunc in modū emendat Hermola
us. τὸ ἐν τῇ φακῇ μύρον. i. In Lenticula unguentū. Est aut lenticula
leguminis genus lenti plimile, sed diuersum. Dicit cōgenit in eos, q item
per se rectam, non apte, neq; in loco agunt, sic em Fronto apud Gel. ui
dere tñ, inquit, ne existimetis semp, atq; in omni loco mortales multos
pro multis hoibus esse dicendū. Ne plane fiat græcū illud de Varro
nis satyra puerbiū, τὸν ἐπὶ τῇ φακῇ μύρον. Nisi forte lenticulā
pro uasculo mālimus accipere, utrunq; enim ea uox significat.

Ἰνexplibile δολιῦ. Pertusum dolium, & ἀλυσος πῖθος.

Utrunq; a Belidū puellarū supplicio tractū. Prius in auidos & rapa
ces dicit. Posterius in obliuiosos, qbus quicq; eruditiois infundit, pro
tinus effluit. Ab eadem fabula ductū & illud, qd hodieq; uirgo pse
uerat. Cribro aquas haurire. Plaro de repu. lib. ii. Iniustos cœno qdam
apud inferos obruunt, & aquam cribro ferre cogunt.

Οδὶ memorem comptorem.

Hanc Iniam quoniā Epigramaticus poeta, græcis uerbis carmini in
seruit, non dubitandū arbitror, quin fuisse puerbialis. Inseruit eodem
mō Pythagoricū illud, Candide κοῖτα φίλω, hæc sunt tua can

dide ^{ἔπειτα} ^{ἔπειτα} Et Iuuenalis Apollinis oraculū in textexuit. E cœlo descendit. ^{ἔπειτα} ^{ἔπειτα} Martialis Epigramma notissimum est. in Procillum, qui inter pocula, iussus postridie cenatum venire, uenit serio, perinde ac si inter uina dicta, pondus habere debeat. Id Epigramma hoc uersu clauditur. ^{ἔπειτα} ^{ἔπειτα} Procille, id est, Odi memorem compototem procille.

Enigma Spingis Oedipo propositum. ^{ἔπειτα} ^{ἔπειτα} Quid est, q primū quor pedib? mox duobus, demū tribus ingredit? Hō. Is em puer manibus qq nitit, ut se erigat, deinde duobus pedib? se sustinet, donec decrepita ætas tertiu pedem addat. i. bacillum.

Contra retiarum ferula.

Dom. Calderinus prouerbium fuisse admonet, in eos qui infirmo praesidio, contra maxime instructum pugnant. Quod si uerum est, simile fuerit illud. Leonem festuca conaris occidere, quanq idem paulo post alio delabitur, gladiatores olim si minus placuissent. Ferula, cæsos eiici solitos. Marcialis in epistola hæc sunt. Deniq uideas, an te delectet contra retiarum ferula, id est an nesciendum tibi putes, quod nemo nō damnet, atq exhibet.

Patres nostri comederunt uiam acerbam.

Est in propheticis literis hebraicū ad agiū hmōi. Patres nostri comederunt uiam acerbam, & dentes nostri ob supuerunt. Quo licet uti quories significare uolemus, aliū in noxa esse, & aliū pœnas pendere, exprimitur em nonnunq supplicium, non ab his, qui nos leserunt sed iis qui referre nequeant. Eandem habet sniam, quod uulgo iactat, sucula plerunq luere, si quid scropha mater peccauit.

In expuentem recidit, quod in cœlum expuitur

ἔπειτα τὸν ὀυρανὸν τοξεύει

Græcis hmōi sniam, puerbialem fuisse Francis. Philel, est author. In expuentis os recidere, quicqd in cœlū expuitur. Quo uerbo monemur & festinare, & grauius, ne uel superis, uel potētibz maledicamus. Huiusmodi enim uoces, per iugulū fere redire solent. Neq tutū est eos cōtumelia prouocare, qui possunt nutu perdere.

Scindere glaciem

Apud eundem est, pro eo quod est in nondum tentata, uiam aperire A nauticulariis translatur, quoru unus aliquis, cæteris audacior p glacie concretum amnem, nauim primus agere consueuit.

Manum de tabula

Illud aut quod est in Ciceronis epistolis, heus tu Manum de tabula, magister adest, citius q putamus, prouerbiale fuisse dubitandum nō est, uerū quem habeat sensum, aut unde sit sumptum, parum liquet.

Tametsi se scholis mihi quidem natum uidetur, a pueris, qui declamationē reddidit, pceptoris interuentū metuant, ne rē scribentes adhuc, opprimantur, cum iam debeant ad fecitandum esse parati.

Nihili cotio est.

De his qui in posterum pollicentur, nihil autem donant in praesenti. Plautus. Vetus est, Nihili cotio est. Quid autem sit cotio, Gellius exponit. Nam, ueteres peruulgare Cotionem dixere, Ariolatore, Quod autem alii legunt coactionem, id neq; carminis ratio patitur, nisi uocalem elidas.

Transuersum unguem. Latum digitum

Legitur in eplis Cice, etiam hoc. Vrge igitur transuersum unguem (quod aiunt) a salo, qd quidem parum a nobis legentibus intelligi non est mirum, quando ipse qui scripsit intelligi, nisi ab uno noluit. Illud nemmo nescit, qd minimum spatium, digito prouerbialiter significari solere ut apud Ciceronem in Verrem. Digitum non dilcedebant. Et in Aulula Plautinus Fudio. Si tu Herede ex isto loco digitum transuersum, aut unguem latum exceles, quid sermo a Fabri translatum uidetur, quos opera sua digitis latis metiri notissimum est, ut iugerū mensores, agros pedibus metiuntur.

Scyllam defugiens in Charybdim incidi.

Notissimum adagium, quo notatur eorum imprudentia, qui in utraque partem nimis sunt uehementes, sic aliud malum fugientes, ut in aliud grauius incidunt, ut si quis metuens, ne prodigus habeatur, in fordidi hominis notam ueniat. Hora. Nam frustra uitium uitaueris illud. Sicut alio prauum detorseris. Quadrat item in eos, qui dum hoc infortunium uitare student, in illud detoluuntur. Translatum est prouerbiū a nauigantibus, qui dum incautius scopulum defugiunt, in Charybdim abipiuntur. Est enim utruq; marinum periculum, uerum alterum ab altero diuersum. Quippe Scylla quoniam extat, nauimelidit, Charybdis immensa altitudine absorbet.

Iungere uulpes. Mulgere hircos

Quod est apud Vir. in Palamone. Atq; idem iungat uulpes, & mulgeat hircos. Pastorib; in prouerbio olim fuisse uideri potest. Nam rus sapit haud urbem. Dicit conuenit in eos, qui insanum quippiam, ac uehementer absurdum moliant. Precesserat enim, Qui Bauum non odit, amet tua carmina Meui. Cum utruq; insanum sit, uel Bauum mirari uel Meui delectari. Tanetidem idem habet insanie, uel uulpes tauros; in morem aratro subiungere, uel ex hircu lac uelle exprimere.

Caligare in sole

Apud Fabium legitur. Quadrat rectissime in eos, qui ingenii uitio in rebus clarissimis perinde, ut in difficillimis excutunt, ut ii, quibus

Ciceronis oratio tenebrosa uideri solet, qui ex authoribus, ut quisque scripsit optime, ita intelligunt minime, & in libris tenebras esse causant cum ipsi in oculis tenebras secum ferant, ut nihil illis non obscurum esse possit. A cæcis ductum est, aut certe a noctuis, aut denique a lusciosis, quorum oculis lumen ipsum solis pro tenebris est. Etenim quibus id uitii est plus noctu, quam luce uident.

Balbus balbum rectius intelligit

Hiero. in epistola ad Domnionem huiusmodi dicitur, monachi cuiusdam stultitiam tangit, haud scio festiuiusne, an acrius. Et idcirco inquit, se eruditum putat, quia Iouinianum solus intelligit. Est quippe pro uerbum, Balbū melius balbi uerba cognoscere. Iouiniani uero stilum portentosum, atque obscurum, idem Hiero. miris salibus deridet, in præfatione librorum, quibus illius errorem coarguit. Id autem prouerbii ex ipsa natura sumptum fuisse, nemo non uidet. Cōpetit in eos, qui indocte docti, præter indoctorum libros nihil intelligunt.

Camelum saltare.

Quoties quippiam uehementer absurde, & inuita Minerua, contraque decorem fieri significamus, dicimus Camelum saltare. Veluti si quis natura seuerus ac serius, elegans ac festiuius haberi affecerit. Est apud diuum Hieronymum. Risimus, inquit, in te iuxta uetus prouerbium, Camelum saltantem.

Vt canis e Nilo.

Hoc adagium ex eo apophthegmate natum apparet, cuius meminit Macro. in pri. Satur. id est hmoi, post fugā Mutinensem querentibus quid ageret Antonius, quidā familiaris eius, respondit. Quod canis in Aegyptu, bibit & fugit. Nam in illis regionibus constat canes raptu Crocodilorum exterritos, bibere & fugere. Eo hunc in modum uti licebit, ut si quem poeticā cursim & leuiter attigisse significemus, eum olim poetis hausisse dicamus, sed ita Vt canes e Nilo.

Herbam dare uel porrigere.

Pro eo quod est se uictum, & alterum uictorē agnoscere, passim apud authores occurrit. Translatū est a cōsuetudine militari. Antiquitus enim summū erat uictoriæ argumentū, si uictus uictori herbam porrexisset, tanquam ipsa etiam terra, atque altrice humo se cedere significans.

Dare manus

Et hoc militare prouerbium est. Nam qui se uictori dedunt, ne interimantur, ultra manus ad uincula offerunt. Horatius in odis. Iam iam efficiat do manus scientiæ.

Hastam abiicere. In harenam descendere. Harena cedere

Apud Cicronē est in oratione pro Murena, pro eo quod est causæ

diffidere, & contentionem relinquere. In harenam descendere, pro eo quod est certamen inire. Harena cedere, pro eo quod est certamen relinquere, utrunq; ad agium notius, q̃ ut inculcari debeat, utrunq; gladiatoribus acceptum.

In tua te harena supero

Hoc est in tua ipsius arte & studio. Ve, uti si medicus contra theologum, de theologia disputans, eum uinceret, Politianus. Et eos in inפור (quod dici solet) harena superabant.

Amor nullo magis emitur q̃ seipso

Sententia est non minus lepidā q̃ moralis. Seneca. Amatorum efficacissimum ostendens, Vis, inquit, amari ama. Naso. Ut ameris amabilis esto,

In amore mutuum non reddere turpissimum est.

Ut illa ab emptoribus, ita hæc a creditoribus mutuata sententia, in amore mutuū non reddere turpissimū est. Nam in beneficiis q̃q̃ sæpe fit, ut mutuū reddere, etiam qui uelint nō possint, tñ in amore nemo est, qui mutuū reddere non queat. Vtraq; prouerbii nomine a doctissimis authoribus citata sententia est.

Si uultures, cadauer expecta

A Seneca positū est, dici solitum in testamentorū captatores, qui nō aliter q̃ uultures, aliorū morte saginant. In eodem est illud Martialis. Cuius uulturis hoc erit cadauer?

Ultra Cornices uiuax

ὕπὲρ τὰς κορώνας βεβρωχώς, Hoc est, Ultra cornices uiuax. Adagium est, in senē uiuacē. Merula author. Est em̃ cornix auis admodū uiuax. Iridē ut ceruus. Vnde Satyrus quidam uiuacē senectū ceruinā appellauit. Mar. Cornibus oibus superstes. Hora. Seruatura diu parē Cornicis uetulæ temporibus lycen. Est enim &c.

Non omnibus dormio

Cicero epistolarū lib. vii. Olīm Non oibus dormio, sic ego mi Galle non omnibus seruiō. Significat Cicero uetus illud fuisse, Nō oibus dormio, hoc suū & nouū. Non oibus seruiō, prouerbiū esse. Non om̃ibus dormio Festus Pompeius docet. Merula translatus putat a maritis, q̃ uxores quæstus causa mœchis prostituūt, qui somnum assimulant, ut adultero concedant. Iuuenalis. Doctus spectare lacunar, Doctus & ad calicem uigilanti stertere naso.

Er nos ferulæ manū subduximus

Apte ab his dicitur, qui se quoq; p̃ceptoribus usos, & literas didicisse significant. Iuena. Et nos ergo manū ferulæ subduximus. Hiero. ad Domnionem. Er nos didicimus literas, & nos sæpe manū ferulæ subduximus. Quam sententiam puerbialem fuisse ut credam, tum figura ip̃a

commouear, tum quod Hieronymus ea tam subinde utitur.

Nullus comatus, qui non idem Cinædus.

οὐδὲς κομήτης οἷς οὐ πᾶνεται. Hoc est, Nullus comatus, qui non idem Cinædus. Celebre græcis fuisse prouerbum Synesius author est, in eos, qui formæ sunt studiosiores, quæ uirum decet, quicquid libri cultu delectantur.

Nos nostrum onus, vos clitellas

Pro adagio refert Fabius insti. li. v. obscurius quidem aliquanto. Ex uelutis quæpiam Apollologo natum uidetur. Is qui Quintilia. emaculat ascriptis eo significari prouerbio neutram partem absque onere abituram.

Ouum ouo simile, & cætera similitudinis adagia.

Perfectam similitudinem his fere modis puerbialiter significamus. Non tam ouum ouo simile, quod est apud Fabium. Non tam lac lacti simile. Non tam aqua aquæ similis, quæ duo apud Plautum aliquoties inueniunt. Eiusdem farinae, prouerbii loco usus est Politia. Et oino eiusdem (quod dici solet) farinae, hoc est, eiusdem generis.

Contemptus prouerbia

Contemptum ac uilitatem hoc ferme pacto declarabimus, Flocci non facio. Nauci non facio, utrumque apud Plautum est, Pili non facio. Cat. Non faciunt pili cohortem. Cice. ad fra. Ego enim ne pilo quidem minus te amabo. Huius quicquam non facio, in Adelphis. Plau. Viram tuam uitiosa nuce non enam. Hæc ut pereunda non putauit, ita admonuisse satis esse existimo. Plau. Homo trioboli, pro nequissimo, ac nullius præcii dixit. Persi. Non tressis agaso. Idem, & centum græcos curto centusse licetur.

Iterum ad eundem lapidem offendere.

Græcū est δις πρὸς τὸν αὐτὸν πλοσφῆσιν λίθον. Aptè translatum pro eo quod est, Bis eadem in re peccare. Primus enim error uel græco adagio, imprudentiæ condonari solet. Iteratus ueniam non meretur. Hora. eandem sententiam aliter extulit, metaphora a cantore sumpta. Et citharædus Rideat, chorda qui semper oberrat eadem. Est igitur sæpius eadem oberrare chorda, culpam eandem iterum atque iterum admittere.

Penelopes telam retexere

Apud Platonem legere memini, pro eo quod est inanem operam sumere. Fertur enim Penelope procos hac conditione delusisse, ut tum se nupturam promitteret, ubi telam quam tum texebat, absoluisset, itaque interdum texuisset, id nocturnam solitam retexere. Potest item non absurde in eundem sensum accipi, ut is Penelopes telam dicat retexere, qui noua re ac mutare quippiam conatur in opere optimo, in quo nihil nouari potest nisi in deterius. Veluti si quis rhetorices præcepta, a ueteribus absolute scripta, suo quodam more scribere denuo tentet.

Vmbrā suam metuere, τὴν αὐτῆς σκιάμ δειμαίνειν

Dicit, qui sine causa metuit, & ibi pueriliter periculū timet, ubi nihil est periculū. Apud Plau. prouerbii loco refert. Cice. ad fra. de consilatu perendo. Alter uero quōdā boni, splendore est. Primū nobilitate eadē qua Catilina. Num maiores? Non. Sed uirtute. Quamobrē, qui manū umbram suam metuit, hunc negliges quidem &c.

Manum non uorterim

Apud Apuleium est. In apologia magiæ, pro eo quod est nihil labo ro, nihil mea refert. Veluti si quis dicat, indocti laudent, an utiuperent Manum nō uorterim. Plautus pro eodem, susq; deq; fero dixit.

Pingui Minerua.

Aulus Gellius nocti. Attic. lib. xiiii. ca. i. Sed coniectari, inquit, pauca quādā, ut uerbo ipsius utar, πυχμέρεσσι, id est Crassius & pingui Minerua. Idem lib. xii. ca. v. Nocti em credo uerbum illud uetus & puulgatū. ἀμαθέρσσι πῶς εἶπ. καὶ σαφέστερον λέγει. i. indoctius rudiutq; quodammō loquere, & apertius ac clari⁹ fare. Hora. in sermō nibus. Rusticus a normis, sapiens, crassaq; Minerua. Philosophū signi ficans rusticus philosophantem & crassius, legitur item sapicule apud uenustos authores pinguiore formula, id est planius atq; intelligibilius ut faciunt ii, qui Aristotelicam disciplinam pueris, suo modo, suisq; uer bis tradunt, utiq; crassioribus.

Emere malo q̄ rogare.

Prouerbialē sermonē fuisse Cice. ipse testis est, qui eo in Verrinis est usus, eū Apul. in floridis tanq̄ exponit his uerbis. Neq; em leui merce de emit, cui precat, aut paruū preciū accipit, qui rogat, adeo ut omnia utensilia emere potius uelis, q̄ rogare. Porro morem fuisse antiquitus, a uicinis rogare suppellestilem cōmodato, quā ipse domi non haberes, ex Plauti cum Aulularia, tum Rudenitibus licet cognoscere.

Vino uendibili, suspensa edera nihil opus.

E medio sumptū uidet, & recenitius. Hoc em tēpestatis uinari i staber nis hmoi signū pretendit. Apud Politianū legit. Quam sniam Plautus in pēnulo lepidissimis uerbis extulit, inuendibili merci oportet ultro emptorem adducere. Proba merx facile emptorē reperit, tamen si in ab struso sita est. Sensus est, ueram uirtutem non egere alienis p̄conis. Ea laudatoris egere, quæ per se parum sunt præclara.

Amicitie personā oportet detrahi.

Apud eundē legitur, quo nihil dici potuit uenustius, persona nanq; faciem hominis representat, at ueram tegit, falsam præterdit, unde facerissime in Cæsarem Seneca, ut personam, inquit, quam faciem ma lit. E medio quidem & hoc sumptum uidetur, monetq; inter amicos ni

hil esse oportere fictum, nihil non uerum ac simplex.

In se descendere, Manticam in tergouidere.

Perſius. Vt nemo in ſe tentat deſcendere, nemo. Sed ꝑcedenti ſpe-
ctatur mantica tergo. Vtrunqꝫ prouerbialiter dixit Satyricus poeta,
& in ſe deſcendere, i. ꝑpria ſuaqꝫ uitia inſpicere, & manticam in ꝑce-
dentis tergo ſpectare, ꝑ eo quod eſt aliena uitia uidere, uerum illud
prius unde ſumptū ſit, nō ſatis liquet, niſi forte a ſodinis, hoc poſterius
ex A ſopi Phrygiſis apologo quodā natū fuiſſe Politianus mōſtrauit, in
quo ſcribit ſingulos homines binas habere manticas, alteram ante ꝑ-
ſius, alteram a ſcapulis tergoqꝫ propendentem. Sed in priorem inquit,
aliena uitia mittimꝫ, in poſteriorem noſtra. Eam quæ in pectore eſt, aſſi-
due uidemus, eam quæ in tergo, tamenſi multo maiorem, negligimus
tamen, eſt a nūqꝫ uidemus. Catullus. Sed non uidemus manticæ quod
in tergo eſt. Hora. Reſpicere ignoto diſcer pendencia tergo. Hiero. Sed
illa eſt uera inter amicos reprehenſio, ſi noſtra opera non uidentes, alio-
rum, iuxta Perſium, manticam conſideremus. Eundem habet ſenſum
euāgelicum illud adagium de trabe & feſſuca. Hiero. in quendam alie-
nis uitiiſ obreſcantem, ſua diſſimulantem. Qui per trabem, inquit, ocu-
li ſui, feſſucam alterius nitatur eruere.

Æthiopen dealbare

Græcum adagium. Αἰθίοπε λευκῶνειν. i. Aethiopem dealbare, pro eo quod est rem fœdam, oratione uelle speciosam efficere, quod faciunt hi, qui materias infames declamitant, aut ea laudant, quæ uituperio sint dignissima. Aut hoc ipsum, aut certe simillimum est illud & græcum Aethiopem lauas, αἰθίοπε σμήχεις.

Quibus inanem operam significamus

Lauare laterem, *πλύνειν πλύνειν*. Arare harenam siue littus, apud idoneos auctores inueniunt, pro eo qd est, inanem opam sumere. Ut item illud comicum. Actum aiunt, ne agas, & Plautus, Rem actam agis, Nugas terere, tum apud comicos *πλάττειν*, tum apud alios nonnunq̃ pro eo quod est nihil agere.

Os sublinere, Dare uerba, Addere manum.

Sæpicule apud Plau. pro decipere dolis, Os mihi pbe sublitum est. Dare uerba, pro decipere notissimū est. Illud inusitatus, quod est apud Plautū in Persa. Quid ais? crux, stimolorū trigor, quō me hodie uersa uisti, ut me in tricas cōiecasti, quō de Persa man⁹ mihi addita est, & apud eundē in pœnulo. Ego faxo post hac, dii, deaq; ceteri cōtentiones magis erunt, atq; auidi minus, cum scribunt, Veneri ut addiderit lenum. Etiam si hoc loco adierit scribitur, non addiderit.

Ut possumus, quando ut volumus non licet.

Ζῶμεν ὅς' οὐχ ὥς θέλωμεν, ἀλλ' ὥς δυνάμεθα .i. Viuimus non uti uolumus, sed uti possumus. Ita Terentiana Mysis in And.a Crítone rogata, ecquā Athenis uitā agerent, uerecunde seni meretriciū q̄stū confitens, ut possumus, inquit, quando ut uolumus non licet,

In astu aliud ex alio malum uenit.

In urbibus, bona ingenta ad nequitiam adducuntur, & malum quotidianē ex malo propagatur.

Sine capite fabula

ἀκέφαλος μῦθος .i. Sine capite fabula, dicitur sermo lasciuus & impudicus, cui ueter & nates inhonestæ partes adsint, caput uero minime. Plaro. Relinquo, inquit, Sine capite fabulam.

Alius sementem fecit, alius messem.

ἀλλοι μὲν ὥρυσαν, ἀλλοι δὲ ἀμείναντες.

Græcum est in eos, qui aliena possident. Quiue ex alienis laboribus sibi gloriam comparant.

Aethiopem lauas.

αἰθίοπε σμύνεις .i. Aethiopē lauas, cōuenit i eos, q̄ inanē opam suam Puluerem edis. (munt.

κόνιν σπίνζεις id est, Puluerem edis, dicitur in edaces, plurimiq̄ tibi homines, nihilo tamen inde habitiores.

Vulpifas, sed contra uulpem.

ἀλώπηκι ζεις πρὸς ἐτέρων ἀλώπηκα.

Græcū itē adagiū, q̄ dolis appetunt dolosos. Quod hodieq̄ uulgo dicitur. Simia uulpi conatū imponere, cū utruncq̄ anial sit callidissimum.

Ventos colis

ἀνέμους γεωργεῖν .i. Ventos colere. Est inutilem opam capere.

Carbonum thesaurus

ἀνθρακες ὁ θησαυρός .i. Carbones thesaurus. Dicitur in eos, q̄ magnū q̄ddā sperātes frustrati sunt. Lucii. Carbonū mihi thesaurū οὐδίστι.

Ex tardo asello equus prognatus.

ἀπὸ βραδνοκελῶν ὄνων ἰπὸς ὥρυσεν.

In eū cōperit, q̄ ex obscuro gñe nat⁹, clarus euasit, græcū est adagiū.

Inemptum mancipium, uel cū sale emptum.

Si quando uilissimū nullius rei uirum significare uolumus. Inemptū mancipium. Græce. ἀλώνηρον ἀνδρὸς ἀπὸδον. Menander. Trax es generosus cum sale emptus.

Calabri hospitris munera

In eos dicitur, qui amicis donant, quæ ipsi contempnunt. Calabri enim quoniam piris abundant, hospitibus pira affatim apponunt, saturasq̄

domum auferre iubent, quod si illi recusent accipere, porcis obiciuntur comedenda. Hora. in epistolis. Non quo more piris uesci Calaber iubet hospes, Tu me fecisti locupletem, uescere sodes. Iam satis est, ac tu quantum uis tolle benigne. Non inuisa feres pueris munuscula paruus. Tam teneor dono, q̄ si dimittor onustus. Ut lubet hæc porcis hodie comedenda relinques.

Semper ad pocula Leontini

ἀέ λείντοι πρὶ τὰς κρατῆρας.

Leontini assiduus comotationibus gaudebant. Quos ubi Phalaris bello uicisset, pocula eiecit. Inde natū adagium. Semper circa crateras Leontini, græcum est.

Inaniter aquam consumis

Primitus in patrones garrulos & ineptos dictū, quos ad clepsydras dicere solitos constat. Ab his in multiloquos uaniloquosq; translatum est. Græci sic efferunt ἀλλως ἀναλίσκεις ὕδωρ.

Vtremuerberas.

De stulte laborantibus Græci his quidem uerbis dicebant. ἀσκὼν δὲ εἰς, ἀσκῶ φλαυρίζεις.

Tandem mus picem gustauit. ἀρπὺς μὲς πίως καὶ γυρόμενος.

In eos dicebat, q̄ experiendi cupiditate, in magnū aliquod malū in cidissent. Mus em̄ si quando in picem incidit, emergere non potest.

In mari aquam quæris

Ibi quæris pinde, ac si difficilis sit inuentu, ubi nihil aliud licet inuenire. Quid em̄ in mari aliud est q̄ aqua. In eos cōuenit, q̄ in his authorib⁹, unum, aut alterū uiciū inquirunt, in quibus uiciosa sunt omnia.

Ignorat quid intersit inter æs & lupinū

Id est, non habet discrimē inter optima & uilissima. Nā pecunia nihil p̄ciosius. Lupino nihil uilius. Nec tñ ignorat qd̄ distent æra lupinis.

Cantilenam eandem canis

Hoc est, iam milles dicta repetis. in Phor. Cantilenā eandem canis. A peruetustis ac sæpenumero auditis contionibus translātū est.

Aliquid suo assuet capiti

Vbi cauendum a quopiam monemus, ne quid incōmodi afferat. Teren. Heu metuo leonem, ne quid suo assuat, capiti.

Sui similis est

Et in bonum & in malum sensum dici accipiq; potest, ubi quis aliquid se dignum facit, uidelicet cum meretrix impudenter loquitur, leuo peierat, fictus dissimulat, detractor obloquit, gloriosus ostentat, liber amicus recte mōner, erudit⁹ erudite dicit, simplex simplr, modest⁹ modeste. Contra superiurum aliquñ quod iurauit præstare contingit, ibi

sui dissimilis dici potest. Teren. Quā uterq; dissimilis est sui? De Ienone dictum ac Phædria, altero blandissimo, altero auidissimo.

Defraudare genium

Est naturę necessariis nō nihil subtrahere. Apud eundē est Comici.

Naturam expellas furca, tamen usq; recurret.

Horatianus est uersus in eplis, Non facile dediscunt, quæ natura nobis indidit. Teren. Rursus ad ingenium redit.

Cælum, nō animū mutant, qui trans mare currunt.

Id est, frustra locum mutauit, qui eundem animum retulit.

Vilis amicorū est annona bonis, ubi quid deest.

Facile habentur amici qui petant, qui dent perq; pauci.

Optat ephippia bos piger, optat arare caballus.

Mire dictum in eos, qui experta fastidiunt, optant in experta.

Cura esse quod audis

Id est, Cura talis esse, qualē te hoies passentationē p̄dicant. Hora. ad Quintiū. Tu recte uiuis, si curas esse, qd audis, lactam? iam pridē ois te Roma beatum. Sed uereor, ne cui de te plus, q̄ tibi credas.

Cautus enim metuit foueam lupus, accipiterq;

Suspectos laqueos, ad opertū miluius hamū

Tres metaphoræ uenustissimæ, mire in eos cōuenientes, qui mali metu a maleficio se continent, alioquin peccandi percupidi.

Cæcus cæco dux. πφλδς πφλφ ὁδηγός.

Euangelicum adagiū in eos, qui indoctū docere conant, indocti ipsi Simile est Horatianum. Cæcus iter monstrat. Ita enim ad Seuam scribit ut si cæcus iter monstrare uelit, tamen aspice. Quod perinde dictū, ac si sus Mineruam dicas. Porphyrius monet

Odit cane peius & angue

Hora. Alter Miletitextam cane peius & angue Vitabit chilamydē.

Sed tacitus pasci si posset coruus, haberet

Plus dapis, & rixæ multo minus inuidiæq;

Ex Apologo quo piā de coruo & uulpe sumptū, nōnulli hoc puerbium putant, etiā si non, pbat Porphyrius. Et aut̄ hmōi snia, ut si qd minus a diuitibus accipiam, eo taciti sine strepitu fruamur, hoc modo & sæpius accepturi, & citra inuidiam possessuri.

Sine cortice nabis.

Prouerbialiter ab Hora. positū Acron admonet. Transumptūq; ab his, qui cum natāre primū discunt, corticibus uentri subligatis natant. Deinde exercitatiores sine eiusmodi adminiculo natāre incipiūt. Plautus in Aul. Quasi pueri, qui nare discunt, scirpea inducitur ratis. Qui laborent minus, facilius ut nent, & moueant manus. Hora. Simulac dura uerit ætas, Membra animumq; tuū, Nabis sine cortice, id est citra custo

dem& pædagogum. Ipse te reges ac moderabis.

Ægroto dum spirat sperat.

Cicero ad Atticum, Vt ægroto dum anima est, spes esse dicitur. Sic ego, (quoad Pompeius in Italia fuit) sperare non destiti, Ex ipsa re sumptum adagium, in eos dici potest, qui in rebus afflictissimis spem tamē haud unquam abiiciunt.

Patere & abstinere

Epictetus philosophus, uniuersam uiuendi rationem duobus uerbis complexus est. ἀνέχεσθαι καὶ ἀπέχεσθαι, id est, Patere & abstinere. Quorum altero monemur, ut mala patienter toleremus, altero ut uoluptatibus interdictis temperemus. Eiusdem est in philosophorū uulgus dictum. ἀνευ τῆς πᾶσι μετρίᾳ, καὶ τῆς ἀλλοτρίᾳ, id significat factis pcul, uerbis tenus. Id est, in blandos, sed fictos amicos dici potest.

Ædibus in nostris quæ praua aut recta gerunt.

Hunc Homerici uersum Socrati puerbii uice in ore semper fuisse Aul. Gellius scribit, ὅτι τοι ἐν μεγάροισι κακὸν ἀγαθόν τε τέτυκται, Aedibus in nostris, quæ praua aut recta geruntur. Quo uersu monemur, ut ea modo quæ ad nos pertinent curemus, externa alienaq; ne inquiramus.

Coturnix Herculem seruauit. ὄρνις ἑσώσεν Ἡρακλῆα.

Dici solitum, ubi quis præter spem seruatus esset.

Ira tardissime omnium senescit

Græcum adagium. ὁ θυμὸς ἐσχάτῃ ἡράσκει.

Ne in cœna quidē laudaberis

ὄνκ ἐπ' αὐτῆς οὐδ' ἐν πεισθ' ἐπ' αὐτῆς.

In hominem uehementer inuisum. In cœnis enim funeralibus defuncti laudabatur, etiam si parum meruissent uiui. Præterea græcis in usu fuisse uidetur, ut in symposiis se laudarent, quemadmodum Alcibiades Socratem apud Platonem.

Asinus in apibus ὄνος ἐν μελίτῳ.

De his quæ parum feliciter cadunt.

Omnem mouebo petram

Omnem mouebo lapidem. Vtrunq; enim apud Græcos inueni. πάντα κινήσω πέτρον, id est, Omnia experiar, nihilq; intentatū relinquam, donec quod uolo effecero.

Ante victoriam laudes canis.

Πρὸ τῆς νίκης τὸ ἐγκώμιον ἀδεις. Qui rem nondum peractam laudant.

Frustra canis. πῆλ' ἀνὴρ ἀλάλεις.

D. E R A S M I

De frustra suadentib⁹. A cātoribus translātū, q canētes nō laudant.

Imperatorum multitudo Cariam perdidit

Πολλοὶ σεαυτοὶ τὴν καρίαν ἀπώλεσαν

Græcum adagium, quo significatum est, male rem geri ab his, qui in
ter se dissentiunt, neq; quisquam alteri concedit.

Sine riuāli diligere

Id est, amare, quod nemo alius appetat. Veluti Simia catulos suos
miratur & amplectitur, sed sola, apud Ausonium legitur.

Pedibus in sententiam discedere

A curiæ cōsuetudine ductum, idem est quod alterius sententiam ap
probare consentiendo.

Mus malus Μῦς κακός.

Græcū dictū in lasciuū & salacē hoīem. Murē em salacissimū esse Æli
anus multorū testimoniis authorū docet. Vñ amatorio blandimento
amatores, quemadmodū passerūculi, columbulæ. Ita & mures uocant^r,
Mar. Nam cum me murem, cum me tua lumina dicas.

Nunquid & Saul inter prophetas.

In Malachon libris notissimā historīā de Saule, dū paternas asinas
q̄rit, repēte, pphetico furore arrepto, ita ut inter reliq; pphetas nudus
saltaret, & uaticinaret, in puerbū Hebræi uerterūt. Commode eo vte
mur de repēte mutatis, siue in eos, q dissilibus cōuiuunt, ueluti si miles
inter monachos, aut poeta inter theologos neotericosq; uersaret.

Facies tua computat annos

Apud Iuena. in anū libidine iuuenulā. Dicit pōt in eos, qui iuuenes
uideri cupiunt, frontis rugis reclamantibus. Quod ideo ascribendū pu
taui, quia prouerbiū speciem quandam præ se ferebat.

Mare cœlo confundere

Est omnia permiscere sine ordine. Quod Græci dicunt, ἀνα
μύτω. id est sursum, deorsum, quod nonnulli latinorū susq; deq;
dixerunt, nihil interesse quid fiat significantes.

Ignorat quid intersit inter caput & inguen.

Aut est, puerbū, aut, puerbū certe simillimū, qd de muliere ebria scri
psit Iuue. Inguinis & capitis quæ sint discrimina, nescit.

Qui semel scurra, nunq paterfamilias.

Porphyrius in Horatiū prouerbiū fuisse admonet, vti & eo Cice.
in actione quadam, dicens recte uulgo dici, ex scurra diuitē quidē fieri
posse, at patremfamilias non posse.

Intus & in cute

Prouerbialis sermo idem significans quod penitus, Persius Saty. iiii.
Ad populum Phaleras, ego te intus & in cute noui.

Iouem lapidem iurare

Est quantūuis sancte deierare, a feriendi fœderis ritu sumptū, qđ a patre patrato lapidē manu tenente, cōceptis uerbis pronunciabatur

Circulum absoluerē

Est omnibus numeris, ac partibus quippiam perficere. A cyclo illo & orbe disciplinarum deductum uideri potest.

Cimmeriæ tenebræ

Cimmeriorū regio in Scythia a Cosmographis collocat, æternis tenebris damnata, cui solem nuncq; oriri scripsit Home. in qua nō inuentus poeta Ouidius summo Deo facetissimis uerbis? regiā ædificauit. Huius regiōis obscuritas in puerbiū abiit, qđ Lactan. usus aptissime est in diuinariū insti. li. iiii. Ot qđ pectus, o mentē Cimmeriis, ut aiunt, tenebris atriorē. Quē ueluti æmulatus Hiero. Rogo, ingit, quā tanta est cecitas, & Cimmeriis (sicuti aiunt) tenebris inuoluta.

Muti magistri

Mutos magistros libros prouerbialiter olim nominabant. Docere enim possunt, loqui non possunt. Et qui legendis modo eloquentiū scriptis, eloquentiam sunt cōsecuti, hi gloriari possunt se a mutis præceptoribus dicendā artem didicisse. Aul. Gel. li. xiiii. ca. ii. Quoniam uocis (ut dicitur) uiuæ nimia penuria erat, ex mutis (quod aiunt) magistris cognoscerem, nimirum libros innuens.

Non omnia pari filo conueniunt

Pro puerbio Picus Mirandulanus ptulit. E medio fortasse sumptū. Quo significamus non oēs dicere oia. Necq; oia oēs posse, ut scripsit Bucolicus poeta, sed minime bucolice.

Intra tuam pelliculam te contine.

Porphyrion inde sumptū, puerbiū putauit, qđ doctores in pellibus dormitent. Pōt & ab apologo notissimo tractū. uideri, qđ asinus leonis sibi pellē adoptauit, qđ res illi magno fuit malo. Hora. Et merito, qm̄ in p̄pria non pelle qđ essem. Quo uerbo monemur, ut p̄ sua qđq; conditio ne nos geramus. Marciā, lib. iiii. in sutorē quendā, qđ prius in summas diuitias, fortunæ fauore subuectus, ut uenti erant, ita uelū in altū sustulit, deinde ad pristinā rursus inopiā, largitionibus suis redactus, ut nihil iā nisi Cerdo esset. Lusiisti, ingit, satis, sed te mihi crede, memento, Nunc in pellicula Cerdo tenere tua. Plau. Militē iactabundū & ostentatorē magnificū Elephantino corio circumtectū scribit non suo, siue qđ stolidū significaret, siue quod maiora, qđ pro facultate loquentem.

Siculæ gerræ, Persæ nugæ, Lyræ lyræ

Festus Pompeius scripsit gerras græce crates significare uimineas eamq; uocem pro nugis & rebus ineptis leuibusq; usurpari uulgo cōptam, hoc modo. Athenienses cū Syracusas obsiderent, & crebro Ger

ras poscerent, irridentes, inquit, Siculi Gerras clamitabant. Hinc gerræ pro nugis accipi ceptæ. Aulonius Symmacho. Cogitans illud nō illud Catullianū. Cui dono lepidū nouū libellum. Sed ἀμαργότρον & uerius. Cui dono lepidū & rudē libellū, non diu quæsiui. Tu cū occurristi, quē ego si mihi potestas sit, ex oībus unū semp̄ eligerēm. Misi itaq; ad te friuola gerris siccis uaniora. Plau. in poenulo. Scitū p̄ tempus hoc est iam uerbum uetus. Nam tuę blanditię mihi sunt qđ dici solet, Gerg Germanę atq; adepol Lyrę Lyrę. i. merg nuge. Ex quibus Plau. uerbis mihi suspicio sit, & lyras pro nugmentis in prouerbio fuisse. Vnde senes ætatis uitio inep̄ientes, delyrare dicant. Persolæ nuge & Persæ nugæ, pro meris ineptiis apud eundē poetā, cōpluſculis locis legunt. Cōgerro pro familiari & nugarū nostrarū particeps, cū apud alios auctores, tum apud Plau. sapicule ponitur.

E plauſtro loqui. ἐξ ἀμάξης λαλῆν.

Ex ueteris comœdiæ libertate sumptū adagiū, in qua iuuenes e plauſtris, in obuiū quenc; scōmata dicteriaq; iactabant. Vñ græci ubi quēq; liberius intēperantiuſq; conuiatiū significant ἐξ ἀμάξης hoc est Eplauſtro locutum ferunt.

Non remulco, sed plena uelificatione inuectus.

Priori per simile est, a nauali conflictu sumptū, in quo rostratæ naues impetum inter se faciūt. Idē qui magna libertate, in quenpiā dixit scripsit, Non remulco, sed plena uelificatione inuectus dicit. Nā hoc ip̄m uerbū inuehi, proprie iam utit̄, uel a curribus in quibus pugnabant attingitur, uel certe a nauibus translatum est.

Ad Aristophanis lucernam lucubrare.

Aristophanis comici lucerna, iam olim in prouerbio est, ob exactam hominis diligentiam. Vt ad Aristophanis lucernam lucubrassē dicamus eum, qui plurimum uigiliarum studio impēderit. Venit eadem de causa & Demosthenis lucerna in uulgi sermonē, in quē qđ fere non nisi de scripto diceret, lucubrataq; orōne, a malcuolentibus cōuitio iactatū est illud, ἐνδυμμάτα ἢ ἐκένε λύχνον ἀπὸ ἐμ̄. i. opa illius lucernæ olere. Et qđ phibet tertiam Cleantis lucernā accedere, ut augeat adagiū nostrorū cœtū. Ad oīm p̄fecto hor; lucernas, lucubrandū est ei, qui circulum illum & orbem disciplinarum uelit absoluerē.

Vel cum puluisculo

Qua clausula, ita omnia ut sunt tolli, nihilq; prorsus reliqui fieri significamus. A frumentibus ab area conuerrentibus transumptum uidetur Plautus in rudentibus. Cōuerret iam hic me totū cum puluisculo. Plautus in Trucu. Quo citius rem ab eo auferant cū puluisculo. Eodē Iuue. uidet alluisse, cum dixit. Si reddat ueterem cum tota ærugine follem.

A limine salutare.

Dicitur uel Theologiā, uel philosophiā, uel aliā quāuis disciplinā, q
ei neq; admodū diuturnā, neq; impendiosā opam impertit, neq; fa-
miliarem ulla mac domesticā consuetudinē cū ea coniunxit, uerū ue-
luti p̄tereuntem a limine, hoc est foribus salutauit.

Summis de gustare labiis ἀκρὰ χέλυσ.

Extremis digitis. ἀκρὰν ἀκτύλων.

Ad eandem sententiā faciunt illa nulli notissima. Summis degusta-
re labris, & primoribus digitis attingere. Cice. pro Cælio. Equidē mul-
tos & uidi in hac ciuitate, & audiui, nō modo qui primoribus labris gu-
stassent genus hoc uisæ, & extremis (ut dicī) digitis attigissent, sed qui
totā adolescentiā uoluptatibus dedissent, emeruisse aliquando, & se ad
frugem bonā (ut dicitur) recepisse.

Bonæ frugis

Ex hoc prouerbio dici solere Cicero nos admonet, si quando, p̄bum
minimeq; nequam hoīem significare uoluissent. Contra nullius frugis
hoīem, p̄dicī & nequā appellabant, metaphora ab arboribus aut agris
ducta. Inde illud comēdiis familiare. Fruges, cū quispiam collaudabit,
quod probe officio sit functus.

De calcaria in carbonariā decurrimus

Apud Politianum legitur pro adagio relatum. Quo dicto mihi ora-
tionis in constantia notari uidetur, quoties fit, ut a re proposita, in ali-
am subito, longe a priore diuersam delabimur. Pene de calcaria quod
dicitur, in carbonariā decurrimus.

Puluerem ob oculos offundere.

Glaucioniā ob oculos obiciere.

Est de industria rem obscurare, auditoriq; iudicium eripere. Cice. glo-
riatur in actione quadam se iudicibus tenebras offudisse. Et Hierony-
mus in monachū quendā, qui loquentiæ plus satis habebat, eloquentiæ
nihil. Illico, inquit, tenebras iudicibus ob oculos offudisset. Eundem ha-
bet sensum, nebulam ob oculos obiciere. Nec aliū Plautinū illud Glau-
coniam ob oculos obiciere. Est autē Glauconia oculorum morbus cæci-
tatem subinde adferens.

Sybaritæ per plateam

Sybaritarum nomen inter eorū exēpla numerat, qui uictu cultuq; im-
modice indulserunt, a quibus manauit dicteriū illud uulgatū apud ue-
teres, σβαρίται δὲ πλατείας. Sybaritæ per plateam, cōtra fa-
stiosos ingredientes. Africanus in oratione, quæ Cestis inscribitur. Sed
enim, inquit, Sybaritæ fastu præurgidi.

Domi, non hic Milesia,

Fuere Milesii luxu mollicieq; notabiles. A quibus illud pfectum est prouerbiū. οἱκοι τὰ μιλίσια, οὐ γὰρ ἐνθάδε. id est, Domi non hic Milesia. Conuenit in eos, qui domesticū luxū celebrant, ubi minus probatur. Sic autem Lacedemone Milesius quidam hospes audiuit qui de litias patrias extolleret, Apo. Byzantius author. Ethicum uerbum, quo monemur, domi quidem liberum esse suo quenq; more uiuere, at foris alieno more uiuere oportere.

Surdis agere testimoniis.

Surdis testimoniis agere dicuntur, qui per tabellas testimoniū ferunt. Eiusmodi em testes rogare non licet. Propterea q; surdę sunt tabule. Et nunc surdis agūt testimoniis, q; auctores magnos & multos citant, neq; noia neq; loca indicātes. Politia. Neue surdis (qd aiūt) agat testimoniis.

Ansam quærere, arripere, præbere.

Venusta est metaphora pro eo quod est occasione quærere, seu ministrare. Plautus. An non uidēs hunc ansam quærere, id est, occasionem rescindendę pactionis. Ne maleuolis obtrestandi ansam præbeamus. Et ansam arripere, apprehendere ansam, apud eruditos inuenies, quod est occasionem arripere.

Occasionem arripere.

Quod ipsum occasionem arripere prouerbiū uim sapit. Est enim Occasionis dei huiusmodi simulacrum, ut rotę pinnatis insists p edibus, in orbem sese q; cicatissimo rotatu circūagat, priore capitis parte capillis hirsuta, posteriore glabra, ut apprehēdi nequeat. Ad quod erudite allu sit, quisquis is fuit, qui hunc uersiculū scripsit. Fronte capillata, post hæc occasio calua. Atq; hic deus, græce dicitur καερός.

Fen stram aperire

Similis huic metaphora, p eo quod est occasione atq; adiūt ministrare. Teren. Hui quantā illi fenestrā aperueris ad nequitia. Et haud eriam scio, an e medio sumpra sit a Cicero, translatio, qua in oratione p Planco usus est, qđ qua nolui ianua in causam ingressus sum.

In sinu gaudere. ἐν κοιλίᾳ χαρῆσθαι.

Est tacitum apud se gaudere, neq; aliorum applausu expectare, ut faciunt, qui recta conscientia contenti, hoim iudicia floccinō faciunt. Cic. in Tuscu, qsti. lib. v. Qm hæc plausibilia non sunt, ut in sinu gaudeat gloriose loqui desinant. Tibullus. Qui sapit, in tacito gaudeat ille sinu. Propertius. In tacito cohibe gaudia clausa sinu. Idē. Alter in alteri⁹ tua flere sinu. i. me de tuo malo cruciari, te uicissim de meo.

Satis de quercu

ἄλγος φρονέω, id est, Satis quercus, aut Satis de quercu. Græcis in prouerbio erat, in eos, qui e tenui conditione, ad lautiorē uitā fuissent

profecit. Inde sumptū, q̄ prisci illi & primi mortaliū, simul atq; frumen-
tiusus esset repertus, glandibus uicitare desierint.

Testudinem Pegaso comparas

Χελώνη πηγάσ συγκρίνεις. id est, Testudinem Pegaso compa-
ras. De rebus uehemēter dissimilibus, Testudine enim nihil tardius. At
pegasus alatus equus fingitur.

Semper feliciter cadunt Iouis taxilli.

ἀεὶ γὰρ εὖ πείσονται οἱ Διὸς κύβοι.

Græcum adagiū dici solitū, cū in eo s̄ gbus oēs res ex snia eueniunt, tum
in illos, quorū uirtutibus fortuna respōdet. Est em̄ iupiter stella p̄sp̄era,
honestisq; studiis, ac pietati fauens. Et haud scio, an in iaciendis talis an-
tiquitus fuerit obseruatum, Iouis iactū feliciorē esse, nisi ad iouis uicto-
riam, Iunonisq; uictæ fabulam referre malumus.

Simulare cupressum

Acron græcum prouerbū fuisse admonet, in malū pictorem, q̄ p̄ter
cupressum nihil nouerat pingere. A q̄ cum naufragus q̄dam petisset, ut
uultū suū exprimeret, ac naufragiū suū depingeret, ille interrogauit,
num ex cupresso uellet adici aliquid, unde prouerbialis sermo sumptus.
Conuenit in eos, qui unū quiddā prestare possunt, uti concionatores,
q̄ duas aut tres conciunculas edidicerunt, neq; extra eas quicq̄ possunt
afferre, eandem cantilenam semper canentes.

Delphinum syluis appingit, fluctibus aprum

Horatianus uersiculus est, & ut opinor, puerbialis. Quadrat in eum
qui minime apte, minimeq; in loco quippiam dicit, facitq;.

Parturient montes, nascetur ridiculus mus.

ὠδὴν εἶπε μὴ ἀπὸ τέκερ.

Eiusdē Hora. uersus, quē porphy. ex Æsopi apologo sumptū, puer-
bialē fuisse testat. Dicitur in hoies uentosos, & ostentatores, qui magnifi-
cis p̄missis, tum uultus, uestitusq; authoritate, mirā de se mouēt expecta-
tionem. Verum ubi ad rem uentum est, miras nugas adferunt.

Omne tulit punctum

Adagiū a comitiis mutuo sumptum, ubi tabella circūferri solita, in
qua puncto opposito significabant, cui candidatorū suffragarent. Inde
omne tulisse punctū dicit, q̄ oīm iudicio, pbat, nulliq; non placet. Nā q̄
iucunda modo scribunt, his duntaxat placent, qui uoluptatē appetunt,
contra q̄ utilia, ab his rantū, p̄bant, q̄bus utilitas querit, nō delectatio,
at qui uoluptatē cū utilitate miscuit, is oīm suffragio laudabit. Hora. in
arte. Omne tulit punctum, qui miscuit utile dulci. Idem in epistolis. Disce
do Alcæus puncto illius, ille meo qui.

Non missura cutem, nisi plena cruoris hīrudo.

Proverbii faciem certe habet, & hic uersiculus Horatianus, dicendus in hoies improbos, atq; importunos q̄ qcquid faciunt, id immodice faciunt, & ad odiū usq; nō memores uulgarissimi sermonis, tūa lusu desistendū, cū optimus est, ne uoluptatē, odiū molestia secuta cōtaminet.

Sat cito, si fat bene

Ex oratione quadam Catonis sumptum. Quo uerbo monemur, ne in negociis agendis precipites simus. Neq; enim referre q̄ cito quid fiat modo bene fiat. Hiero, ad Pammachium. Scitum est illud quoq; Catonis. Sat cito, si fat bene. Quod nos, inquit, quondam adolescentuli, cum a perfecto oratore prefaciuncula diceretur, risimus. Meminisse te putō erroris mutui, cum omne Athenæum scholasticorum uocibus cōsonabat. Sat cito, si fat bene.

Bona noīa nōnunq̄ fieri mala, si nunq̄ interpelles.

Alphii forneratoris dictū apud Columellam, qd̄ & ip̄m in uulgi sermonem abiit. Et ille quidē debitor; noīa intelligebat, nos ad amicos, aut officii debitores referre poterimus, ut accipiamus ex bonis diligentibusq; amicis, negligentes fieri, nisi consuetudine, ac literis subinde bene uolentiam renouemus, officiiq; mutui admoneamus.

Pueros astragulis, uiros iureiurando fallendos esse.

Lyfandri Spartani est apophthegma. Quod significabat iusiurandū iis, qui uiri uideri uellēt, scitissimū hīc oportere, pueros talis rebusq; leuibus falli posse, uiros grauē nulla re alia, q̄ iureiurando posse decipi.

Quarta luna nati.

Male fortunati quarta luna nati dicunt, p̄pterea qd̄ Astrologor; obseruariōe, ea luna rebus gerendis inauspiciatior sit iudicata. Politia. Ne quarta oīno luna (sicuti puerbium fertur) nati credamur.

Copia cornu.

ἀμαλθείας κέρας .i. Amaltheæ cornu. Translatū a fabula capræ, q̄ Iouē aluerit. Dicit̄ de his, q̄ rerū om̄e gen⁹ domi conditū habent & a q̄bus q̄d uis possit petere. Plautinus parasitus ep̄lam quandā copię cornu appellat, q̄ plurimū ex ea cōmodorum capi posset. Et Aul. Gel. Plyniusq; testant̄ Authores nōnullos id tituli, suis cōmētariis indidisse tanq̄ in eis nihil non contineretur, omniaq; inde petenda esse.

Aquila non capit muscas. ἀεὶς οὐχ ἀλίσκη τὰς μύιας.

Significat summos uiros in rebus leuiculis labi nōnunq̄, non q̄ parum assequantur, sed quia negligant.

Aquilam uolare doces. ἀεὶν ἢ πᾶσι διδάσκει.

In eos dicit̄, qui doctū docent, aut qui memorē monent. Eandē habet sententiam. Delphinum natāre doces. Et piscem natāre doces.

Aquam culpat Ardea.

Vulgatum quidem est & Neotericū, uerū non indignū quod ueterebus annumeretur. Competit in eos, qui ut suam inscitiam prætexant aliquo pallio, res culpæ solent. Veluti si quis legendi imperitus, characteres malos esse causetur.

Aquilæ senectæ. αἰὲρ γῆρας.

Prouerbiū in senes, qui plus bibunt q̃ comedunt, ut scripsit Doñ. in Teren. ab aquilæ natura sumptū. Nā Ply. li. x. na. hist. ca. iiii. refert aqlas neq; senio neq; ægri tudine oppetere, sed fame, in tantū superiore accrescente rostro, ut ad uncitas aperiri non queat. Eoq; aquilā tm̃ in senectā bibere, aut de præda sanguinē sugere. Teren. in Heaut. Nihil nimis naras, uisa uero est (qđ dici solet) aquilæ senectus.

Παλινωδῆς. Palinodiam canere.

Est diuersum ab his, quæ prius dixisti dicere, ac in cōtrariū mutare sententiam. Translatū a Stesichori fabula notissima. Hanc clausulā Chrysostomus notatim p. puerbio posuit. Item & Aug. ad Hiero. Quare arripere obsecro te ingenuā & uere Christianā cū charitate seueritatē, ad illud opus corrigendū, atq; emendandū, & Palinodiam, ut dicis, cane. Plato in eplis. Quod si fateris, Stesichorū sapientē puta, atq; eius palinodiam imitatus, ex mendaci sermone, te ad uerum traducas. Cice. ad Atticum. Expecta palinodiam diuinam.

Contra fluminis tractum niti

Est cum potentioribus certare, quos contendendo uincere nequeas. Ut enim flumen ex alto decurrens, uehementius insurgit, si contra nitare, siq; retardetur, ita quorundam ingenia, nisi obsecundes uiolentiora redduntur. Concedendum igitur his, quibus frustra repugnetur. Laudat hanc prudentiam in Crispo Iuuenalis, qđ Domitiani uiolentiæ concesserit, nec unquam direxit brachia contra torrentem. Augustinus ad Hieronymū. Cur igitur conor contra fluminis tractum, ac non potius ueniam peto.

Illotis pedibus. ἀνίησις ποδῶν.

Quod nimis confidenter, nimisq; stolide fit, id illotis pedibus fieri dicitur. Ut si quis sciolus & arrogans, conetur theologiæ mysteria tractare indocto sermone, illotis pedibus de theologia disputare dici posset. Aul. Gel. in noct. Atti. Illotis (quod aiunt) pedibus & uerbis reprehendit doctissimi hominis orationem. Macro. Satur. lib. i. Illotis pedibus prætereunt. De litteratoribus loquitur, qui recōdicam illam, & penitissimam, in Vergilianō poemate doctrinam negligunt. Deniq; sermonem parum uerecundum, nimisq; procacem, ac petulantem, illotum prouerbio uocant, Sumpta metaphora a rem diuinam facturis, qui nisi lotis pedibus, sacrificiū inceptare non solent. Perinde est igitur

Illotis pedibus, ac si dicas pphane & irreuerenter, pro eodem illotis manibus apud græcos est. ἀνὶ ἡοῖς χειρῶν

Dignus qui cum in tenebris mices

Rusticū & pueritū fuisse adagiū Cicero cōmonstrat. Dicit solitū de his qui certa spectataq; fide essent. Cice. offi. iiii. Hoc nōne est turpe, dubitare philosophos, q̄ ne rustici q̄dem dubitāt, a gbus natū est id q̄d iam tritū est uetustate, puerbiū. Cū em̄ fidē eius bonitatēq; laudant, Dignū esse dicūt, qui cū in tenebris mices. Erat ut suspicor, ea micatio, lusus genus quoddam, in quo nonnulli dolo malo soleant uti.

Rem acu tangere.

Est ip̄am rem sine errore diuinare. Quod & ip̄m a ludicro lusu sumptum uideri potest, in quo diuinator, id quod alius notasset, acu tangebat, qua in re qui non errasset, ip̄m calculum, aut aliud quiduis acu tetigisse dicebatur. Plautus. Remacu tetigisti.

Sic est ad pugnam properandum

Dicitur in eos, qui re tota peracta, tum demum accurrunt tanq̄ festinantes, quæ admodum ignaui bellatores solent. Callicles in Gorgia Platonis ad Socratem sero festinantem. Sic ad bellum & pugnam ferūt (o Socrates) accedendum.

Post festū uenire. κατόπιν τῆς ἐορτῆς ἔχεις.

Retulitq; statim Socrates puerbio puerbiū. Nimirū intelligens, qd ille significaret. Nunqd, inquit, post festū (ut dici solet) uenimus tardiores. Alterum consiliū, alterum a sacrificio translatum.

Purgatis auribus

Idem indicat, qd attentis uacuisq; auribus. Hora. Est mihi purgatam crebro qui perfonet aurem. Plau. Perpurgatis ambo damus tibi opam auribus. Persi. Saty. v. Stoicus hic aurem mordaci lotus aceto.

Indulgere genio, Curare cutem.

Indulgere genio, est anio suomet obsequi, ac uoluptati opam dare. Persi. Indulge genio. Pro eodē curare cutē dicimus. Voluptarii em̄ id curāt mō, ut cutis summa niteat, & ea gr̄a balneis, unguētis, sole, somno conuiuiis utuntur. Persi. Et assiduo curata cuticula sole.

Qui quæ uult dicit, quæ non uult audit.

Celebratissimum adagium. Teren. Si mihi pergit, quæ uult dicere, q̄ non uult, audiet. Plau. Contumeliā si dicēs, audies. Cæcilius in Chrysis apud Gellium. Audibis male, si male dicis mihi.

Nodum in scirpo quæris.

Idem in prouerbiū iisdē uerbis legit apud Plautū in Menæchmis & apud Teren. in And. Est aut̄ nodū in scirpo quærerere, ea in re quæstionē facere, ubi nulla inest quæstio. Nam Donato scirpus iunci species est.

leuis atq; enodis, Aut etiam in re leuicula nulliusq; momēti, perinde, ut magna in re difficilem, ac religiosum esse.

Pridie caueas, ne facias quod pigeat postridie.

Nihil profecto dici potuit prouerbialius. Est aut in fabula, cui sticho nomen, quæ & ipsa inter Plautinas numerat, etiā si stichus aliū autorem sapit. Illic Pynatū patri persuadere cupiens, nec senex vxorem ducat, uerbis utitur. Qui pōt mulieres uitare uitet, ut quotidie pridie caueat, ne faciat qd pigeat postridie, hoc est ne pñti cupiditate additus id cōmitat, cuius in posterum pœniteat.

Stulticia est uenatum ducere inuitas canes.

In eodē comœdia Panegyris eius soror, pñi interminans, ne se suāq; sororē inuitas uiris collocet, adagio nimis q̄ festiuo est usa. Stulticia est inquit, pater uenatū ducere inuitas canes. Additq; sniam qua metaphoram explicat. Hostis est uxor, inuita quæ ad uirum nuptum datur.

Dici potest in eos, qui coactis opis utunt, officiūq; ab inuitis exigunt. Manet hodieq; apud nostrates prouerbiū, incōmodum admodū esse inuitis iumentis quadrigas agere.

Actum est

Desperantis est sermo, a iudiciorum consuetudine sumptus, ut Donato placet, in quibus utrisq; auditis partibus, ubi iudices pronunciasent, pco actū esse clamabat. Vnde q̄ies nihil esse reliquū spei significamus, Actū esse dicim⁹. Vt de me actū est, De tua actū est salute. Plau. Nisi quid rei p̄sidium apparas, acta hæc res est. Certum moriri.

Ædilitatem gerere sine populi suffragio.

Est ea in re imperiosum esse, in qua nemo ius imperādī fecit. Plau. in Sci. Sine suffragio populi tamen Ædilitatem hic quidem gerit.

Lupus in fabula.

Quoties is de quo sermocinamur, de improviso colloquentibus interuenit, Lupum esse in fabula dicimus, adesse eum ipsum significantes de quo fabula narratur. Quod inde sumptum putat Donatus q̄ lupus ei quem prior uiderit, uocem adimere dicitur, Verum id commentum friuolum, nihilq; ad rem attinere uidetur. Alterum illud eiusdem de nutricum fabulis, non improbatum quidem. Verum tertium quod addit, mihi maxime probaretur, nisi ille fictitium esse dixisset, uidelicet Neuiā nœ fabulæ, cum id ageretur, quemadmodum Romulus & Remus a lupa essent nutriti, repente uerum lupum actioni interuenisse, inde natum adagium, ut cum de quopiam ablente sermo fieret, isq; præter expectationem repente interuenisset, lupum adesse in fabula diceret. Ita Syrus ille Teren. cum de Demea, quem ruri esse credebant, narrat adolescenti quibus modis illum deluderet, isq; rep̄re adesset, hem inquit, tibi lupus in fabula. Item & apud Plau. in Sci. de Gelasimo parasito, qui fratribus

de se fabulantibus subito apparens, atq; ecceum tibi lūpus, inquiunt, in sermone præfens esuriens adest.

Nora mala res optima est.

Ænigmaticū quiddā habere uidet, qd est apud Plautū in trīnūmo. Nora res mala optima est. Sunt aut uerba senis amico suadentis ne uxorem tamen si malā mutaret, ppter ea qd plerūq; qd cōmutat, p malo peius accipiat, tū ignotū pro noto, postremo mala quibus assueuimus, iā mala non sunt. Bona quoq; contra quibus non assueuimus mala. Hæc nos snia a rebus nouandis deterret, ne facile spe melioris regem, præceptorem, amicum, uxorem mutare uelimus.

Gladium dedisti, qui se occideret.

Hoc est ministrasti materiam, & adiumenta ad perniciem. Quod fecisse adiungat Plaurinus senex, qui adolescenti p ædibus pecuniā dederat, quam una ille seq; perderet. Dedisti ne, inquit, hoc pacto ei gladiū, qd se occideret, & quid sectus est aut quid interest, dare te in manus argentum amanti homini adolescenti.

A stirpe

Perinde est ac si dicas a fonte, ab eo unde tanquam a stirpe omnia promanarunt. Ex stirpe enim omnes rami progenantur. Plau. Quod si exquiratur usq; a stirpe authoritas, ex quo primum authore, hi rumores emanarint.

Nuncq; ædepol temere tintinabulum nisi
qui illud tractat acuer, mutum tacet.

In garrulos, qui eo usq; arcanum continent, dum percontator, ac dicendi occasio deest.

Lucrum pudori præstat, Græcum.

κέρδος αὐτὸς χίνας ὁ μόνον.

Plautus in Pseudulo. Nimio illud, qd pudet, facilius fertur, q illud qd piget. Eundem sensum aliter in Trīnūmo extulit. Pol pudere, q pigere, præstat totidem literis. Snia graui uirō indigna, eo qd illic a lenone dicitur, hic a sene, sed cōmode ad persuadendū, sniam etiā parū probatam arripuit, præstat enim damnum admittere q infamiam.

Quod habet ne habeas, & illud quod
nunc non habes, habeas malum.

Dici solitum in diuitem, tenacem & sordidum, qui nec ipse diuiciis auder uti, nec alios uti sinir. Eadem in fabula est.

Efficimus pro opibus nostris mœnia

In tenues dicitur, qui & ipsi tamen pro rei modulo uiuunt laute. Plautus in Stichō. Quibus diuitiæ sunt domi, scaphio, cantharis, Batiochis bibunt, nos nostro famiolo poterio, tamen uiuimus, nos tamen efficimus pro opibus, nostra mœnia. Idem vulgo sic dicitur, pusillæ auiculæ

pufillos nidulos confirunt.

Ne musca quidem

Vehemētem hoim folitudinem, quopiam in loco eſſe ſignificare uolentes, Ne muſcā qdem illie eſſe dicimus. Plautus in Tru. Quas tu mulieres mihi narraſ? ubi muſca nulla, ſcemia eſt in ædibus? Et hinc anceps iocus Crispi in Cæſarem, de quo rogatus, ecquis cum illo eſſet in conclau, Ne muſca qdem eſſe reſpondit, uidelicet ad Cæſaris alludens conſuetudinem, qui quoties folitudinem fuiſſet naſtus, muſcas captabat, capraſq; ſtylo præacuto figebat.

Semper adfert Libya mali quippiam

ἀεὶ Φέρει ἡ Λιβύη τὴν κακίαν.

Ad idem, aut certe ſimillimū cū illo Plyniano. Semper Africa noui aliqd apportat. Quod adagiū inde natū eſſe ſuſpico, qd Libya omne genus ueneni, monſtrorumq; progignit. Dicit in hoies peruerſos, qui noui ſemper ſcleris aliquid molunur.

Aceſſæi luna

Ἀκεσσῆος πλῆνῃ. i. Aceſſæi luna. Dictum in cōperendinators, quibus noua ſubinde cauſa eſt, cur negotiū pferant. Sumptū a nautæ cuiusdam moribus, cui Aceſſæo nomē fuerit. Is q minus nauigare, lunā ſe magis oportunā expectare dicētabat. Nā græci ꝑcipueq; Lacedæmoniū, qquid eſſent rerū auſpicaturi, ſuperſtitiole lunam obſeruabant.

Pluris eſt oculatus teſtis unus, q auriti decem.

Certiōra ſunt quæ oculis, q quæ auribus accepimus. Apud Plautū in Tru. Ex ea re ſumptū, puerbium, quod quæ audimus recitari, ſæpe mendacia credimus. quæ uero ipſi uidimus certiſſima eſſe, quia qd uidimus teſtamur. Sæpe tamen audita certiōra ſunt his, quæ uidiſſe putamus, quia uiſus nos ſæpe fallit.

Prudens in flammam mitto manum

Id eſt ſciens me certo periculo maloq; expono, apud Hiero. Simile illud Terentianum, Prudens & ſciens, uiuus uidensq; pereō.

Omnium rerum uiciſſitudo eſt

Quæ ſuia a Teretio ſcripta, hodieq; adeo in puerbio pſeuerat, ut paſſim poſtibus ac fenestris inferebat. Dicit nō inepte pōt in eos, q rebus ſecundis inſolentes facti, impotentiores puocant contumelia.

Ne nimium calidum hoc ſit modo.

Donatus prouerbiū eſſe admonet, quanq; anceps eſt leſio. Poſſe enim utruq; legi & calidum & calidum, ut prius illud ad feſtinatum conſilium, alterum ad nimis aſtutum referatur. Nanq; utraq; male ſolent euenire, & quæ nimium calent, id eſt quæ præcipitantis incipiuntur, & quæ nimis audacibus dolis inſtituuntur.

In me hæc cudetur faba

Hoc est Donato interprete, in me hoc malū recidet, in me hæc uindicta cabit culpa. Translatū uſa faba cū batuit. i. undit fustibus, cūq; exuit ſiliqua, uel a faba male cocta & dura, q̄ ab iratis heris, in coci caput, saxo cōminui nōnunq̄ cōſueuit, tanq̄ fabā ulciſcentibus, nō cocū, cum tū uni uerſum malum ad cocum perueniat.

Tute hoc intriſti, omne tibi eſt exedendum.

Simile hoc ſuperiori Dona, oñdit, ſumptūq; a pulmento, aut ruſtico rum alliato mortario. Sensus aut̄ hmōi eſt. Tu huius author rei fuiſti, tibi q̄q; ferendū, ſi qd̄ ex ea incōmodi acciderit. Vel tu cōepiſti, idē finias oportet. Sic igit̄ Phormio qui adoleſcenti ſuaſerat, ut uxorē duceret loquit̄, Ad te ſumma ſolū Phormio rerū redit. Tute hoc intriſti, tibi omne eſt exedendū. Eadē ſnia nunc q̄q; uulgo manet, & itē alia ſimilis. Colo quod aptraſti, id tibi ipſi nendum eſt.

Eo ne ferox es, quia habes imperium in beluaſ.

Sordidum & ſeruite adagium, quod olim in ſtabularios & agaſones, mulioneſq; dici conſueuit. Dicitur apud Terentium in Eunuchō, a ſto lido milite in Stratonem, elephantorū præſectum.

E flamma cibum petere poſſe.

Competit in homines paraſiticos, uehementerq; famelicos, qui uel grauiffimam contumeliā ferre poſſunt, modo uentrem expleant. In eadem fabula paraſito dicitur. Tace tu, quem ego eſſe infra infimos omnes puto homines. Nam qui huic aſſentari animum induxeris, ex flamma te petere cibum poſſe arbitror.

Domini ſimiliſes.

Dicterium eſt, in malī domini malum ſeruū.

Dignum patella cooperculum

Apud Hieron. eſt. Veluti ſi malo populo malū regē, aut malo uiro malam uxorem, malis chriſtianis, malū pontificē cōtigiffe dicas. Idem ad Pamachium. Inuenitq; protinus patella cooperculum.

Quod ſcio nescio.

Adagium quo certam in tacendo fidem ſignificamus, quaſi perinde futurū dicamus, quaſi nesciamus id qd̄ ſcimus. Teren. in Eun. Tu pol ſi ſapis, qd̄ ſcis nescias. Idem in Heauton. Nescias qd̄ ſcis ſi ſapis. Donato prouerbiū hoc, a dialeſticoꝝ ludis mutuatū uidet̄, apud q̄s hmōi ppo ni ſolent, ſacio & non ſacio, & ſum amicus, & non ſum amicus, & audio & non audio, atq; id genus infin̄ ita.

Sine Cerere & Baccho friget Venus.

Chremes in Eu. Verbū hercule hoc uerū eſt, Sine Cerere & Baccho, friget Venus. Snia notiffima eſt, cibo & potu libidinē iuuari, uſq; ſubtractis languere. Hiero. id prouerbiū ſubinde uſurpat.

Quem lupo cōmisisti. τῆν δ' ἰμ' ἔφ' λυκῷ πεπίτευκας. Ἀδρ. 5. 301

Id est ei seruandā rem cōmisisti, cuius grā seruatorē adhiberi oportet at. Terent. in Eunū. de Cherea. Cui soli uirgo committebat seruanda, propterea q̄ Eunuchus putaretur. Scelestā agnū lupo cōmisisti. Cice. O probum (quod dici solet) ouium custodem lupum.

Quid si aliquis deus uoluit.

Prouerbialis cōsolatio in re dura, atq; incōmoda, cuius nulla idonea ratio reddi pōt. Cherea idem. Ecquid si hoc quispiam uoluit deus.

In tranquillo esse

Idem quod in tuto, & sine periculo. Simile illi. In uado. Etiā si plus est in tranquillo, q̄ in uado esse. Vtrunq; a nauigatione tractū. Teren. Tū aut Phædriæ meo fratri gaudeo esse amorem in tranquillo.

Saxum uoluere.

Est inexhausto labore fatigari. Teren. Satis diu iam hoc saxum uolo. Donatus ait prouerbiū fuisse in eos, qui inextricabili labore afflicti fuissent. Idemq; a Sisyphi fabula tractum putat.

Claudiana tonitrua :

In hoīes clamoros, multūq; obstreperos dici pōt. Nam Claudius pulchre instituit, ut ludis post scenā factis, lapidū coniectus ita fieret, ut ueri tonitrus similitudinē imitaret. Nā antea leues. admodū & parui sonitus fiebant, cum clauī & lapides in labrum æneum conicerentur.

Aiantis risus. αἰάντεος γέλως :

In eos dicit, qui temere & sine causa rident, quasi furiosus risus.

Audiendum cui quattuor sint aures

ἀκκεῖ τ' τεσσαρα ἑχοντες ὦτα :

Græcum adagiū quo monemur eorum consiliis obtemperare, qui plurimas res didicerunt, audieruntq; . Nam Lacedæmonii Apollinis simulacrum quatuor auribus fingeant.

Incultior Libethrio.

ἀμεινότερος λιβεθρίῳ. id est, Insuauior, uel asperior Libethrio mōte, neq; ameno, neq; ullius frugis ferace. Quadrat in homines agrestī incultoq; ingenio.

Pulchrorum etiā autumnus pulcher est

Archelai apophthegma. Euripide Agathonem iam pubescentem suauiente. In eos conuenit, qui belle ætatem portant.

Aquila in nubibus. αἰετὶς ἐν νεφέλῃς.

In eos dicitur, qui ea optant, quæ nequeant assequi.

Vulpes non accipit munera. ἄλῶπιξ δ' ὀφροδοκεῖται

Græcum adagiū in eos, qui cum sint auidissimi, munera tamen ob-

lata grauatim accipiunt, uidelicet tanq̃ inuiti coactiq; accipiant.

Scitum est periculum ex aliis facere.

Est alieno experimento prudentiorem fieri. Et si quidem Teren. extulit. Plautus aliter, scilicet sapit, qui periculo alieno sapit.

Annus est

Prouerbialis hyperbole, qua moram perlongam significamus. Teren. in Hecy. Et nostin mores mulierū, dum moluunt, dum comunt, annus est. In contatorem dici potest.

In tempore adire, omnium est maximum

Maxime refert, quo tpe accedas, si quid a quopiam uelis impetrare.

Dies ægriitudinem adimit.

Terentius. Aut ego profecto ex ingenio egregie ad miseriam natus sum, aut illud fallum est, qd vulgo audio dici, Diem adimere ægriitudinem hominibus.

Asinum sub freno currere doces

Hoc est operam perdis. Horatius. Infelix operam perdis, ut si quis asellum in campum doceat patenter currere frenis. Acron prouerbialiter de asello dictum admonet.

Prouinciā capere, Tradere prouinciā

*Utrunq; a romanorum consuetudine traductum est, apud quos magistratus prouincias sortiebatur. Teren. in Heauton. Videlicet ille Clinix seruus tardiusculus est, idcirco huic nostra tradita est prouincia, id est huic negotium datum est instruendæ fallaciæ. Idem in Phor. O Gerta prouinciā cœpisti duram, id est graue onus. Menander apud Gellium de imperiosæ uxoris marito, prouinciā inexpugnabilem geris. Quod græci dicunt. *πρῶτῃ ἀμαχὸν λέγεις.**

Bolus ereptus e faucibus

Bolus e faucibus eripi dicit, quoties comoditas quæ iam propemodum tenebat, præter expectationem subito eripit. Ab animalibus quibus præda auferit, translatū putat Calphurnius. Teren. in Heaut. Cruetior bolum tantum mihi esse ereptum, tam subito e faucibus.

Quid si nunc cœlum ruat.

In meticulosos dicitur, q̃ peiora oīa diuinant euentura. Teren. in Heauton. Quid si redeo ad filios, qui aiunt, quid si nunc celū ruat.

Dictum ac factum

Vbi significamus nihil esse in negotio procurando præteritū, dictū ac factū dicimus. Teren. Dictū ac factū reddidi. Idem in eadem fabula Dictum ac factum, huc abiit Clithipho.

Summum ius, summa malicia.

Non ascripturus eram, ne snias, non adagia dicerer conscribere, ni a seruo Comico nominatim pro adagio referretur. Verum illud Chre-

medicunt. Ius summum sæpe summa malitia est. Quo puerbio mone-
mur æquitatem potius, q̄ legum literas sequi.

Quod abs te allatum erat, id est relatum

In prologo est Phormionis. Prouerbiū esse admonet Donatus. Mi-
rum in eos, qui pro malo malum recipiunt. A mutua pecunia sumptū
uidetur.

Tradunt operas mutuas.

In eos dici consuevit, qui se mutuo defendunt, mutuoue laudant. Est
in Phormione. Ab opificibus tractum uidetur, aut uicinis agricolis, q̄
mutuo inter se operam commodant.

Ne in neruum erumpat fortitudo.

Dicit in temerariā inconsideratq̄ audaciam, q̄ plerūq̄ in magnū
malū adducit. Donatus a sagittariis sumptū putat, q̄ neruū arcualem,
dum immoderate aduncunt, rumpunt nōnūq̄, idq̄ non sine suo pe-
riculo. Teren. in Phormione. Verum hoc sepe Phormio uereor, ne ista
fortitudo in neruum erumpat deniq̄.

Pedum uisa est uia

A uiatoribus translātū, qui notis uis sēcuri iter faciunt. Itidē ut au-
daciores sumus in his rebus, quā antea fecimus periculum. Teren. in
Phor. Ah non ita, factum est periculum, iam pedum uisa est uia.

Rete non tenditur accipitri aut miluo.

Calumniatoribus ipsis nemo calūnniam seruit, uerum simplices ap-
petuntur, qui fallere non norūt, & falli possunt. In eadem fabula. Quia
non rete accipitri tenditur, neq̄ miluo, qui male faciunt nobis, illis qui
nihil faciunt, tenditur.

Amico amicus.

Solus est homo amico amicus. Parcemiam esse Donatus indicauit.
De his qui minimis facti sunt amici. Estq̄ apud Apollodorum, cuius
Phormio grācia est, hoc modo. μόνος ἐπίστανται φίλους τοὺς φί-
λους, id est solus nouit diligere amicos.

Ipsa senectus morbus est

Sensibus nunq̄ deest morbus. Horatius. Multa ferunt anni uenientes
commoda secum, multa recedentes adimunt. Apollodorus græce hoc
modo. τὸ γῆρας ὅτιν ἀντὶ νόσημα.

Sudabis satis

His uerbis prouerbiali figura inanis conatus significatur. Teren. in
Phormione. Eia sudabis satis, si cum illo incepras homine.

Vorsuram soluis.

In eum dicit, qui e p̄senti quidē malo sese expedit, uerū ita ut grauius
aliunde impediatur. Donato em̄ vorsurā facere, est æs alienum ex ære

alieno soluere, aut minore scœnore maiorem acceptâ pecuniâ occupare Teren. in Phor. In eodẽ luto hæsit, uorsurâ solues p̄sens, qđ fuerat malum, in diẽ abiit, plagæ crescunt. Sen. Domi qđ aiunt, uorsura fit.

Animam debet.

In eũ quadrat, qui imodico ære alieno tenet. Teren. Quid si aiã debet. Dona. Græcũ prouerbiũ ascriptit. τὴν ψυχὴν ὀφέλῃ.

Eodem in ludo docti sunt.

Hodie qđ uulgo dicunt in eos, quorũ mores uehementer cõueniunt suo forex indicio perit.

In eum qui ip̄e sese prodit. Veluti Parmeno ille in Eu. Hiero. Qui iratus fuerit, atq; rescripserit, suo quasi mus prodetur indicio.

Quodcunq; in solum uenit

Cice. de na. deo. lib. i. Adulteris ad o. iathomorũ regno uel hoĩe uel licentia. Hinc quodcunq; in solũ uenit (ut dicit) effingis atq; efficis.

Mancipii capillus. ἀνδραπώδικος θρίξ.

In dura mente hoĩes dicit, ut eũ seruilibus capillis dicamus, cui rusticum, seruale & agreste ingeniũ esse significare uolumus. Plato hm̄di hominũ generi, mancipiorũ pilos in animo esse scripsit.

Lac gallinaceũ seu Lac gallinarũ. γάλα ὀρνίθων

Græcum adagium de inuentu rarissimis, unde quoties quapiam in re nihil inueniri posse significamus, uel illud quod nusquam inuenitur, & gallinaceũ lac inde hauriri posse dicim⁹. Plynius. Alii κέρας ἀμάλθειας, quod copix cornu, uelut lactis gallinacei sperare possis in uolumine haustum.

Suspendio arbor deligenda

Vbi rem uehemẽter indignã, nulliq; prorsus tolerandã innuimus arborem suspendio deligendam esse dicimus. Quod adagiũ inde ortum Plynius scribit auunculus, qđ in Theophrastũ philosophorũ principẽ Leontĩ meretricula scribere esset ausa. Plynii sup. hac re hæc sunt uerba. Cũ uero nesciã aduersus Theophrastũ, hoĩem in eloquentia tantũ, ut nomen diuinũ inde inuenerit, scripsisse etiã sceminã, & prouerbium inde natum, Suspendio arborem eligendam

Minerux felem

In eos disũ, q̄ deteriora p̄stantioribus cõparãt, p̄pterea qđ leuicula quapiã in re conueniat. Quid em̄ Minerux dea cũ fele habet cõe, p̄ter glaucorem oculorum? Græci sic. ἀπὸν ὄν ἄλσρον.

Attici Eleusinia, subaudi celebrant

De re uehementer arcana celandaq; dicitur. Cereris enim Eleusinx mysteria prodere, capitale erat apud Atticos, inde de re quæ cœlã adagiũ. ἀττικοὶ ἐλθυσίνια. i. Attici Eleusinia sacra, subaudi faciunt.

Salunde uenerat rediit. ἀλὼν δὲ φόρτος ἐνθεν ἤλαθεν ἐνθ' ἔσθῃ.
Græcū est a mercatore qdā sumptū, q cū salē dono acceptū nauī uehe-
ret, sentina adaucta in salē influxit, soluitq; uniuersum, & corruptū ipso
dormiēte. Itaq; qd ex aq; marina coctū erat, in eandē resolutū est. Simi-
līmū habet sensum Plautinū illud, Male paritū, male disperit.

ὁ νοῦς κομὴ τῆς ὁσις οὐ λινίζεται

Nullus Comatus qui nō idem Cīnædus, prouerbiū est apud Sui-
dām, uide aliis paulo ante prolatum uerbis.

Lari sacrificare. ἐστὶ αὖ θυσιον.

Est consilio uehementer occulto quippiam moliri. Ex huiusmodi em̄
sacris nefas erat quicq; foras efferri.

Cantharus aquilam quærit.

Ex apologo sumptū adagiū. Cantharus em̄ ut cōtempitū ulciscere, aq; oua e nido extruserat. Cōuenit in eos, q iniuria quapiā exaspera-
ti, uindictā parant. Græce hoc mō. αἰεθρὺ κάμδαρθ' μαινεῖ.

Pastillos Rufillus olet, Gorgonius hircum

Cum singulæ illustriū poetarū sententiæ, adagiōrū uice possunt usur-
pari, cum hoc Horatiano uersū nihil pōt fingi, puerbia magis, in ho-
mines diuersis uitis laborantes, uelut in loquacē, & nimis taciturnū, in
ineptū, solutū ac nimīū tristē, sordidū & prodigum, arrogantem, & pu-
tido abiectocq; animo.

Capra Scyria. ἀγξ' σκυρία.

In eos qdrat, q recte facta uitis adiūctis contaminant, q; bñ cœpta
male finiūt. Velut Capra Scyrica mulctū qd laſte impleuerat, ipa rur-
sus euertit, atq; hoc modo, bñficiū qd dederat, eadem perdidit.

Canis per Phratores ductus.

ἀτόμεινθ' δὲ αὖ φρατόρων κύων.

Dici solitū in eos, q scelerū suorū aliquā pœnas debitas pendūt. Phra-
tores em̄ populi sūt, apud quos canes adducti statim occiduntur.

Inexpta aut expers nuptiarū. ἀγνὴ γάμων.

Recto sensu de casta dicit & innupta, figurato de impudicis, q cum
nulli nupserint, quotidiē tñ nuptiis dant opam. De quibus est illud Ci-
ceronis. Mater huius quotidianis nuptiis delectatur.

Cum laruis luctari

Est in mortuos inuehi, sepulcorum scripta reprehendere.

Cum mortuis non nisi laruæ luctantur.

Plynius auunculus in præfatione. Nec Plancus ille pīde, qui cum di-
ceretur Asinius Pollio orationes in eum parare, quæ ab ipso, aut libe-
ris post mortem Planci æderentur, ne respōdere posset, Cum mortuis
inquit, nō nisi laruas luctari. Quo dicto sic repercussit illos, ut apud eru

ditos nihil impudentius uideretur.

Mola falsa litant, qui tura non habent.

Quod bono offerri aio, quantūlibet exiguū munus, id æqui boniq;
cōsulere conuenit. Ply. in eadē p̄sa. Te q̄dem in excellissimō humani ge-
neris fastigio positum, summa eloquentia, summa eruditione p̄ditū, re-
ligiose adiri etiā a saluantibus scio. Et ideo immensa p̄ter ceteras subit
cura, ut q̄ tibi dicant, cōdigna sint. Verū & diis lacte rustici, multeq; gē-
tes supplicant, & Mola tantum falsa litant qui non habent tura.

Murus aheneus

Pro d. creto certo atq; immutabili est in primo ep̄ar. Hora. Hic mu-
rus aheneus esto. Nil conscire sibi, nulla pallescere culpa.

Quo teneam uultus mutantem Protea nodo

Mire dictum est ab Horatio, in hoīes subinde animū mutantēs. Pro-
teus em̄ (ut est in fabula notissima) quo uinculis elaberet, in oēs se for-
mas rerum transformare consueuit,

Syncerum est nisi uas, quodcūq; infundis acescit

Eiusdem est apophthegma, conuenit in eos, qbus bonæ res animi ut
tio sunt malæ, quiue recte & uiliter dicta, in malum & perniciem cōuer-
tunt. Ep̄i. 1. 1. inia est, Cuius in improbiū philosophū hæc sunt apud Gel-
uerba. Homo ubi nam mittis, consydera, nunqd uas purgatū sit nam si
ad inanem opinionē ea inuergas, prorsus ea interierūt. Sin cōputrescāt
in urinam aut acetum uertent, aut si quid iis ipsis est deterius.

Quo semel est imbuta recens seruabit odorem Testa diu.

Adeo int̄ neris consuescere multum est.

Cornix furtiuīs plumis exornata.

Vel cornix alienis plumis superbit.

Iam olim ex apologo in prouerbium translata est. Hora. Ne si forte
suas repetitum inuenerit olim Grex auū pennas, moueat cornicula
risum, Furtiuīs nudata coloribus. In eos conuenit, qui aliena inuenta, p
suis usurpant, itaq; se uenditant.

Corpus sine pectore

Significat hoīem sine mente, brutum & stolidum. Hora. ad Albium
Non tu corpus eras sine pectore, dii tibi formam. Dii tibi diuicias dede-
rant, artemq; fruendi.

Cerite cera digni

Notari ignominia digni, Cerite cera digni dicebant, p̄pterea quod
Acrone, Porphyrioneq; authoribus, Romani Ceritibus bello subactis
eam dixere conditionē, ne suffragii ferendi ius haberent, ne leges ullas
aut ederēt, aut haberēt. Vñ puerbio insignē ignominia, cerite cerā uo-
cabant. Hora. Quid deceat, quid non obliui. Cerite cera digni.

Aranearum telam texere.

Est in re friuola nulliusq; frugis infinitum laborem capere. Apud Ba-
silicum in principio hexameron legitur.

Vtranq; paginam facit

Ply. auunculus hist. na. ca. vii. li. ii. De Fortuna dea agens, huic, in gr,
oia expēsa, huic oia ferunt accepta, & in tota rōne mortaliū sola utrāq;
paginā facit. i. siue qd boni obtigit, fortuna laudat, quasi dederit, siue
mali quid accidit, eadem incessitur, tanq; malorum author.

Vlyssis remigium.

In hoies uiriosos, & perditis moribus, cuiusmodi erant Vlyssis comi-
tes, q sibi nec a Circes poculis, nec a Sirenū cantu tpare potuerunt.

Ab ouo usq; ad mala

Pro eo qd est tota cena. Veteres nancq; cenā ab ouis auspicabant
malisq; finiebant. Hora. li. i. Saty. iii. Si collibuisse, ab ouo usq; ad mala
citaret, Io Bacche, modo summa uoce, modo hac, resonans &c,

Neglectis urenda filix innascitur agris

Ex eadē Satyra sumpta metaphora aptissima. Sensus est huiusmodi,
animis nostris uitia innasci sua sponre, nisi honestis disciplinis excolan-
tur, ueluti ager incultus filice inutili herba occupatur.

Balbinum polypus Agnæ delectat

In eum cōuenit, qui studio amoreq; excēcatus, uitiū p uirtute admi-
ratur, ac laudat. Quem admodū Balbino amatori Agnæ suæ polypus
suaue olebat. Hora. Turpia decipiunt cēcū uitia, aut etiā ipsa hæc. De-
lectat, ueluti Balbinum polypus Agnæ.

Qui ne tuberibus propriis offendat amicum

Postulat, ignoscet uerrucis illius

Qui sibi maiora uitia ignosci uolet, aliorum minora ferat.

Cyanea cantilena. κυνέην ᾄσμα.

De his dici solitum, qui morti uicini supremum loquuntur. Cygnos
enim morientes canere perhibent. Hiero. Nescio quid cygneum uicina
morte cecinerunt, de senibus loquens poetis, qui quo fuere morti pro-
piores, eo in scriptis fuere suaui loquentiores

Communis Mercurius κοινὸς ἑρμῆς.

De re furtiua dī, quā Mercurius furtoꝝ author, cōem esse docuit

Mali corui malum ouum

κακὸν κόρακος κακὸν ὄρν.

Id est ex malis parentibus malus filius. Ab indocto pceptore indo-
ctus discipulus, ex parria illaudata, uir illaudatus. Deniq; facinus scele-
ratū ab hoie scelesto. Quod adagiū in Coracē, Tisiāq; altercantes, reci-
proco dilemmate succlamatum fuisse Gellius lib. v. ca. x. refert

Sacram mouere anchoram. κικεῖν τὴν ἱερὰν ἀγκυρὰν

Est extrema expiri, & nihil intentatū relinq̃re. Nā extremā anchorā
sacram olim uocabant, quā non nisi extremo in discrimine iaciebant.

Cassioticus nodus κασιώτικος ἄμμα.

In astutos & calumniosos hoīes dici. Cassiotæ em nodos q̃sdam in
explicabiles excogitasse feruntur.

Colophonia contumelia. κολοφονία ὕβρις.

In potentes, qui tenues iniuria afficiunt. Plato in epistolis ad Dionysium,
promissis omnibus, o uir mirabilis Colophonium (ut aiunt) suffragium,
finemq; gloriosissimum imposuisti.

Ventis secundis nauigat. κατὰ ῥῶν φέρονθ.

De foeliciter agentibus dici solitum.

In aquam scribere. καθ' ὕδατος γράφειν.

Est inanem laborem conari.

Camelus uel scabiosus multorum asinorum portet onera

κάμηλος ἢ τρωιδὲ πολλῶν ὄνων ἀνατίθει φορτία.

De his dici solitū, q̃ tametsi senes, multis tñ iuuenibus p̃stant potentia.

Cretensis contra Aeginitam. κρης πρὸς ἀγνίτην.

Id est improbus cum improbo agit. Sūt enim urriq; & Cretenſes & Aeginitæ uanis, & subdolis ingeniis.

Pedetentim. κατὰ ποδὸς βάσις.

A caute glaciem ingredientibus tractum. Teren. Dū bene uertat qd
agas, Pedetentim tamen, id est sensim & leniter.

Cancer leporem uenatur. καρκίνος λαγῶν αἰρεῖ.

Item lupus ouem feruat.

De re neutiq; ueri simili utrunq; dicitur.

Fictiles diuitiæ. κεράμιος πλῆρες.

De opib; incertis, & fragilib; dictū, cuiusmodi sunt q̃ facile pereūt.

Homo fictilis. κεράμιος ἄνθρωπος.

Id est mollis minimeq; ualidus, a figulorum ualistractum.

Inuenit mali coagulū. ἀντὸς ἀνέυρε τὸ κακὸν τὴν πτύαν

Comperit in hominem meritas pœnas danrem.

Lepus dormiens. λαγὼς καθεύδων. uel leporis somnus.

Quadrat in eū, q̃ qd facit, facere se assimulat, aut qd facit facere dissimulat. Lepore enim patentibus genis dormire constat.

Lemnium malum. Ἀλμνιον κακόν.

In morosam mulierem dicebatur. Lemni enim mulieres pessimas abundare ferunt.

Lepus pro carnibus. λαγὼς πρὸς τῶν κρεῶν.

In eos conuenit, qui ob diuitias suas, aut utilitatem quāpiam in periculum ueniunt. Leporē enim non quod noceat ueniamur, ut lupum, sed quod pulpamentum habet.

Lybica fera. Λιβυκὸν θηρίον.

Distabatur in hominem uafum, callidum, uersipellem, uariis moribus, eiusmodi nostrū Catilinam fuisse Cicero testatur. In Libya nancq; uarie ferarum species miscentur.

Album suffragium. λευκὸν ἄσφος.

Pro foelici rerū successū dicūt, albīs em̃ & nigris calculis olim suffragia ferebant. Inde alb^o calcul^o p fauore apud Ply. & apud Plau. nigrū calculū p candido inferere, p eo qd est malū, & in cōmodū adferre

Lindii sacrificium. λινδοὶ τὴν θυσίαν.

Est apud Lactantiū fabula de Hercule, q Lindiocuidā duos boues ereptos p uim mactauit, senex autē Herculi comedenti multa maledicēs uoluprati pariter & risui fuit, ita ut Hercules nullū unq; cōuiuiū sibi sua uius fuisse diceret. Pōt in eos torqueri, q de rapu sacrificant, uel in eos qui accepta iniuriā, ultro etiā ridēt ab his, qui fecerunt.

Linum lino copulas. λίνον λίνον συνάψας.

Id est debilia debilibus, friuola friuolis adiungis. Ctesippus in Euthy demo Platonis. Modo (ut fertur) Euthyde, Lino linū cōnectis. Grauem rem dicis, si pater tuus pater est omnium.

Locrense pactum, Λοκρῶν σύμθημα.

De cōdifragis dictum, cuiusmodi Locros fuisse perhibent.

Lupi alas quāris, λύκος πτερόν ἄκτερος.

Hoc est, qris ea q nūq sunt. Aut ubi qs uerbo dūtaxat territat.

Lupus hiauit. λύκος ἔχενον. Lupus puteum

circumit. λύκος περὶ τὸ φρέαρ χορεύει.

In frustra rei cui piā inhiantes dictū, Lupus em̃ famelic^{us}, ubi pda non dat, hians circūambulat. Idēq; sitiēs puteū circūcursat, qd uelit ondēs, at frustra. Eundem habet significatum. Canis circum intestina.

Leonem tondere. λέοντα ξυρῆν.

Est potentibus dolos frungere. Socrates de rep. primo ad Trasymachū scūū & animosum. Putas ne me adeo furere, inquit, ut leonem tondere audeam, & aduersus Trasymachū insidias tendere. Agni nimirū citra periculum tondentur, leones eodem modo tractari nolunt.

Quauis incantatione melius.

De rōne uehemēter efficaci dicebat, Plato in eplīs. Puto em̃ respōsiones nras iusticia & pudore (nisi qd magnū subsit) magis omī (ut dicūt) incantatione, uos in pristinam amicitiam & cōiōnem copulaturas.

D. E R A S M I

Lucernam in meridie accendere.

Λύχνον ἐν μεσημβρίᾳ ἀπέρει.

Est intempestiue quippiam adhibere, cum nihil est optus

Soli lumen inferre

Est per se clarissima uelle oratione illustrare apud Fabiū lib.v.

Laconicæ lunæ. Λακωνικὰς σελήνας.

Lacones pacta differre consueuerunt lunā causantes, Inde de pactio-
nibus infirmis & dubiis adagium. Lunæ Laconicæ.

Lychno pinguior. λιπώτερος λύχνος.

Lecytho crassior. λιπώτερος λεκυθός.

In sordidos dictum, aut in luxu superfluentes.

Megarensium lachrymæ. μεγαρέων δακρυα.

Coacti sunt lachrymæ. Megarēses em regē suū defunctū coacti sunt
oēs simul deflere. Ad nouerq; tumultū flere, eundē sensum obtinet, qd
aliubi posuimus. πῶς δ' οἴμα μὲν οὐκ οὐκ οὐκ

Ad mensurā aquā bibūt, sine mensura offam comedunt.

Μέτρη ὕδωρ πίνοντες, ἀμετρὶν ἡμάραν ἐδοντες.

Quadrat in eos, qui præpostera ratione, sibi parcissimi sunt, ubi nihil
opus, ubi oportet, intemperantissimi.

Ne puero gladium. μὴ πωδὶ τὴν μάχην.

Subaudi cōmiseris, i. rerū imperitis caue qd cō magni negocii cōmita-
tas, ne uel in suā, uel aliorū pñiciem abutantur, potestate accepta.

Non una hirundo uer efficit.

Μία χελιδὼν οὐκ ὁ ποιεῖ.

Id est, non unum quiddam est satis, in quo multa requiruntur, ueluti
si ex una coniectura quis iudicet.

Ne temere abydatum. μὴ ἐκτὶ ἀβυδόν.

Subaudiendū nauiges. i. nullū sine magna causa periculū magnū su-
scipiendū. Nam periculosa erat in Abydum nauigatio.

Malum bene quiescens ne commoueris

Μὴ κινεῖν κακὸν ὅν κείμενον.

Mala sopita nō esse renouanda. Simile, Cinere conditū ignē ne resu-
scites. Hoculus ne moueas, Hanc cicatricem ne refrices.

Neq; natare, neq; literas, μήτε νῆν μήτε γράμματα

Aut subaudi aut adde, didicir aut nouit. Hec em duo Athenis pueri
statim discabant. Vnde & in eos dicit, qui nihil bonarū artium in pueri-
tia didicerunt. Plato lib. de legibus. iii. Qui uero contra affecti sunt sapi-
entes habendi, etia si neq; literas (ut dicit) neq; natare sciant.

Ne caprea cum leone pugnam incas.

μη τες λεοντα δορκας, id est, Ne contra leonem caprea. Ne im-
par cū potentiore decertes. Dorcas em̄ syluestris est capra.

Paruum malum, magnum bonum.

μικρὸν κακὸν, μέγα ἀγαθόν.

Ex paulo incōmodo laboreq; summa cōmoda capiunt. Nisi malum
Teren. illud intelligere. Ex malo principio, maxias cōflari amicitias.

Ne gladiū tollat mulier. μη μάχουσαν ἄρσ' ὄχλῳ.

Id est ne conetur, qui opem ferre nequeat.

Midas auriculas asini habet. μίδης ὄντ' ὅτα ἔχων.

Vel in stolidos dici pōt, uel in tyrannos, qui longinquis etiā in locis
audiunt, nēpe auscultatoribus dimissis. Ferunt Persiani illud hemisti-
chion. Auriculas asini qs non habet, prius fuisse scriptū. Auriculas asi-
ni Mida rex habet. Ex fabula notissima sumptum adagium.

Ignem igni ne addas. μη πῦρ πρὸς πῦρ.

A Carbonario quodā exusto natum ferunt. i. Malū malo ne addas.

Nebulas detexis. νεφέλας ξάνεις.

In uane laborantem dictum.

Asinus mysteria uel sacra portat. ὄνθ' ἄγει μυστήρια.

Inde natū, q; sacra & ad solennitatē necessaria asinis imponebant.
Cuius rei testis abūde Apuleius, cū asinus sacerdotibus illis impurissi-
mis seruaret. De honore dicit indigno cōmisso, ueluti cū indocto docto-
ris titulus tribuit. Eundē habet sensum. Simia purpurata, & qd hodie di-
cunt, inaurare nucum putamina, & suem purpura uestire.

De asini umbra. περὶ ὄντ' σκιᾶς.

Subaudi altercant aut rixant. Ferūtā qdam asinū conductū. Is aestu
ante sole, sub asino cubans a sole se defendit. Mouit hinc rixam locator
negans se asinumbrā locasse, sed asinū. Simillimū est illi, de lana capri-
na. Meminit & Apuleius de se, q; dū p fenestrā, pspicit asinus, & um-
bra proditus deprehenditur, adagium fuisse diuulgatum.

Cretizare κρητίζειν. Similiter grācari.

Pro eo qd est dolis agere. Eadē rōne Plaut⁹ grēcari & pgrēcari dixit;
p eo qd est uoluptariā uitā agere. A gentis morib⁹ utrūq; sumptum.

Frater adesto uiro. ἀδελφὸς αὐτῷ παρῆν.

Apud Plato. ii. de R. P. li. Adamantus Glauconis contra Socratē di-
sputatīs partes excipiens. Nondū, ingt, o Socrates fatishac de re disser-
tum. Cur nam? quia id nēpe dictū nondū est, qd maxime dici oportuit
Tum Socrates, Frater adesto uiro, ut habet prouerbiū, Quare tum
siquid hic reliquit, adiua. Vnde natum sit, Plato idem in Protagora
monstrat, ubi Socrates Prodicum aduocans, ut Simonidem conciuem

suuma Protagorę calūniā tueat. Videor equidē aduocare te, inq̃r, quē admodū ait Homerus Scamandrū ab Achille obsessum. Simeontē ad uocasse *φίλε κασίγνητε, δένθη άνέρθη άμφοτόροι πόρ Σχώμεν*. O amice frater uiri hui⁹ una ambo uim cōprimam⁹. Isdē autē uerbis Cāsī Cēsare aggrediēs, frēm adiutare iussit, & qdē grāce, ut refert Plutarchus, De eo dicitatū q̃ deficientē & imparē mutuis uiribus adiuaat.

Sine obsonio conuiuias fecisti

Qui in animo quippiā constituunt, non expēdentes, qd ad id efficiendum requirāt. Nam apud Plato, cum Socrates ciuib⁹, q̃s oratione finxerat, nullū aliū adderet uisū, p̃ter panē & uinū, tū Glaucō sine obsonio (ut dicitur) inquit conuiuias fecisti.

Lynceus ὁ λυγκέως.

Lyncei oculi iam olim in puerbio sunt. Plato in edi. Ne Lynceus quidem, ut ei⁹ modi anim⁹ uideat, efficere possit. Hora. in ep̃lis. Nō possis oculo quantū contendere Lynceus. Non tñ idcirco contemnas lippus iniungi. Ply. secundus lib. ii. cap. xviij. de luna loquens. Nouissimā uero primāq; eadē die uel nocte nullo alio signo, q̃ in ariete conspici. Id q̃q; paucis mortalium contingit. Et inde fabula cernendi Lynceo. De eadē plura alias idem Ply. Ediuerso cæcum Tiresiam uocamus. Iuue. Nec surdum, nec Tiresiam quenq; esse deorum.

Tricæ Apinæ

Martialis. Quæcunq; lusi iuuenis & puer quondam Apināq; nostras. Idem alibi. Sint rapinę tricæq; & si quid uilius istis. De leuissimis uilissimisq; rebus dictū. Inde natum, q; (ut author est Ply. lib. iii. cap. x.) ueteres Apinam urbem euerfam in ludicrum uerterunt.

In toga saltantis personam inducere.

Est in re ludicra seriā miscere, aut contra in re seriā ludicra inducere. Nec dissimile est huic hebræū illud, Musica in luctu. Marti Noli ergo si tibi uidet, rem facere ridiculā, & in toga saltantis induce personam.

Rem factam putare

Semel atq; iterum est apud Martialem, pro eo quo est rem certā & indubitatam habere. Ad Procillum. Tu factam tibi rem statim putasti. Iam te rem factam Bythinice credis habere.

Echino asperior. ἐχίνος φαχύτερος.

Græcum adagium in hoies morosos & intrastabiles. Est em̃ Echinus apud Plynium piscis aculeata undiq; testudine.

Odiū Vatiniānū

Vatinus in tantū populi Romani odiū puenit, ut in puerbiū abierit. Nā capitale acerbūq; odiū significare uolentes. Vatinianū odiū dicebant. Catullus. Munere isto odissēte odio Vatiniano.

Fumos uendere

Pro eo qđ est ambitiosa assentatione grām captare. Apud Martial.
Vendere nec uanos circū palatia fumos. Plaudere nec cano, plaudere
nec Glaphyro. A Thurino qđā natū, quē Alexander Seuerus impator
Romanus fumo enecari iussit, qđ simulatā apud heritū suū grām & offi-
ciū cōmendationis cuidā subornato ad hoc ipm a Cesare uendidisset.
Proinde pcone iusso dicere. Fumo perit, qđ fumos uēdidit. Quemadmo-
dū scribit Spartianus in ei⁹ impatoris uita. Consimile euangelicū, oleū
uendere, prius illud a turificantiis, hoc ab authoribus translaturum,

Pellem caninam rodere

Id est maledicis maledicere. Martia. in detractorē & allatratorē. Nō
deerunt hac in urbe forsan, Vnus uel duo, tresue, q̄tuorue, Pellē rodere
qui uelint caninam. Nos hac scabie tenemus unguēs.

Oleū aure uel ore ferre

Si Domitio credere libet, qui loqui nō quissent, eos olim prouerbio
oleum ore gestare dicebant. Eoq; Martialis in quendā fastidiosa aure,
qđ neminē audire uellet, Narratur belle quidam dixisse Marulle, Qui
te ferre oleum dixit in auriculam.

Viui uisū fumantem nasum ne tentaueris.

Ne potentiorē irritaueris, ne ioco qđē. Martia. Rabido nec p̄ditus
ore Fumantē nasum uiui tentaueris ursori. Sit placitus licet, & labat digi-
tosq; manusq;. Si dolor & bilis, si iusta coegerit ira, Vrsus erit uacua dē-
tes in pelle fatiges. A canibus ursum sectantibus translaturum.

Alia uoce Psittacus, alia Coturnix loquitur

De musicis aut poetis dispari facultate. Mar. in clanculariū quendā
poetā, qđ suos inepros uersiculos Martia. noīe in uulgus spargebat Cre-
dis (inquit) hoc Prisce, Voce ut loquatur Psittacus coturnicis.

Dies albo lapillo notandus

Veteres si quē diē faustū foelicēq; euenisse significabāt, eū albo lapil-
lo notandū dicebant, aut candido unione, aut nīueo calculo, albaue gē-
ma. Contra infaustū carbone & atro lapillo numerandū, Exēpla & no-
tiora, & frequentiora sunt apud authores, qđ ut hic ascribenda sint.

Caluus comatus.

In eum dicitur, qui ueris bonis nudus, se ascititū uendicat. Martial.
Caluo turpius est nihil comato.

Barbam leoni mortuo uellere

Domitius prouerbiū fuisse admonet, in eum qui eum excitare co-
naretur, qui moueri non posset. Martialis. Quare si pudor est Ligella
noli Barbam uellere mortuo leoni.

Congregare cum leonibus uulpes

Est impares dissimilesq; res pmiscere. Martia. Quid cōgregare cum

leonibus vulpes. Vulpes dolis nititur, leo uiribus fidit.

Aquilam noctuæ comparare.

Dis similia fissa uideri uelle. Martia. Agilisq; siles facere noctuas quis.

Ne mihi Suffenus essem

Id est ne mihi placerem. Erat em Suffenus poeta oim ineptissimus, in alijs uitia dicax, ad sua cæcus. Huius mores & ingeniu depinxit Catullus. Idem in faceto est infacetiore. Simul poemata attrigit, neq; idē unq; Æq; est beatus, ac poema cū scribit. Tam gaudet in se tanq; se ipse mirat. Ibidē. Quē non in aliqua re uidere Suffenū possis; id est, suis erroribus blandientē. Pari rōne dici licet, ne tibi sis Meuius, de q Horati. Egomet mi ignosco Meuius inquit.

Siculus uel samia furat. σκελὸς ὁμφακίστι

Græcū in eos q ne uilissimis qdem rebus furaces manus abstinent.

Vitæ pugillus. ἡ ἀνδαμὴ τῆ βίης.

Id est nimium. Plautus animæ salillum pro eodem dixit.

Syri contra Phœnices. Σύροι πρὸς Φοίνικας.

Cū uersutus agit cū uersuto. Nam utraq; gens dolis insignis est.

Ex Tripode. ἐκ τῆς τριπόδος.

Perinde est, ac si ex oraculo Apollinis dicas. Inde comicū. Apollinis oraculū non uerius fuerit. Proinde si quis se uera dicere significare uelit, hoc modo loqui poterit, Ex Tripode tibi dictū puta.

Pelopis uel Tantali talenta. πέλοπος ἢ ταυτάλας τάλαντα.

Pro immensis diuitiis apud græcos legitur. Non mi aurum posco Pelopisne magna talenta.

Talpa cæcior. πφλότρη ὡς ἀλάλη

Hyperbolicos in multū cæcutientes dicit, aut qui minime iudicant.

Ephyræum seu Dodonæum æs

τὸ δωδωναῖον χαλκῆον

In garrulos & obstreperos dictum antiquitus, propterea q Ephyræum æs maxime tinniat.

Parni scapula. ὁ πάρος σκαπιδιον.

In eos cōuenit, q ob res minutulas nimīū sunt molesti. Parnus em q ob nauiculam perditam populo molestissimus fuisse legitur.

Hylam uocas. ὅν ὕλον κεραιέλιον.

De frustra quærentibus clamantibusq; dictū. Ab historia tractū ad agium. Hylas em unus ex Herculis comitibus fuit, qui aquatū egressus in fonte periit. Atq; inde a nymphis raptus fingit. Ei sacra instituta, in quibus per montes, & circū fontes a saltantibus nomen illius inclamabatur. Vnde Virg. His adiungit Hylam, nautæ quo fonte relictu Cla

massent, ut litus Hyla Hyla omne sonaret.

Turture loquacior. *Τυρόνος λαλίστηρ*.

Notissima metaphora i garrulos, uulgo Fica loq̃cior & hodie dicit̃r.
Colophonium suffragium.

In græcorū collectaneis huiusmodi adagiū iuenio. *τὴν κολοφῶνα ἐπεθηκεν ἐπὶ τὰς βέλαιας ἡ φῆρς*. id est Colophona statuit ad uiolatum suffragiū. Ex quo intelligitur illa Platonis ironia in Dionysii tyrannum. Cum em̃ inquit, Bonorum Dionysi oim uenditionē faceres, absq̃ eius cōsensu, q̃q̃ ita demū hoc faciendū dixeras, si ille assentiret, promissis oibus o uir mirabilis, Colophonii (ut aiunt) suffragiū, finemq; gloriosissimum imposuisti.

Tithoni senectus. *τιθωνὸς γῆρας*.

A fabula Tithoni sumptū notiore, q̃ hic sit recensenda.

Primum pueros optimos & gina alit.

τὰ πρῶτ' ἀρίστους ἀίγνα ἐκξέφει παῖδας.

A ciuitatū natura ductū, q̃ primū moribus seueris & parsimonia coalescunt, & augent̃, deinde paulatim cū opibus uitia immigrant. In eos dicit̃ qui prius parce uixerunt, deinde ad luxū sese conuertunt.

Fumum fugiens, in ignem decidit.

ὅν καὶ πνοῇ γὰ φεύγων εἰς τὸ πῦρ ἐνέπασσιν.

Id est aliud uitans incommodum, in aliud grauius incidit.

τιτᾶνας καλεῖς.

Id est alienum auxiliū imploras. A Titanum fabula tractum, qui Ioui contra gigantes auxiliū uenerunt.

Fricantem refrica. *ὅν ξύοντα ὃ ἀντιξέειν*.

Id est gratificanti uicissim gratificari, blandiēti blandiri, palpañti palpare, uel de merente bene, bene mereri, & officium officio pensare.

Ficulno folio anguillam. *ὅφ' ὁρίω τὴν ἐγχελω.*

Id est, Ficulno folio anguillam tenes. Est aut̃ fici foliū scabrū, eoq; ad anguillā tenendā, quæ natura lubrica, idoneū. In calumniosum dicitur qui arctiore nodo illigatus tenetur, ut iam elabi non queat.

Sub omni lapide scorpius dormit

ὑπὸ παντὶ λίθῳ σκορπιὸς ἐνδύει.

In morosos dicebatur & meticulosos.

Sus seipsum laudat. *ὅς ἐαυτὴν ἐπαινεῖ*.

De his qui de malefactis etiam gloriantur.

Hydrum inficis.

Id est per se sceleratum ad scelera instigas.

Suem prouocat. *ὅν ὀείνει*.

D. E R A S M I

In rixarum auidos dictum.

Phalaridis imperium *φαλαριδος ἀρχή.*

In eos dictū, qui nimis insolenter & crudeliter abutuntur potestate.

Phoenicum conuenta *φοινίκων συνθήκαι.*

A gentis moribus ductū, in foedis fragos, ac de pactis insidiosis.

δάδος ἀγαθῶν. Dathos agathon & similia.

Refert apud Hermolaum Eustathius, Thasiorum celebrem coloniam Dathon fuisse circa strymonē, adeo ut in puerbium quod illos opes uenerint. Dathos agathon, id est, Dathos bonorum quasi ἀγαθῶν ἀγαθίας, quod item prouerbii loco est apud graecos, ut uerbum Agathides loci nomē sit. Eodē autore & δάσος ἀγαθῶν .i. Thasos bonorum in eundem sensum dicebatur.

Calauriam insulam.

Ἀντὶ δόλῳ τὴν καλαυρίαν. Calauriā insulam Neptunus pro Delo possedisse legitur, cōmutatione facta cum Latona, sicut Tænariū pro Pythone, ut in prouerbium res abierit uel permutationis, uel actionis eius, quæ præscriptis uerbis sit, do ut des.

Psyryce facta. *ψυρικός πρᾶξις.*

Psyriū seu psyria insulae nomen est ignobilis, apud Ply. lib. v. adeo ut illius obscuritas, & in puerbiū uersa sit, ut olim quod parū magnifice sordideque facta uiderent, ea Psyryce facta dicerent. Cratinus. *ψυρὰ τὸν θρόνον σου ἀγοντες. ὅ ἐν νεμίσῃ. ψυράτε τὴν πᾶρτην ἀγεις.*

Fœlix qui nihil debet. *εὐδαίμων ὁ μὴ δέμῃ ὀφείλων.*

Græcum Merula autore apud Hermolaum. Sensus notissimus.

Myconium caput.

Pro caluo in prouerbio fuisse Strabo libro decimo his uerbis docet. Caluos, inquit, ipsos, moris est dicere Myconios, quod in ea insula quasi gentile id uitium est.

Clematis Ægyptia.

Phalereus Demetrius in prouerbii, inquit, cessit Clematis Ægyptia, nominatis ita, qui procero & nigro sunt corpe. Est autem herba cuius plures species commemorat Plinius in histo. mundi. li. x. xiiii. ca. xv. Quarum una Clematis Ægyptia cognominatur, eadem ab aliis partim Daphnoides, partim Polygonides uocatur, longa tenuisque nigro folio. Etiam si in Plinio Clamatis legitur, non Clematis.

Optimū non nasci, aut ocyssime aboleri

Plinius in septimi libri præfatione, collectis innumerabilibus, cum natiuitatis piculis, cum uitæ nostræ incommodis, puerbiale finiam usurpauit. Itaque multi extitere, inquit, qui non nasci optimum censerent, aut quod ocyssime

aboleri. Eā græci duobus senariis sic efferunt. *ὅ μὴ γένεσθαι μὴ κρῆναι πρὸς ἐς' αἰ.* Επ' αὖ δ' ἐγένετο ὥς, *τάχιστα εἶναι τέλει*. Theognis in Angelitico. *ἀρχὴν μὴ μὴ φῦναι ἡδὴ χθονίοισιν ἀεὶ μὴ δ' ἐσθ' εἶναι αὐγὰς ὅξ' εὖος κελίς.* Φύντα δ' ὅπως ὠκισα πύλας αἰδοῦμαι περὶ σοῦ. La-
stantius in institutu. hanc sententiam a Sileno nescio quo profectam scri-
bit. Eandemq; Ciceronem libro de conso. sic usurpasse, ut utriq; parti
metaphoram ornandi gratia adiungeret, hoc pacto. Non nasci longe
optimum, nec in hos scopulos incidere uitæ, proximum autem si natus
sis, q̄ primum mori, & tanq̄ ex incendio effugere uiolentiam fortunæ.

ἀδωνιδος κήποι, id est Adonidis horti.

Pausanias Grammaticus Adonidis ait hortos olim in delitiis, lactu-
cis, ac fœniculis frequentes, & Veneri dicatos fuisse, in quibus semina
deponi haud aliter, q̄ in testis solerent, eoq; rem in prouerbium abiisse,
contra futiles, ac leuiculus. De Adonio lege Plynium libro. xxi. cap. x.
Meminit de his hortis & Plato. Vnde flosculos proinus emorituros
colligi significat.

Bonæ leges a malis moribus procreantur.

Notissima sententia, & ueteri prouerbio trita.

Homo bulla

Vetus adagium, quo uitæ humanæ fragilitas significatur.

Crocodili lachrymæ. *κροκοδείλιος δάκρυα.*

Crocodilusemin⁹ cōspecto hoīe, lachrymare dicit, atq; eundē mox
deuorat. Inde prouerbiū Crocodili lachrymæ, in eos q se grauitē fer-
re simulāt incōmodum eorum, quibus ipsi incōmodum attulerunt.

Minimo prouocare.

Est ad æquū certamem puocare contēptim. Hora. in ser. Ecce Crispi-
nus minimo me puocat, accipe, si uis. Accipe iam tabulas, detur nobis
locus. Hora. Custodes, uideamus uter plus scribere possit.

Mandare laqueum, medium unguem ostendere.

Vtroq; adagio extrēmū contēptū significabant. Mandamus em̄
laqueum his, q̄s usq; adeo a nobis negligi significamus, ut si uel suspen-
dant sese, nihil ad nos attineat. Iuue. de Democrito. Ridebat curas, nec
non & gaudia uulgi, Interdum & lachrymas, cū fortunæ ipse minaci
Manderet laqueum, mediumq; ostenderet unguem. Eandemq; habet
significationem puta contēptus, posterius illud, Medium unguem
ostendere, quo & Martialis eodem sensu est usus. Atq; illi digitum por-
rigeret medium, nam hūc digitum impudiciū uocat. A gestu sumptum
certe hoc fortassis & prius illud.

Illi alabaſter unguenti plenus putet

Id est quę sunt optima, pessima uidentur, Apud Ciceronem.

D. E R A S M I

Crocodilus in fugientem

Ab animatis natura mutuatum. Scribit Plynius Crocodilum in fugaces esse ferocem, insequentibus fugacem.

Promusq; q̄ condus magis

Ab Aufonio dictū in hoīem p̄fusiore, q̄ parta p̄digere nouit, q̄rere non nouit. Promus promendis rebus p̄fectus, ut condus condendis.

Pistillo retusius

Apud Hiero. in ep̄lis non semel pro hebere ac stolido. O crassum ingenium, & omni (ut dicitur) Pistillo retusius.

Puppis & prora

Id est, initium & finis, rei uniuersæ. Apud Hermolaum legitur, ut in una, inquit, ea latine re puppis & prora uersetur. Ab iis enim duabus partibus nauis tota pendet.

Ut prænestinis Gonea & Ciconia

Apud Plautum est in truc. In eos qui truncatas & mutilatas uoces pronunciant, primoribus ademptis literis. In ea nimis fabula rusticus quidam adolescens correptus, q̄ Rabonem pro arabone diceret, ita, ingit, facio lucri, ut Prænestinis Gonea est Ciconia.

Mea est pila

Id est uici, composq; sum uoti. A pilæ notissimo ludo transumptū, in eadem est comœdia.

Clurinum pecus, Rus merum

Apud eundem in fabula, in hoīem stolidum utrūq; Rus merum est hic quidem, pudendum & uero Clurinum pecus.

Conlatinus uenter

Magnus acturgidus a Plauto dicitur. Is opinor ad Collatinum nomen alludens, Conlatinum uentrē dixit capacem, in quem omnia conferri possent. Author Festus Pompeius.

Cyprio boui merendam

Sotadicus Ennii uersus, q̄ significat, id qd̄ in Cyprio insula fieri cōsueuit, in q̄ boues humano stercore pascebant. Eodē Pompeio autore dici conueniet, quies sordidus conuiuia sordido conuiuio accipitur.

Quandoq; bonus dormitat Homerus

Allegoria iam in prouerbiū trāsata, significantibus nobis neminē esse sic in arte sua absolutū, ut non alicubi cesser, siq; dissimilis appareat. Ita Hora, in arte poetica. Quandoq; bonus dormitat Homerus. Verum operi longofas est ignoscere somnum.

Quam curat numerum lupus

Bucolicū prouerbiū apud Maronem, quo nihil laborari, nihilq; re ferre significamus. Extat hodieq; nostratibus celebratum adagium Lupum & numeratas oues deuorare.

Alia uita, alia diæta. ἄλλος βίος, ἄλλα δίαιτα.

In eos competit, qui noui uitæ institutū arripuerunt, aut in eos, qui mutata in meli^{or} fortuna, & uite rōnem, moresq; cōmutant. Vñ illud apud omnes tritissimum, mores sequi fortunam

De sale & faba

Qui de rebus arcanis cōmunicant. περὶ ἄλα καὶ κῶμοιο, id est, De sale & faba dicuntur agere, a uetusto uaticinatorum more transumptum sale fabamq; ponentium.

Capra gladium, seu Machæram. ὡς τὴν μάχαιραν.

Subaudi reperit. Conuenit in eos, qui ipsi sibi exitii causam adferunt. Inde natū, qd olim apud Corinthios capra Iunoni imolāda, gladiū quē humo absconderant, ipsa pedibus exscalpens, pdidit, unde periret

Semper graculus cum graculo congregatur

ἀεὶ κολοῖδὸς πρὸς κολοῖδον ἰζάνει.

Id est similis cum simili, in probus cum improbo.

Compluriū foliorū ficulnōrū strepitum audiui

πολλῶν ἐγὼ θείων ἰόφους ἀκκήκοα.

Commode ab eo dicitur, qui se iram, minasq; cuiuspiam magnopere uilipēdere significabit. Nam ficulna folia incensa præter ingentem crepitem nihil habent.

Prospectandum uetulo cane latrante

Ne nihil a vulgo mutuari uideamur, neue nram ætatē usquequaq; contempsisse, huic certe adagio pter antiquitatem & autorē qd desit non uideo. Est autē sensus metaphoricus, tum demū uigilandū esse, ubi senes metuendū esse periculū oñdunt. Translatum a canibus excubitoribus qui cum uetuli sunt, non temere latrant.

Canes qui plurimum latrant, perraro mordent

Dicitur hac ætatē, & hoc in homines maledicos & minaces, cæterū id faciendum ignauos, timidofq;.

Canes omnibus ignotis allatrant

In eos, qui quicqd non intelligunt, id damnant, ac reprehendunt.

Azanxa mala. ἀζανῶα κακὰ.

Dicitur res infiniti laboris & inexpugnabilis, nullius autem frugis. Nam ἀζανῶα græce locum significat asperum cultu & senticosum, in quo agricolæ frustra exerceantur.

Anagyrum irritas. ἀνάγυρον κινεῖς.

In eum dici solitū, qui iniuriā laceffit eum, qui prouocatus magnum malū sit allaturus ἀχρεοεικῶς ab Anagyro quodā diuite sumptum, quia uicinis iniuriā prouocatus, omnes funditus perdidit.

D. E R A S M I

Ipsis placet. ἀνθρώποις ἀρέσκει.

Plato lib. de legibus. iii. Tunc em̄ illud fabulæ ipsi (ut dicit) placuit tripertito exercitū urbes tres habitarent Argos, Messenē, Lacedæmona. Teren. in And. At qui ipsis cōmentum placet.

Pulchre narras, Belle dicis. καλῶς ἐλέγας.

Prouerbialis sermo in eos, qui magnifice pollicent. Socrates in Eutydemō Platonis. En Eutydeme, ut puerbio fertur, q̄ belle loqueris.

Iouis Corinthus. Διὸς κόρινθος.

Socra. in eodē ser. Quo inq̄ boni nobis erunt, quo ue utiles? an dicemus iterū q̄ alios bonos facient, aliq̄ illi alios iterū, q̄ aut boni sunt nūq̄ apparet, postq̄ illa q̄ ciuiliſ artis opa p̄dicant negleximus & q̄d puerbio fert cū aiunt. Iouis corinthus nobis accidit. Hactenus Pla. De immensis opibus dici uide ē solitū, deq̄ uariis & raris operibus.

Coruum hiantem deluſit.

Proprie in eum competit, qui testamento multum diūq̄ expectato, frustratus est captatorem. Imminet enim hæc auis cadaueribus. Horatius de Corano, qui Nasicæ soeero testamenti spe ostentata moriens, nihil præter plorare legauit. Plerumq̄ (inquit) recoſus Scriba ex quinque uero coruum deludet hiantem.

Tragice loqui.

Pro obscurius loqui apud Plato. lib. de repu. iii. Est enim Tragicoꝝ figura sublimior, minimeq̄ vulgaris.

Mida locupletior

Pro quantumuis opulento eodem in libro est.

Corinthus luxus. κορίνθια ἀσέλγεια.

Syracusana mensa, Sicula obsonia, Attica bellaria condimentaq̄ in eodem sermone leguntur.

Hydræ caput amputas. ὑδρὸν τέμνεις.

Id est, ita unū malum tollis, ut plura alia recipias, apud Platonē.

Virilgatores.

Nouum uerbum primū a Catone confictum, compositumq̄ a uictis & litigando, apud eruditos tanq̄ in adagione abiit. Merentur aut̄ hoc nomen, qui ipsi nihil agentes, alioꝝ opa studiose reprehendunt, litigandi ueluti morbo quodam.

Dionysius Corinthi. ὁ Διονύσιος ἐν κορίνθῳ.

Allegoria prouerbialis a græcis olim celebrata, de his qui e summa fortuna ad infimam detrusi fuissent. De hoc adagio Fabius libro. viii. his uerbis meminit. Est in exemplis allegoria, si non prædicta in oratione ponantur. Nam ut Dionysium Corinthi esse, quo græci omnes uentur, ita plura similia dici possunt.

Architectus inuidet architecto

Τέκτων τέκτωνι φθονεί.

Hesiodia sententia. Quam Maro in cornificium inuidū & oblatrato rem clancularium eleganter usurpauit.

Ioui sulmen, Herculi clauam extorquere.

De rebus factu difficillimis dicit, Et utrunq; a Marone profectū.

Hunc cespitem circundemus.

Id est hanc rem excutiamus, a uenatorū indagine sumptū, q̄ cespitem sub q̄serā latere putant cingunt. Est apud Plato. lib. de repu. iiii.

Alga uilior, Rusco horridior, & Sardois herbis amarior.

Prouerbiale quiddā habent, & hæ comparationes quæ sunt in Thyrside Vergiliano. Immo ego Sardois uidear tibi amarior herbis. Horridior rusco, proiecta uilior alga.

Arce[m] tenere

Est principatum, primamq; laudem in re quap̄ iam obtinere, ut Cicerolo eloquentiæ, Plato philosophiæ arcem tenet.

Humi serpere

Sermo pressus, humiliscq; humi serpere dicit. Hora. Serpit humitur nimitū, timiduscq; procellæ, Et alibi, Sermones repentes per humum.

Venerum iusiurandum irritum.

ἀφροσύνη ὅρκος ἐκ ἐμπόνημος.

Plato in conuiuio. Vulgo fertur, q̄ solis amatoriis periuriis dii dent ueniam. Venerum quippe iusiurandum nihil ualere aiunt.

In dolio figulinam. ἐν πίθῳ τὴν κεραμέαν.

Plato in Lachete. De his qui artis suæ in re magna, cū in leuibus oporteat, periculū faciunt. Et profecto, inquit, (ut habet prouerbū) in uasis ipsius iactura artem figulariam experimini.

ἡρᾶσκω ἂν ἅπασι καὶ διὰ σκόλον.

Consenesco quotidie addiscens aliquid

Solonis uerbū, & a Platone prouerbii uice citat, & hodie q̄q; uulgo tritum est. Dum uiuimus, inquit, discimus.

Difficilia quæ pulchra. δύσκολα τὰ καλὰ.

Plato tum alibi, tum in Cratylo prouerbii loco posuit. Veteri, ingr, prouerbio fertur, pulchra esse cognitu difficilia.

Tanq̄ meum nomen, Tanq̄ digitos meos teneo.

De certa firmaq; memoria, prouerbio dicebatur. Martia. Totis diebus Afer hæc mihi narras. Er teneo melius ista, q̄ meum nomen. Iuue. Tanq̄ ungues, digitoscq; suos. Contra cum uehementer obliuiosum inuimus proprii nominis oblitum dicimus. Naso. Nominis ante me uenient obliuia nobis. Hierony. Ut fere nominis mei fuerim oblitus.

D. ERASMI

Falcem in messem alienam mittere:

Est alienum negocium curare

Canis reuersus est ad uomitum.

In apostolicis epistolis, pro eo quod est innocentiam arreptam, denuo in ueterem uitam reuolutus. Sus lora in uolutabro luti, eodem in loco eodem significato ponitur.

Homunculus ex Caria. ἀνθρωπίσκος ἐκ τῆς καρίας.

Est quispiam uilis, exiguiq; pretii. Socrates in Euthydemo, uel in se periculum transformationis fieri iubet, ueluti in Homunculo ex Caria id est leui uilq; si perdas nihil etiam damni feceris.

Carica musa. καρικὴ μῦσα.

Pro agresti, rusticana, seu molesta cantatione, p̄ græco adagio recēset.

Sequitur uer hyemem

Aufonius in præfatione monosyllabarū. Vt in ueteri uerbo est, sequitur uer hyemem, iam similiū nugarū subtexto nequitiam.

Sacra hæc non aliter constant

Id est hæc res alio pacto peragi nō pōt. Est apud Aufoniū. Is nuptialis Centonis a se concinnati licentiā excusans. Etenim fabula est, inquit, de nuptiis, & uelit nolit, sacra hæc aliter nō constant. Hac clausula si cui prouerbialis non uideretur, alio quouis titulo notatur.

Tenui filo, Diuite uena, Paupere uena.

Vtraq; metaphora, puerbii uice ap̄d magnos authores legit. Tenui filo. i. p̄sso & acuto filo, & paupere diuite uena. i. inopi, fecundoue ingenio. Altera a nentibus, altera a fontibus sumpta.

Tua uoluntate coactus

Charinus Terentianus. Tu uoluntate, ingit, coactus es tua. In eos cōuenit, q̄d libenter & auide faciunt, coacti facere uideri uolunt.

Saguntina fames

Extrema fames, qualem longa obsidio solet adferre. Aufonius. Iam iam peresam, iam Saguntina fame Lucaniacum liberet.

Faber quas fecit compedes, ipse gestat.

Prouerbiū fuisse, tū sermonis facies indicat, tū hoc argumento est q̄d apud Aufoniū curiosum poetā, puerbio Terētiano subnectit, ut superioris adagii sensum cōmutatis uerbis referat. Aufoniani uersus hi sūt Tu molestus flagitator lege molesta carmina. Tibi q̄d intristi exedendum est, sic uetus uerbum iubet. Cōpedes q̄s ip̄e fecit, ipsus ut gester faber. Competit in eos, qui sibiipsis authores sunt malorum.

Tollat te qui non nouit

Quint. li. insti. vi. Simile est, inquit, quod ἄνομ'α dicit, & pro uerbia oportune aptata, ut de hoīe in aquam lapso, & ut alleuaret ro-

ganti. Tollat te qui non nouit. Haftenus Fabius. At Hora. in epistolis idem prouerbiū de Plano Scurra commemorat, qui sponte sua saepe cadens, tanq̃ crure fracto, miserandis uocibus prætereūtes implorabat ut humo tolleretur. Peregrinus aut̃ quispiam, ac doli ignarus, si qñ alle uandi gratia accessisset, is a Scurra ludibrio habebatur. Verū ubi iam illius simulatio multis innotuisset, isq̃ aliquñ crure uere fracto tolli p̃ca retur, nemo subuenit, oibus Planū solitos agere ludos arbitrantibus. De hoc ita Flaccus. Nec semel irrisus triuīs attollere curat Fractio cru re Planū, licet illi plurima manet Lachryma, per sanctū dicat iurat⁹ Osi rim, Credite non ludo, crudeles tollite claudum. Quere peregrinū uici nia rauca reclamatione. Proinde quorū dolos iam nobis non ignotos signi ficamus, neq̃ posse post hac nos ab illis decipi, iis dicemus. Tollat te q non nouit, aut hospitem quere.

Nebulæ in pariete pictæ

Pro re uana futiliq̃, apud Ausoniū legunt̃ in ep̃la quapiā ad Grego riū filiū scripta. Aut unq̃ uidisti, ingt, nebulā pictā in pariete. Significat em̃, puerbialiter p̃ pictā in pariete nebulā, carminis qd̃ ei ep̃læ subscri ptum est, lemma uanūq̃ & friuolū, somniūq̃ simillimū argumentū. Ne bula nanq̃ res inanior, q̃ ut coloribus exprimi possit

Omnium horarum homo.

Est iocis ferisq̃ pariter accōmodatus, & qui cū assidue libeat conui uere. Idq̃ de Asinio Pollione olim dictū fuisse, Fabius est auctor.

In cœlo sum

Perinde est ac fidicus, deus sum. Cice. ad Atti. Si q̃ x̃o de me pacta sūt ea nō seruant̃, in cœlo sum, & li. ii. ad eundē. Bibulus in cœlo est.

Deum facere

Est uehementer laudibus efferre. Teren. Deum te facio.

Omnibus uestigiis inquirere

Id est summa cura, uigilantiaq̃ quærere.

Ne sis patruus mihi, Ne sis mihi tutor.

Patruorū in nepotes seueritas, puerbio locū fecit, qd̃ est apud Hor. Siue ego prauē. Seu recte hoc uolui, Ne sis mihi patru⁹, i. ne me castiges Idē in odīs, patruā linguā minacē ac rephensoriā dixit, Metuentis pa trū uerbera linguę. Cice. cōtra Herenniū. Fuit in hac causa qdā patru⁹ cenfor, mgt̃, obiurgauit M. Celiū sic, ut neminē vnq̃ parens. Simile est Persianū illud, At tu deterior palles, ne sis mihi tutor.

Aristarchi obelisci, asterisci, Censoria uirgula.

Eodē modo Aristarchi obelisci, Asterisci in cōmunē sermonē ue nerunt, & A/ψ pro obliterare atq̃ delere dicamus, & ἀσπερσεν, id est stellulā prænotare, pro probare, & tanq̃ eminus annotare. Sunt qui a nauigantibus translatum putant, qui litus aut portum stellula notant,

Est apud Hiero. passim. O nostri temporis Aristarche, i. tu qui de oim ingeniis iudicem te profiteris, & alium laudas, alium damnas, id quod Aristarchus in Homericis uersibus fecit, Hora. Fiet Aristarchus. Censoria uirgula eandem habet significationem, in quam item multis locis iocatur Hieronymus.

Refricare cicatricem, uulnus recrudescere.

Vt dolor iam temporis mora lenitus, cum renouatur, Refricari cicatrix prouerbio dicitur, ita cum redintegratur animi molestia, Vulnus recrudescere dicimus, pulcherrima utrinque translatione. Quæ exempla frequentiora sunt, quam ut ullum reperti debeat. Eam metaphoram .M. Tullius uenustissime extulit in Clodium, qui populum fame iam exadsperratum, concionibus insuper seditionis, in rabiem agebat. Vt tu inquit, in hoc ulcere tanquam uis existeres. Suffricare pro leuiter renouare, & refricare memoriam.

Domi habet.

Domi habere dicimur, quod in nobis est situm, neque necesse est alium de petere. Ab ea de qua diximus, foris rogandæ suppellectilis, consuetudine manasse uidetur. Domi philosophos habet. Domi habet unde discas. Hanc ego domi coniecturam facio. Id domi experior, id est in me ipso. Domi habes unde beatus esse possis. Domi consilium habes, ne foris petas. In domo esse, pro eo quod est paratum esse, & ueluti domi repositum, sapicula apud Plautum est.

Obluuiis ulnis

A gestu traductum ad animam, hoc est miro affectu, & cupide, ut soleamus charissimos amicos, quos eminus conspexerimus, quorum magno de syderio tenebamur. Est apud Quint. Vt opus tuum nemo erat, qui non cupienter, & obluuiis (ut aiunt) manibus exceperit, aut Obluuiis ulnis.

Bellicum canere, Receptui canere

Vtrumque a militari consuetudine deductum est. Prelium enim inituri bellicum canunt, in castra redituris, receptui signum datur, hoc est Receptui canitur. Vnde nos prouerbiali translatione Bellicum canere pro exhortari, exercitareque usurpamus. Receptui canere, pro eo quod est finire facere, maxime id ad quod hortamur, cuius finem imponimus, bellici tumultus simile quiddam habet, neque nos in re tam nota exemplis utemur. Signa canant apud Martia. pro eo quod est conflagamus.

Stylum uertere. Stylum insigere, Strylo appetere

Stylus quo ueteres scriptitabant, alique prouerbiales translationes suppleat. Vertere enim stylum canunt, pro eo quod est mutare, quod scripseris, aut etiam uituperare, quæ laudaris. Hiero. contra Rufinum, Quæ diu non renebam laudationem tuam, sequebaris, ut magistrum, fratrem & collegam uocabas, & catholicum in omnibus fatebaris. Postquam uero non agno-

uilaudes tuas, & me indignum tanti uiri præconio iudicauī, illico uertis stylym, & omnia laudata prius, uituperas, de eodē ore, & dulce proferens, & amarum. Stylym infigere, est scriptis inuehi. Stylo appetere scribendo insectari.

Iacere aleam, Extra omnem aleam

Quoniam alea fortunæ, & casui dicata est, eam pro dubio euentu accipimus. C. Cæsar Rubiconem traditurus copias, oīs, inquit, iacta sit alea, id est rem uniuersam fortunæ pmittamus, quorsum eueniat, nos certe periculum faciemus. Plyn. in p̄fatione histo. mundi. Vt illa Marcus Tullius extra oēm ingenii aleā positus. Et in hac re nulla inest alea, id est non pōt p̄ter expectationē euenire. Translatio a iactu aleæ sumpta. Quint. eandē rem diuersa translatione explicauit, pmittamus inquit uela uentis, & oram soluētibus bene precemur. Prouerbialiter & hoc Hora, dixit perraro hæc alea fallit, i. uix unq̄ male euenit. Et in odis. Periculosæ plenum opus aleæ.

Ad unguem.

A marmorariis sumpta metaphora, qui superducto ungui cōmissuras explorant marmorū. Vnde ad unguem fieri dicit, cui extrema adhibetur cura, ita ut nihil artificis diligentia suffugiat. Hora. Coccei ad unguem factus homo. Idem in arte. Carmen reprehendite, qd nō Multa dies, & multā litura coercuit, atq; Perfectū decies non castigauit ad unguem. Et hanc metaphorā, & q̄ sequit. Persius uno loco mire expressit. Vt perleue se uero. Effundat iunctura ungues, scit tendere uersum. Non secus ac si oculo rubricam dirigat uno.

Ad amussim. Ad perpendiculum

Quoties item absolutam curā, opifq; perfectionē significamus, ad amussim faciam rem dicimus, aut examussim, utrunq; eī legimus, aut amussatim. Est eī amussis regularis ille funiculus, q̄ cāmēra, pauimen taq; exequant fabri. Ad perpendiculū idē declarat, qd ad amussim, hodieq; q̄ ita factū significare uolumus, ut nihil desiderari queat ad filiū factū dicimus. Præterea qd attentissima uigilantia, summoq; iudicio tractatum uideri uolebant ueteres, id pensiculate, seu pensiculatim factum dicebant. A libripende sumptus sermo. Verum hæc monendi grā attigisse me modo, abunde satis existimo.

Elimare. Prima & suprema manus. Ad umbilicum.

Ab officinis artificum translatus est. Elimare librum, & adhibere libram. Summam manum imponere, id est extremam operam, quæ ubi accessit, nihil præterea in opere requiratur. Nihil huic operi deest præter supremam manum. Horatius ad umbilicum ducere dixit, pro eo quod est perficere, primam item artificis operam, primam manum appellant, quia rude adhuc opus significant.

Ateneris unguiculis

Græcis in puerbio fuisse testat Cice. A teneris inqt (ut græci dicūt) unguiculis. Hora. in odis. Et incestos amores De tenero mediat unguis Ab incunabulz, eundē hēt sensum, uidelicet iā inde a prima pueritia.

Pandere uela, Contrahere uela.

Metaphoræ passim usurpatæ. Pandere uela est audacius confidenti usq; rem agere. Contrahere uela, modestius ac partius.

Plumbeo gladio iugulare

Est friuolo futiliq; argumento tñ hoīem cōuincere. Cice. Ad Atti. cū illū plumbeo gladio iugulatū tñ iri diceret. Idem in libris de finibus, frigidum argumentum, plumbeum pugionem appellat.

Lupi illum priores uiderunt

Quod est apud Vergiliū in Ægloga cui titulus Moeris. Lupi Moerim uidere priores, a qdam non infimæ doctrinæ pro prouerbio refertur. Et fieri potest, ut pastorale fuerit adagiū, de eo cui uox perisset. Seruius non hoc quidem prouerbiū fuisse affirmat, sed ex eo quod physici scribunt, Lupum quem prior conspexerit, ei uocem adimere natum Terentianum illud, Lupus in fabula.

πανικός, id est Panicus casus

Prouerbii simulacrum habet apud Cice. in epist. ad Atti. Ego bellū inquit, foedissimum futurum puto, nisi qui (ut tu scis) Panicus casus extiterit. Rursus alibi. De Vtudio panicon puto a Pane deo, qui nouos & repentinis tumultus, animorūq; mutatiōes solet immittere, lympatricis simillimas, ut intelligas bellū futurum, nisi subita quedā & tanq̃ Pa nica animorum fiat mutatio,

Celerius elephanti pariunt

Sunt quibus inter prouerbia annumerandum uidet, quod est apud Ply. scdm in p̃fa. histo. mundi. Nam de grammaticis semper expectauit parturiri aduersus libellos, q̃s de grammatica edidi, & subinde abortus fecere iam decē annis, cum celerius etiā elephanti pariunt. Celerius itaq; elephantes parere dicemus, tardā constationē, nimisq; lenta molimina significantes. De elephantoꝝ partu Plautus in Stichō. Audiui sæpe hoc uulgo dici, solere Elephantum grauidam perpetuo decē esse annos. Idem Ply. lib. viii. Decem annis gestare in utero uulgus existimat, inquit. Etiam si Aristoteles biennio parere putat. Nec læpius q̃ se mel singulos gignere.

Paruo pedi magnos calceos circumdare.

Quod est apud Quint. in insti. puerbialiter utiq; scriptū. In eos q̃ in re non copiosa, copiose dicere conant, puero Herculis cothurnos inducere, ab Agésilai Apophthegmate deductū uidet. Cui cū quispiā sophistam quendā maiore in modū laudaret, q̃ res minimas, dicendi artifi-

clo maximas faceret. Equidem hūc ego cerdonem neutiq̃ tam bonum iudico, inquit, qui paruo pedimagnos calceos inducat.

Sus Mineruam. ὅς τ' ἔμ' ἀθήνασ.

Celebratissimū adagiū in eū, qui indoctus eū docere conat̃, a q̃ sit ip̃e potius docendus. Hiero. cōtra Ruf. Prætermitto græcos, quos; tu iactas scientiam, & dū peregrina festaris, pene tui sermonis oblitus es. Ne uerere prouerbio, Sus Mineruam docere uideat̃. Apparet aut̃ ex uetusto quopiam Apologonata paræmiam.

Multi Mannii Ariciæ.

Mannius apud festū Pom. Dianæ Aricinæ lucū, qui & ip̃e Aricinus dictus est, consecrassē legitur. Ex eo Mannio aricino uiro laudatissimo extiterūt item uiri clarissimi q̃ plurimi eodem noīe, inde natum prouerbium. Multos Ariciæ Mannios esse.

Diomedis, & Glauci permutatio

Quæ refert̃ ab Homero inter Diomedē, Glaucūq; facta armorū cōmutatio (sicuti pleraq; eius poetæ alia) in prouerbiū abiit. Ea aut̃ in sexto Iliados libro censet̃ hoc mō. Diomedē & Glaucū in mediū pcessisse, singulari certamine congressuros. Tū Glaucū post cōmemoratos suos natales a Diomedē inuitatū, ut ex hostibus hospites fierent atq; id ut cæteri intelligat̃, inquit. Arma pmutemus, itaq; Glaucū priorē sua donasse Diomedī arma, q̃ erant aurea, centūq; bobus æstimata. Tradidisse uero Diomedē sua ærea, nō pluris nouē bobus æstimata. Exacta dispari permutatione Diomedē astutū, Glaucū stupidū fuisse inuocatū. Vñ quoties pmutationē uehementer ingualem significare uolumus, hoc est deteriora, p melioribus reddita, Diomedis, & Glauci cōmutationē esse dicimus. Plynius Ceci. ad Flaccū. Recipies ep̃as ferulas, & simpliciter ingratas, ac ne illā quidem solertiā Diomedis in pmutando munere imitantes. Aul. Gel. in noī. lib. ii. ca. xxiii. ubi Cæcilianā translationē cum ip̃o Menandro, quem uerterat, componit, eamq; nimis degenerare significat. Diomedis Hercle arma, & Glauci inquit, nō dispari magis p̃cio æstimata sunt. Eiusdē pmutationis fit mentio in p̃emio digestorū iis qd̃ uerbis. Nōis t̃pibus talis legū inuenta est pmutatio, qualē apud Home. p̃em̃ oīs ỹtutis, Glaucus & diomedes inter se faciunt, dissilia pmutātes. Mar. Tā stupid⁹ nūq̃, ne tu puto Glauce fuisti, χαλκῆ donā ti χρύσῃ qui dederas. i. qui ærea donanti aurea dederas,

Non sus qui uis intelligit

De re intellectu perdifficili. Plato in Lachete, Quare ut prouerbio fertur, non sus hoc qui uis norit.

Flere ad noueræ tumultum.

πρὸς τὸν μνηστῆρα τὰ φρονήματα.

Est si quis lachrymis dolorē simulare, cū re gaudeas. Neq; eū cōsentaneum est, pręignū moleste ferre nouerā mortē, græcū adagiū est.

Homo non homo

In uirū e ffoeminatū, & parū uirū cōuenit. Meminit ænigmati hmoi Plato lib. de repu. v. qd etiā si ille puerile noiā, ascribendū putauī. Homo non homo, uidens non uidens, pculsit non pculsit, lapide nō lapide quem nō auem, super arbore, id est Eunuchus luscus percussit alamue spertilionis pumice, super sambuco.

Polypus. πολυ/ποδς ὁ μοιότης.

Plautus in Aulularia hoies furaces, uiscatisq; digitis polypos puer bialiter, ut opinor, eleganter certe appellat. Ego istos noui polypos inquit, qui ubi quicquid tetigerint, tenent. Ad polypi piscis naturā respexit, acceptabilis illis, flagellisq; brachior; quod inuasit, suū quodam tenentis atq; attrahentis.

Visitant succo suo

Mire in parasitos quadrat, ingurgitantes sese, ubi cœna cōringit lautior, rursus diuinā inediā sustinētes, ubi nulla arridet spes cœnatica, id autē a Cochleis transumptū, q̄ p ætū intra testā contractæ, succo suo alunt, donec pluuiā acciderit, legīt apud Plautū in captiui duo.

Nucleum amisi, reliquit pignori putamina.

Plautinus uersiculus ex eadā fabulā, ab Hegione dictus. Is ubi rescisisset se deceptū, p seruo herū emisisse, seruumq; p hero retinuisse, Nucleum, inq; amisi, reliquit pignori putamina. Id est his, ex q̄ fructū expectabam effugit, relicto eo ex quo nihil est commodi.

Exordiri telam

Pro eo quod est negotiū quippiā arte instituerē. In Bacchidibus Plauti, Exorsa hæc tela est, non male omnino mihi.

Leoninam pellem indutus

τὴν λεοντὴν ἐπέμυθε.

Socras in Cratylo Platonis. Veruntū postq̄ leoninā pellē sum indutus, haud detererī decet, imo p̄clara ipā, ut ais, noiā. i. qn̄ mihi hanc arrogante p̄ceptoris psonā sumpsit, etiā si in codicibus imp̄ssis leontinam legīt. Porro adagiū ex apologo de asino fugitiuo, qui pelle leonis amictus, seras ignaras territabat, lumptum apparer.

Vallum caueamue supergredi

ὑπερ τὰ ἐσκαμμένα πηδᾶν.

Est ultra q̄ conuenit, quanq; pmissum est, progredi. Socrates in eodē sermone. Videor iam ulterius, q̄ decet exigere, & caueam (ut dicitur) uallumq; supergredi, a certantum septris traductum.

Ex tua officina, ex aliena officina.

Ex nostra officina depromere dicimur, quæ a nobis ipsis excogitata sunt. A quæstuariis tractū quorū alii sua, alii uenditant aliorum opa. Hermogenes in Cratylo. Videris o Socrates ex aliq̃ audisse hæc, neq̃ ex tua officina ruditer deprompsisse.

A seipso decipi perniciosissimum.

Socratica apud Platonem snia, digna q̃ semper in ore, semp habeat in pectore. Addit Socrates rōnem snia dignam. Nūmis em, inquit, periculosa res, cum abest seductor nunq̃, semperq̃ deceptum proxime comitatur. Fallitur autem a seipso, qui sibi stulte placet, suaq̃ uitia prouitibus amplectitur.

A fronte pariter atq̃ a tergo contemplari.

Est rem diligentius, pressiusq̃ considerare, & præterita cum præsentibus ac futuris conferre. Socrates in Cratylo Platonis. Oportet itaq̃ superiora frequenter animaduertere, & ut poeta ille ait, ante, illa retroq̃ conspiciere.

Ab hac mensa non potes abesse

Id est uoluptate cuius es auidissimus, carere non potes. Socrates in Phædro. Qui enim quirem ab hac mensa abesse? Jurauerat enim Phædrus se Socrati orationum audiendarum cupientissimo, nullam unq̃ orōnem dicturū, nisi quod ostenderat, diceret. Ea una re præpelli se Socrates iocatur, qui ea uoluptate carere nequiuert.

Dulcis ancon. *Δουὺς ἀγκὼν.*

Socrates in Phædro. Prouerbiū illud Dulcis ancon, id est cubitus o Phædre telatuit, a longo cubitu, qui prope Nilus est, dictū fuisse, neq̃ id solum, sed illud quocq̃ te fugit, q̃ excellentes prudentia ciues in conscribendis, posteritatisq̃ relinquendis orōnibus, summope student, qui usq̃ adeo laudatores suorū operū diligunt, ut primos eos adscribant, qui scripta ubiq̃ laudēt. Nec illic quidem Socrates. Verū huic interim adagio lambda subscribemus, donec magis liquebit.

A caelo ad terram.

Apud Plautum licitatori roganti cuipiam, num ex puella sciscitari quædam liceret, uenditor quantum uellet percontaretur permittens, a caelo inquit, ad terram, quod lubet.

Ante pedes ad pedes reuolui.

Id quod præsens adest, & ultro obuium ad pedes uolui, dicitur nō semel apud Platonem.

In easdem anfas peruenisti

Plato in Phædro. Hac de re o amice, in easdē anfas puenisti, i. nō isto modo elaberis, immo comprehensus es, nec effugies, quin dicas.

Herculem in simulacra ignauitæ.

Id est crimen imponis, quo nihil minus in eum cadit. Velut si quis

Catonem leuitatis, Lucretiam impudiciæ, Socratē incontinentiæ. Ciceronem infantia, Apud Plutarchum legere memini.

Dares Entellum prouocas

Verg. Eneid. lib. v. Daretē inducit uiribus & iuuenta elatū insolentius sese iactantē. Entellūq; senē qdem, sed exercitatorē ad certamē prouocantē, uenī ab eodē mox superatū. Hiero. ad Augu. Memento, inq; Daretis & Entelli. i. caue tu iuuenis & arrogantior, me senē & tanq̃ his certaminib⁹ defunctū rursus ad fustes, puoces, quid possim irricatus, magno fortassis tuo malo experturus.

In ære meo est

Quem nobis beneficiis deuinctum significamus, eum in ære nostro esse dicimus, apud Ciceronem legitur.

Amici mores noueris, non oderis

Prouerbialē sententiā fuisse Porphyriū admonet, ne quis sit in leuibus amicorum uiciis morosior.

Bithus contra Bacchium

Bithus & Bacchius nobile par gladiatorū, quorū meminit Suet. pari arte, pariq; audacia. Vñ cū duo æque improbi inter se contendunt, ita ut neuter alteri uelit cōcedere, hac allegoria licebit uti. Hora. in ser. Ut non cōpositi melius cū Bitho Bacchius. Rupili Parsiiq; , parē inter ipsos improbitatem & maledicentiam significans.

Commolandum amicis, sed usq; ad aras

Pericles (ut in noctibus refert Gellius) ab amico rogatus ut in causa quadam falsum deieraret, hunc in modum respondit. ὅτι μὲ ἐφ' ὅς σιμπερ' ἄττην ὅς φίλοις ἀλλὰ μὲ χεῖ βωμῶν. opus est commoda re amicis, sed usq; ad aras deorum.

Vel cæco appareat

Dereuehementer perspicua prouerbialis Hyperbole.

Calculus Calcem duxit

Quoties uetulo marito uetula uxor nubit, deformi deformis μὲ τὰ φθικὰς dicis, cū turpia turpib⁹ placēt, stulta stultos delectāt.

Mopso Nisa datur

Vbires p̃clara p̃ter spem hoī admodum indigno contingit.

Floribus austrum immisisti

Bucolica metaphora in eum, qui noxtis pro salutaribus utitur, quiue perniciosas res optauit

Apros fontibus immittere

Eūdq; cū superiore translatione obtrinet sensum. Est autē utraq; apud Vergiliū in Æglolis. Eheu quid uolui misero mihi, floribus austrū Perditus, & liquidis immisi fontibus apros.

Ibyci grues

αἱ ἰβυκὲς γέρανοι. apud græcos in prouerbiū uenerunt. Quoties enim sceleribus nouo quodā & improuiso casu proditis, sceleris poenas darent. Ibycas grues adesse dicebant. Eamq; allegoriā ab hmoi euentu natam ferunt. Ibycum quempiam cum a latronibus occideretur, grues forte superuolantes obtestatum. Eos latrones multo post in foro sedentes superuolantibus gruibus per iocū inter se dixisse, En Ibyci grues. Eum sermonem assidentes rapuisse in suspicionem, atq; ita proditos supplicium confessos dedisse.

Ipsi testudines comedite qui cœpistis,

αὐτοὶ χελώνας ἐδίετε οἱ περ ἐλάετε.

Simillimū est illi Terentiano. Tute intristi, tibi omne est exedendum. Ex apologo natū putant, quo narrant piscatores testudinē captā inter se partiti fuisse, a cuius esu cū abhorrent, Mercuriū ad edendū pariter inuississe. Verū ille recusans iussisse ipsos testudines pedere, qui cœpissent. In eos quadrat, qui negotio male instituto alios deinde conantē admiscere. Is respondendū hunc in modū, sine me cœpistis, sine me pſcite. Ipsi testudinē comedite quam cœpistis,

Ventre. γαστήρ.

Hoies edaces uētri, atq; abdomini deditos, uētres appellamus. Epi menides Cretēsis pigros uētres appellat. Lucili^{us} pasitos & epulones itē uētres dixit. Teren. in Phor. In uentrēingere, parasitū totū significans.

Rudem accipere, Rude donatum.

Gladiatores quibus pmissum erat, a gladiatorio munere cessare rude donati dicebant. Ea cessatio uirga dabat, quā rudē appellabant vñ hoc modo dimissi rudiarū uocabant. A qua dimissione qbus ob atātē concessum est, ut ab administratione rerū semoti quietē agant, ueluti iā rebus perfuncti, rudē accepisse puerbially metaphora dicunt. Horati. in prima epistola. Spectatum fatis, & donatū iam rude quæris Mecenas iterum antiquo me includere circo.

Albæ gallinæ filius

In hoīem foeliciter natū cōuenit. Ioue. Quia tu gallinæ filius albæ

Demulcere caput

Est blande cuipiā assentari, ab adulanriū gestu sumptū. Hiero. ad Augu. Prætermitto blandimenta quibus meum caput demulces.

Oedipi imprecationes οἰδὶ ποδὸς ἀρά.

Citatur ex Æschylo pro diris & acerbis malis. Oedipus em̄ impcatio nibus suis, utrunq; filium & genus omne subuertit.

Novi Simonem, & Simon me.

οἶδα σίμωνα καὶ σίμων ἐμέ.

D. E R A S M I

De his dicebatur, qui pares essent improbitate, & quorū uitiā mutuo inter ipsos comperta, cognita essent.

Tuis te pingam coloribus

Pro eo quod est talem te predicabo qualis es, idq; in malam partem Hiero. in Rufinum. Possem & ego te tuis coloribus pingere, & insanire contra insanientem, Idem contra eundem. Scire enim te iactas crimina, quæ tibi soli amicissimo sum confessus, & hæc in medium prolaturum meisq; me coloribus esse pingendum.

Simia uel pulcherrima deformis est.

De his dicit, q̄ ipso gñe sunt mala, atq; aspernenda, uti si quis diceret Leonē integerrimū tñ perfidū esse, aut honestissimū histrionē infamē. Refertur a Platone in Hippia maiore, Heraclitū nomine.

Vespa Cicadę obstrepit

Dum inferior multo prouocat doctiorem, Theocritus in Bucolicis Σφῆξ βομβῶν πετίζει ἐν αὐτοῖς.

E dolio hauris

De eo qui affatim potitur optatis. Theocritus. ἐκ πίθου αὐτλῆς ἀλλοῦ. E dolio nimirum hauris.

Grauiora Sambico patitur.

Δεινότερα ἑμβίχης πέσχει.

In eos cōpetit, qui dira ferunt, ac diuturna mala, refert, si satis memini in pbleumatis Plutarchi. Natū a Sambico quopiā malefico, qui statuis olympiacis sublati, ac diuenditi. Deinde Aristarcho dianæ Elisensis templo incenso cōprehensus, & ut facinorū socios proderet annum perpetuum dirissimis cruciatibus subiectus est.

Oleo tranquillior.

Plau. in pcenu. Ita hanc canē faciā tibi oleo tranquilliorē, in hoies minime iracundos, leniq; ingenio peditos. Oleū em tacite, leniterq; fluit. Vt ut eodem & Plato. in dialogo de scientia.

Auricula infima mollior.

Simillimū est superiori. Cicero in ep̄is ad Atti. Tu quemadmodum me censeres oportere esse in rep. & in nostris inimiciis, ita & esse & fore auricula infima scito molliorem.

Manu facere

Est omnia diligentia fingere, formareq; natura non multū adiuuante. Sene in ep̄is. Quædam ingenia facilia & expedita, quædam manu (ut aiunt) facienda sunt.

Ficos diuidere. σῦκα μερίζειν.

In parcos ac sordidos olim dicebat. Martialis. Epigram. lib. v. Quadringenta secat, qui dicit. σῦκα μερίζει.

Cumini sector

Pro eodem refertur apud Aristotelem

Res est in cardine

Pro eo quod est, proxima est, ut efficiatur. Seruius prouerbiū esse admonet, exponens illud Maronis. Haud tanto cessabit cardine rerum. Cicero. In eo cardine rei uertitur.

Matura satio sæpe fallit, Scra nunq̃ non fallit

Prouerbiū rusticorū, q̃ monemur, in oī negotio maturandū magis, q̃ cōperendinandū. Refert a Columella his ṽbis. Sed cū oīa in agricultu-
ra strenue faciēda sunt, tū maxie semētis. Vetus est agricolarū prouerbiū
Maturam sationem sæpe decipe solere, seram nunq̃, quin mala sit.

γέλως ἰωνικός.

Risus Ionicus. Olim iactatū in cinēdos ac uoluptarios, p̃pterea qd̃ Io-
num mollicies ita ut Milesiorū & Sybaritarū in fabulam abiit.

Purior clauo. ἀγνότης τοῦ πηλίου.

ὑπερολὴ πῶρι μωδίας. In homines uehementer integros, & in-
corruptos. Clauus enim nauticus assiduīs fluctibus abluicitur, ut nihil
sordidum possit hærere.

Dorica musa. δωρικὴ μῦσική.

In hoīes munerum appetentes dici potest. Est aut̃ anceps allusio & ad
uocē, ὅ δωρὸς, & ad notissimas illas species musices. Doricam, Ly-
diā, Phrygiā, Bœoticā. Aristophanes in equibus, in Cleonē iocat̃, q̃ nul-
lā aliā musicā discere potuerit, q̃ Doricā, ὅτι οὐδ' ὁ δῶρα τῇ μαθεῖν ἢ
μὴ δωροδοκῆσαι. i. deprauate, pro eo quod est δωρεσι.

Necq̃ terram attingens, necq̃ cœlum.

οὔτε γῆς οὔτε οὐρανόσ' ἀπὸ μῆκος.

De iis q̃ longe absunt, q̃q̃ nulla uicinitate p̃tinent ad id, de q̃ agitur, utit̃
eo prouerbiū loco Lucianus in Pseudomante. ὁκτὼ μοι χρησμοὺς
ἔπεμψεν, οὔτε γῆς φασίμ' οὔτε οὐρανόσ' ἀπὸ μῆκος. i. Octo mihi
oracula, sed quæ necq̃ cœlū, ut aiunt, necq̃ terram attingerent.

Nihil ad chordam. οὐδὲν πρὸς τὴν χορδὴν.

De his qui longe discrepant, ab eo qd̃ spectat̃. Translatū a saltationi-
bus, ubi gestus debet ad fides citharæ respondere.

Haud iterum capitur laqueo uulpes

ἀλλὰ ἐκ αὐτοῖς ἀλώπικες πείγαι, deest in laqueum induciē, de
callidis, quos frustra coneris iterum fallere. Effert̃ & pruerbium in hunc
modum. ἀλώπικες διαφύσκει πείγας αὐτοῖς οὐχ' ἀλίσκεται.

I N D E X

Index adagiorum

A		
Bronis uita	xvii	Albo lapillo notandus dies xlvii
Abydum ne temere	xl	Albæ gallinæ filius lvi
Acanthia cicada	xxv	Alga uillor li
Acetū haber in pectore	ix	Alia uita alia dieta l
Aceto perfundere	xxii	aliena infantia frui xlii
Accessit luna	xl	aliquā reperitis rimā viii
Accipitq; suspectos laq̃os. xxxiii		cum Amaracino sui nihil i
idem Accii quod Titii xii		ambulando lentius, longum etiam xvii
Acū inuenisses, si quæsisse. xviii		iter conficitur ix
Actum est xxxix		amicus est alter ipse ix
Ad suū quēq; q̃stū q̃quē ē esse cal		ubi amici, ibi opes xvi
Ad uiuā curē ix (lidū. vii)		amor nullo magis emitt q̃ se ipso. 30
Adducere superciliū xxi		in amore mutuum nō reddere tur-
Ad uiuū xxvii		pissimum est ibidem
Addere manū xxxii		amicicię p̃sonā optet detrahi xxxi
Adonidis horti xlix		amico amicus xlii
Æstimare leonē ab unguibus iiii		amicorū uilis est annona bonis, ubi
Æthiopem lauare xxxii		quid deest xxxiii
Æstate uestem deteris xxvii		amici mores noueris nō oderis. lv
Ænigma sphingis xxix		amussis alba iiii
Æthiopem dealbare xxxii		ad amussim liii
Ægrotus dū spirat, spat xxxiiii		anagrym ne moueas ix
Aedibus in nostris quę praua aut		anagrym irritas l
recta geruntur xxxiiii		andabataz more pugnare x
Aedilitatē gerere sine populi suf		annosam arborē trāsplārare. xxv
fragio xxxix		anus uulpes non capit xxvii
Aegina primū optiosalit xlviii		anser inter olores xxviii
in Aere meo est lv		ansam quærere xxxvi
inter Aes & lupinū quid interfit		annus est xli
ignorat xxxiiii		ancorā sacrā mouere xliii
Aiantis risus xli		animam debet xlii
Alabastris unguenti plena putet		ancon dulcis lv
Alcinoi apologus. xlii (xlix)		in ansas easdē peruenisti lv
in Albo hoc non eras ii		antipelargin xliii
in Albo lapide alba linea iiii		apertæ musarū ianuaē ibidem
Albus an ater sis nescio xi		apertis tibiis xvi
Albo rete aliena oppugnare. xix		apinæ tricæq; xlv
Album suffragium xlv		Apollinis oracula tria x
		Africa semp fert mali quippiā. vi
		Apros duos uno saltu cape. xii

A D A G I O R V M

Apros fontibus imittere	lv	Attica fides	xvi
Aquam frigidam suffundere.	viii	atticus lepos	xxii
Aquam in cribrum gerere	xix	atticus martyr	xxv
aquam inaniter consumis	xxxiii	attici eleusina	xlii
aquā in mari quærere	ibidem	audiendū cui q̄tuor sunt aures.	xli
aquā culpat ardea	xxxvii	auricula infima mollior	lvi
in aqua scribere	xliiii	auro hēt foccis sup pactū solū.	xix
aquā ad mensurā bibunt	xlvi	aurū lapide, auro mens hominum	
aquam e pumice postulare	xxi	exploratur	liii
aquila non capit muscas.	xxxvii	aurum tolosanum	xi
aquila in nubibus	xli	auribus lupū teneo	xliii
aquilæ senectus	xxxviii	aureos polliceri montes	xvii
aquilam noctuæ cōparare	xlvi	austum perculi	xviii
aquilam uolare doces	xxxvii	autūnus pulchroꝝ pulcher ē.	xli
arcem tenere	li	auri cuiq; suis plumis opus est.	xvi
architectus inuidet architecto	li	aurem uellicare	xx
aranearum telam texere	xliii	austum floribus immisisti	lv
ad aristopha. lu. lucubrare.	xxxv	azanea mala	l
aristarchi obelisci, asterisci	lii		
argent anginā pati	xxv	Bacchæ bacchanti aduersari	vi
argenteis hastis pugnare	xiii	Bacchi pauci	xxvi
argiua calumnia	ibidem	Balbus balbū rectū intelligit.	xxx
de artificio apparens deus.	ibidē	Balbinū polyp⁹ agnē delect.	xliiii
asinus stramen mauult q̄ aurū.	liii	Barbā leoni mortuo uellere.	xlvi
asinus inter simias	ibidem	Belle dicis. Bellicum canere	l
asinus ad lyram	xii	aut Bibat aut abeat	x
asinus in apibus	xxxiiii	Bilem mouere	xxi
asinus mysteria portat	xlvi	Bis pueri senes	xxiiii
de asini umbra	ibidē	Bithus contra bacchium	lv
ab asinis ad boues trāscendere.	18	Bolus ereptus ex faucibus	xli
asinū in rupē prudere	xliii	Bona uerba quæso	xxiiii
asinū sub freno currere	xli	Bona noia ut fiant mala.	xxxvii
ex asello tardo equus pgnat⁹.	32	Bonę frugis.	xxxvi
aspendius citharædus	iiij	Boni ad bonoꝝ cōuiuia uſuocari	
aspergo, olfacio, deuoro	ix	Bōis & maſauib⁹.	xx (accedūt. 27
aspergere aquā	ibidē	Bonorum fornicarum	xvii
asluere aliqd suo capiti	xxxiiii	Bonus dormitat Homerus	xlix
in Astu aliud ex alio malū uenit.		Bos lassus fortius figit pedē	xxiiij
Athlerice ualere.	ix	Bos Cyprius	xxv
Athletam Herculi placere	xv	Bos piger opratephippia.	xxxiiij

I N D E X

Bos in lingua	xxv	Cascus cascā duxit	lv
Bouē ad ceroma mittens	xviii	Cassioticus nodus	xliiii
Bullatæ nugæ	xxii	Cato pingue	xxv
CCC		Cato tertius	ibidem
Caballus optat arare	xxxiii	catuli aliter olent, aliter sues	viii.
Calculū reducere & apponere.	v	cautus enim metuīt foueam lupus.	
Callipedes	xi	cæca dies	xxvi. (xxxiii)
ad Calendas græcas	xlii	cæcias nubes	xi
Calcitrare contra stimulū.	xvii	cæcus cæco dux	xxxii
Caligare in sole	xxxix	cedimus inq̃ uicem p̃bemus crura.	
Calabri hospitīs munera	xxxii	sagittis	xxii
de Calcaria i carbonariā currim⁹		censoria uirga	lii
Caluus comatus.	xlvi. (xxxvi)	cepisse dimidiū facti	xxiii
Caluariam insulā	xlvi	cerite cæra digni	vliii
Camelū saltare.	xxx	cespitē hunc circūdemus	li
Camelus uel scabiosus multorū		super Choenice nō sedendū.	ix
asīnorū portat onera	xliii	cygnea cantilena	xliiii
Cane uetulo latrante p̃spectādū.	l	cimeriæ tenebræ	xxv
Canes oībus ignotis allatrant	l	cicatricem refricare	lii
Canis in balneo, musica i luctū.	iii	cyprio boui merendam	xlix
Canis reuersus ad uomitū	li	circulū absoluerē	xxxv
Canis a corio nung absterrebitur		coactūs tua uoluntate	li
uncto	xxvii	coagulum mali inuenit	xliiii
Canis sæpe latrans raro mordet.	l	colophoniū suffragiū	xlviii
Canis e Nilo	xxx	collatis signis depugnare	viii
Canis p̃ phratres ductus	xlii	colophonia contumelia	xliiii
Caninum prandium	xv	coeli filius	v
Canere sibi	xxvii	coelum non animū mutant q̃ trās	
Cantilenā eandē canere	xxxiii	mare currunt	xxxiii
Cantharus aquilam quærit.	xlii	coelum si siruat	xli
Cancer leporē uenatur	xliii	in Cælo sum	lii
Caput sine lingua	xli	a Cælo ad terrā	lv
Caput scabere	xx	uel Cælo appareat	ibidem
Caput demulcere	lvi	cœna cerea, p̃otifica, dubia.	xviii
Capra Scyria	xlii	cocta numerabimus exta	xxvii
Capra gladiū seu Machæra	l	comatus nullus q̃ nō idē cinædus	
ne Caprea cū leone pugnā in eas.		cōis mercurius.	xliiii. (xxxi)
Carica musa	li (xlv)	Commodandum amicis, sed usq̃	
Carbone notare	xxii	ad aras	lv
Carbonum thesaurus	xxxii	Consenesco aliquid addiscens	li

A D A G I O R V M

Congregare cū leonibus uulpes		Clurinumpecus	xliz
Conlatinus uenter	xlvi	Crambe bis posita morse est	iii
Contempus prouerbia	xxxi	Cretizare contra Cretensem	xiix
Cōtra flumē tractū niti.	xxxviii	Creta notare	xxii
Contrahere uela	liii	Crescentem tur midis infla sermo	
Contemplari a fronte pariter atq;		nibus vtrem	xxvii
a tergo	lv	Cretizare	xlvi
Confringere tesseram	viii	Cretensis contra Æginitam	xl
Consciētia mille testes	xvi	Cristæ surgunt	xxvii
Conniuere	xxi	Crocodili lachrymæ	xliz
Copiæ cornu	xxxvii	Crocodilus in fugientem.	ibidē.
Cor ne comederis	ix		
Corinthus Iouis	l.	Dare manus	xxx
Cornicū oculos configere.	iii	Dare uerba	xxxii
Coronam ne carpseris	ix	Dares Entellum prouocat.	lv
Coriceus auscultauit	x	Dathos Agathon	xlvi
Corinthū petere nō est cuiuscq;	xi	Dat ueniam coruis	xiii
Corinthius luxus	l	Dauus sum non Oedipus	xix
Cortum hiantem delusit	l.	Decipi a seipso pncipiosissimum est	
Cornix scorpionum	xxii	Dedimalum & accepi.	vi. (lv)
Corchorus in lachanis	xxxviii	quod Dedi non datū uellem.	ix
ultra cornices uiuax	xxx	Defraudare genium	xxxiii
coruus si tacite pasci posset.	xxxiii	Delphinū cauda alligas	xxvi
sine cortice nabis	ibidem	Delphinū syluis appingit	xxxvii
cornix alienis supbit plumis.	xlvi	Dente Theonino rodere	xxiii
corpus sine pectore	ibidem	Demulcere caput	lvi
cothurno instabilior	xxvii	Descendere in se	xxxii
coturnix Hercule seruauit.	xxxiii	Deum facere	lii
culmos inanes excutere	xiii	Dextro Hercule	xxi
curuca, cuculus.	xv	Dii tibi tuam dent mentem.	ibi.
currus bouem trahit	xxv	Dies albo lapillo notandus.	xlvi
cura esse quod audis	xxxiii	Distum aut factum	xi
curare cutem	xxxviii	Dies ægri tudinem adimit	ibidē
cupressum simulare	xxxvii	Dies omnia reuelat	liii
cumini sector	lvi	Dies nunc parens, nūc nouerca	xii
claudus loripedem ridet	xxi	difficilia quæ pulchra	li
claudi more pilam tenere.	xxiii	digito uno caput icalpere	v
claudiana tonitrua	xli	digito cōpescere labellum	xv
clauum clauo trudere	vi	dignum propter quod uadimonii	
clematis & gypria	xlvi	um deferatur.	xxiii

INDEX

Dignū patella cooperulum	xl	Equis albis præcedere	xxiii
Dign ⁹ q cū in tenebris mices.	xxx	Equus me portat rex alit.	xxviii
Diligere sine riuāli.	xxxiii. (viii)	Eripuit faucibus lupi	xxvi
Dimidium plus toto	i	Expers nuptiarum.	xlvi
Diomedea necessitas	v	Exordiri telam	liii
Diomedis & Glauci pmutatio.	liiii	Extra omnem aleam	lii
Dionysius Corinthi	l	Extremis digitis attingere.	xxxvi
Diuitiarū pelagus	xvii	in Expuentē recidit, qd in cœlū ex	
Diuite uena	li	CF (puir. xxix)	
Docti eodem in ludo sunt	xlvi	Faba hæc cudeſ in me	xl
Doliaris uita	xxviii	in Faba reperire	xli
Doliū prusum, iexplebile.	xxviii	Faber qſ fecit cōpedes gestat	li
e Dolio hauris	lvi	Fabricam facere	viii
Domī habet	lii	Fabula sine capite	xxxii
Domini similis es	xl	Facile cum ualemus, recta consilia.	
Domī non hic milesia	xxxvi	ægroſ damus	xxi
Dona Cillicum	xvii	de facie nosse	xvii
Dorica muſa	xlvi	Facies tua cōputat annos.	xxliii
Dormire in utrūuis oculū & aurē		Falcē in alienā meſſem mittere	li
Dormictis rete coepit.	xxvii. (xix)	Fames ſaguntina ibi.	(xvi)
Dormio non omnibus	xxx	Fames & mora bile i naſum cōciūt	
Duorū temporū maxie habenda		Fames optimū condimentū	x
est ratio, mane & ueſperī	ix	Farcire centones	viii
TE		Ferre iugum	vi
Eſſamma cibum petere	[xl	Ferulæ manū ſubducere	xxx
Ebur atramento candefacere.	xix	Fenestram aperire.	xxxvi
Echino aſperior	xlvi	in Fermento iacere	xix
Ede Naſturtium	ibidem	Festo die ſi qd pdegeris, pfecto age	
Edentulus inuidet dentato	xxii	reliceat, niſi peperceris	vii
Efficere, p opibus mœnia.	xxxix	Ficos diuidere	lvi
Emunctæ naris	xvi	Ficulno folio anguillam	xlvi
Elephantus non capit murē.	xxvi	Ficulnorū foliorū compluriū ſtre	
Elephantē ex muſca facis, ibidem		pitum audiui	l
Elephantī pariunt	liii	Fictiles diuitiæ	xlvi
Ephyreū ſeu dodoneū æs.	xlvi	Figulinam in dolio	li
Emerere malo q rogare	xxxi	Filo pari nō oia cōueniūt	xxxv
Elimare	liii	Fores aperire	xlvi
Equus Seianus	xi	& Formicis ira eſt ſua	xlvi
ab Equis ad aſinos	xviii	Fœnum habet in cornu	xvii
Eqſ ſtrenuos nō defatigādos.	xxi	Fœlix qui nihil debet	xlvi

A D A G I O R V M

Fucum facere	v	Harena in tua ipsius supo. ibidem	
Fuimus troes	ii	Harpocratem facere	xv
Fulgur ex uetro	xii	Hastam abicere	xxx
Fumū fugiēs ī ignē decedit. xlviii		Helleborum ede	xxii
Fumos uendere	xlvi	Hercule labores	ii
Flare sū atq; sorbere difficile. xvi		ne Hercules qdē cōtra duos	iii
ita Fugias ne præter casam	xliii	Hercule dextro	xxi
Flāma fumo est proxima	vii	Herculi clauē extorquere	li
Floribus austrū immisisti	lv	Herculē insimulas ignauiaē	lv
Frater adesto uiro	xlvi	Herbā dare, uel porrigere	xxx
Fricantē refrica	xlvi	Hærent in luto	v
Frontis perfrictæ	xx	Hærent in Salebra	ibidem
Frustra canis	xxxiiii	Hærent in aqua	ibidem
¶ G		Hydrā inficis	xlvi
		Hydræ caput amputas	l
Gallus iaspidem reperit	i	Hylam uocas	xlvi
Gaudere in sinu	xxxvi	Hirundo una nō efficit uer.	xlvi
Genius temesseus aderit	xxviii	Hirudinē idomū ne recipias	ix
Genu inū insigere	xx	Homo hominī dæmoniu	ibidē
Genio sinistro	xxi	Homo hoī lupus est nō hō	viii
Gerræ ficulæ	xxxv	Homo triū literarū	xxviii
Gygis anulus	xxvii	Homo Euripus	xxv
Gorgonius hircum	xliii	Homo fictilis	xliii
de Gustu iudicare	xxviii	Homo bulla	xlix
Gladiū dedisti q se occideret. 39		Homo oim horarum	lii
Gladio plumbeo iugulare	liii	Homo non homo	liiii
Glaucioniam ob oculos obice-		Hoī amico opprūto nihil ē amic⁹	
re	xxxvi	Homunculus ex caria. li.	(viii)
Glauci & diomedis pmutatio. liii		Hostimēti est opa p pecunia.	vii
Graculus inter musas	xxxviii	Humi serpere	li
Graculus cū graculo cōgregat	l	¶ I	
Graculo nihil cū fidibus	i		
Graviora sambico patitur	lvi	Iacere aleam	liii
Gravior areopagita	xviii	Iacere fundamenta	xliii
Græca fides. xvi. Græcari.	xlvi	Ictus sapiam	xii
¶ H		Ibici grues	lvi
		Ignem gladio ne fodias	ix
ne Habeas quod habes	xxxix	Ignem igni ne addas	xlvi
Hamum uorare	vii	Illas malorū	xvii
Harenam numeras	xii	Illotis pedibus. xxxviii.	(xxxiiii)
in Harenam descendere	xxx	Impatorū multitudo Caria pdidit	
Harena cedere	ibidem		

INDEX

Imperium habes in beluas	xl	Lapis irrisibilis	xviii
Incidit in foueam quā fecit	vi	Lapidem uerberare	vii
Indulgere genio	xxxviii	ad Lapidē eundē offendere.	xxxvi
In eo ipso stas lapide, ubi p̄co p̄di-		de Lapidē emptus	xxvi
Inexplebile doliū	xxvii (cat. ii)	Lari sacrificare	xxvi, & xliiii
Inguinis & capitis quæ sunt discri-		Laterna punica	xliiii
mina, nescit	xxxviii	Latum digitum	xxix
Iniquū petendū ut æquū feras	x	cum laruis luctari	xliii
Intus canere	iiii	Lauare laterem	xxxii
Intus & in cute	xxi xxxiiii	Laudes añ uictoriā canis.	xxxiiii
Inter sacrum & saxum sto	iiii	Lechyto crassior	xlvi
Inter præsepis suas	viii	Lemnium malum	xliiii
In portu impingere	xxiii	Leges bonæ a malis moribus pro-	
Inuitas canes ducere uenatū stul-		creantur.	xliv
ticia est	xxxix	Lenticulum mandentes	xi
Iouis cerebrum	xxvii	in Lenticula unguentū	xxviii
Iouis Corinthus.	I	Leoninā pellem indutus	liiii
Ioui fulmen extorquere	li	Leoni mortuo barbā uellere.	xlvi
Iouem lapidem iurare	xxv	Leonem tondere	xlvi
Ira tardissime oim senescit.	xxxiiii	Ad Leontini pocula semp.	xxxiiii
Ira plumbea	xviii	Leonem pungis	xxii
Ire publica uia	vii	Lepus pulpamentū q̄rit	xi
Ire per extentum funem	xxvi.	Lepus dormiens	xliiii
Irritare crabrones	vi	Lepus pro carnibus	ibidem
Iumenta quoniā manibus carent		leporem prius testudo p̄uertet.	xi
alterius fricatione indigent	ii	lerna malorum	xvii
Iumēto suo sibi malū arcellere.	xx	libethrio incultior	xli
Iungere uulpes	xxix	libya mali quippiā semp fert	xl
Iupiter absq̄ filiis	xxvii	libyca fera	xlvi
Iusticia iustior	xxvi	libra æquior	xxvi
Iusurandū uenereū irritum	li	lichno pinguior	xlvi
¶ K		a limine salutare	xxxvi
Κοινὰ φίλων πάντες.	ix	Lindii sacrificium.	xlvi
¶ L		lineam nullam duxi	xiii
Labra similes habent lactucas.	i.	lineam mittere	xvii
Lac gallinaceum	xlii	lynceus	xlvi
laconicæ lunæ	xlv	linum lino copulas	xlvi
lachrymæ Megarensium	ibidē	lyræ lyræ	xxxv
lampada cursu tibi trado	ii	litus arare	xxxii
lanam ab asino	xxviii	locrense pactum.	xlvi

A D A G I O R V M

lolo uisitant	ii	Manum de tabula	xxix
loqui e plauistro	xxxv	Manum non uorterim	xxxii
loquitragice	1	Mancipium ineptum	xxxii
lucrum pudori praestat	xxxix	Manticā in tergo uidere	xxxii.
in luco & phano tuo est sitū.	xix	Mancipii capillus	xlii
lucernā in meridie accendere.	xlv	Mandare laqueum	xlix
lupus est homo hoī, nō hō.	vii	Mannii multi Arctiae	liii
lupus ouem seruat	xliii	Manu facere	lvi
lupus est in fabula	xxxix	Margaritas dare porcis	i
lupus hiauit	xlv.	in Mari aquā quæris	xxxliii
lupus puteum circūit	ibidem	Mare coelo confundere	xxxliii
lupi alas quæris	ibidē.	Marte nostro	xxliii
lupo agnū eripe postulas	xviii	Matura	xvii
lupi illū uidere priores	liii	Mediū unguē ostendere	xlix
q̄ lupus curat numerū	xlix	Megarensiū lachrymæ	xlv
lusciniolæ canit deesse	viii	Melle litus gladius	xvi
luscus luscum deridet	xxi	Mellitum uenenum	ibidem
Luxus Corinthius	1	Mendacē memorē esse optet	x
¶ M		a Mensa hac non potes abesse	lv
Machæra si tibi, & nobis urbina		sine mensura offam comedūt	xlv
est domi	vi	Mercurius non doctus	xxvii
Magistratus uirum arguit	xiii	Messem malam facere	viii
Magno gemitu man ⁹ fit grauior		Messem alienam metere	xiii
Mali corui malū ouū. xliii.	(xix	Metire te tuo pede	xxii
Malum qui fortiter patitur idem		Metus sine metu	ibidē
post potitur bonū	vii	Miconium caput	xlvi
Malum cōsiliū cōsultori pessimū		Midas auriculas asini habet	xlvi
Malū ppter uicinū malū. xix (xv		Mida locupletior	li
Malū bene q̄scens ne cōmoueris		Mihi istic nō seriū, nec metiū	viii
Mali fontē repire. xliii.	(xlv	Milesii quondā fortes fuerunt	iii
Malo nodo, malus querendus est		Mimus Roscio	xv
cuneus	vi	Minerua selem	xlii
Malis percutere	xxv	Minimo prouocare	xlix
Mala nota res optima est. xxxix		Monstrū alere	xxiii
Manus manū fricat	i	Mopso Nisa datur	lv
Manibus pedibusq; niti	v	Mola falsa litat, q̄ tura nō hnt.	xliii
Mane & uesperī habenda rō	ix	Mordere frenū	xxliii
Manu altera lapidem ferre, altera		cū mortuis nō nisi larū lucantur	
panem ostentare	xvi	Mortuo yba facere	xvii. (xliii.
Manum in os inferere	xxiii	Mulier a muliere ducit	xxvii

INDEX

Mulgere hircos	xxix	Noctua uolauit	xxv
Mulier ne gladiū mtollat	xlvi	Nodū in ſcirpo q̄ris	xxxviii
Munire uiam	xxiii	Non eras in hoc albo	ii
Munus lenidenſe	xiii	Non omnibus dormio	xxx
Munera calabri hoſpitis	xxxii	Non miſſura cutē, niſi plena cruo-	
Murus atheneus	xliii	ris hīrudo	xxvii
Muſica in luſtu	liii	Nos n̄m onus, uos clitelas,	xxxi
Muſtandē picē guſtauit	xxxiii	ad Nouercæ tumulum flere	liiii
Mus malus	xxxiiii	Noxa uicinus malus	xix
ne Muſca quidem	xl	Nuces relinquere	xix
Mutui magiſtri	xxxv	in Nuce nil extra duri	xxvi
Muruū muli ſcabunt	i	Nucleum qui e nuce eſſe uult, nucē	
¶ N		frangi r	vii
Nartecophori muli	xxvi	Nucleum amiſi	liiii
Naſo ſuſpendere	xx	Nudo neſtimenta detrahere	vii
Naturā expellas furca, tamē uſq̄		Nudus tanq̄ ex matre	xxvii
recurrat	xxxiii	Nuptiarū in experta	xliii
Nauci non facio	xxxi	Nugæ Perſæ	xxxv
in Naui eadem es	xxvi	¶ O	
Ne momus quidē hæc carpit	v	Obſequiū amicos	xix
Ne ſis mihi tutor	lii	Obtrudere palpam	ibidem
Ne nimīū callidū hoc ſit mō	xl	Obuiis ulnis	lii
Ne i cēna qdē laudaberis,	xxxiiii	ſine Obſonio cōuiuas feciſti	lviii
Nebulas detexis	xlvi	Occaſionem arripere	xxxvi
Nebulæ in pariete pictæ	lii	Occiſa ſeſe uestitu atq̄ creta,	xxiii
Nec omnia nec paſſim	ii	Oculatę manus, oculata dies.	xvi
Nec eſſe eſt facere ſumptū q̄ q̄rit		Oculus teſtis pluris eſt q̄ auriti	
lucrum	vii	decem	xl
Neglectis utēda filix in aſciſ agris		Odit cane peius & angue	xxxiii
Neq̄ natate, neq̄ l̄ras,	xlvi (xliiii)	Odi memorē cōpotorē	xxviii
Neq̄ terrā attigēs, neq̄ coelū,	lvii	Odium uatinianū	xlvi
in Neruū erūpat fortitudo	xlii	Oedipi imprecationes	lvi
Nequicq̄ ſapit, qui ſibi nihil ſa-		Offendere ad eundē lapidē,	xxxi
pit	xxiiii	ex Officina tua ut aliena	liiii
Nihil ad chordam	lvii	Oleum & opam perdiדי	xxviii
Nihil graculo cum fidibus	i	Oleum aure uel ore ferre	xlvi
Nihil amaracino ſui	i	Oleo tranquillior	lvi
Nihil cocio eſt	xxix	Oleum flammis ad iicere	xxiii
Niti cōtra flumina tractū,	xxxviii	intra Oleam nil eſt	xxvi
Noctuas Athenas	xii	Ollæ amicitia	xxviii

A D A G I O R V M

Olor sæpe est optuna locus. xv	Pedibus in finiam ire xxxiiii
Omnibus neruis contendere v	Pellem caninā rodere xlvii
Oēs sibi meli ⁹ malit ⁹ q̄ alteri xxiii	intra Pelliculā tuā te cōrine xxv
Oēm mouebo petrā xxxiiii	Pelopis uel Tantalī talēta xlvii
Omne tulit punctū xxxvii	Pennas ultra nidū extendere. xliiii
nō Oia paritilo cōueniūt. xxxv	Pendere de pilo xxvi
Oīm rerū uicissitudo xl	Penelopistelam retexere xxxi
Oneratis sup imponendū on ⁹ . ix	Periculū ex aliis facere xli
Opam inanē significantes xxxii	Per publicā uīā ne ambules ix
Operas mutuas tradere xlii	Per nebulā, per somniū xxiii
Oprat ephippia bos piger. xxxiii	Perfæ nugæ xxxv
Optimū non nasci xlviii	ad Perpendicularum liii
Optimū aliena infania frui xlii	Pila est mea xlix
Opum cumulus xvii	Pingam te tuis coloribus lvi
Os sublinere xxxii	Pingui Minerua xxxi
inter os & ossam xii	Piscari in aere vii
Quem lupo cōmisisti xli	quasi piscis, itidem est amator leng neq̄ est nisi recens vii
ab Ouo usq̄ ad mala xliiii	Piscis line æsca ne c capit. ibidem
Ouum ouo simile xxxi	Pistillo retusius xlix
¶ P	Phenicū conuenta xlviii
Palinodiam canere xxxviii	Polypus liiii
Palūbē adduximus ad areā. xviii	Polypi mentē habe xxi
Pancratice ualere ix	Pollicē p̄mere & cōuertere xx
Panicus calus liii	ad populū phaleras xxi
Parietes duos de una fidelia deal paries cū p̄xius ardet. xiiii (bare. x	Postica fanna xx
Parni scapula. xlvii. (xxxvii	Pueros astragilis fallēdos. xxxvii
pturiēt mōres nascē ridicul ⁹ mus	ne puero gladiū xlv
Paruū malū magnū bonū xlv	ad pugnā sic ē p̄perādū. xxxviii
Paruopedi magnos calceos cir- cundare xxvi. & liii	Pulchrenarras i
Patere & abstine xxxiiii	Puluerem edis xxxii
Patruus ne sis mihi. lii	Puluerē ob oculos offūdere. xxxvi
Pastillos rufillos olet xliii	cum Puluisculo xxxv
Prēs nrī comederunt uīā acerbā	Puppis & prora xlix
Phalaridis imperiū. xlviii. (xxix	Purgatis auribus xxxviii
Pecus clurintū xlix	Purior clauo lvii
Pedetentim xliiii	Plautina eloquentia xxiii
ante Pedes reuolui. ly	e Plauistro loqui xxxv
Pedum uisa est uia xlii	Places ipsi i
	Plūbea ira. Plumea grā xviii

I N D E X

Plus aloes q̃ mellis habet	vii	contra Retiariũ ferula.	xxix
ut p̃nestinis gonea ē ciconia.	xlx	Retia hæc nihil traxerunt.	xxv
Pridie caueas ne pigeat postridie		Remacu tangere	xxxviii
Prima manus liii.	(xxxix	Rem factam putare	xlvi
Proba materia, si, pb ^o faber, xviii		Remis acuelis	v
Promus q̃ condus magis	xlx	non Remulco, sed plena uelificati	
Propria uineta cedere	xxvi	one inuectus	xxxv
Proteruiam fecit	ibidem	Res in foro nostro uerti	xvii
Prouinciã capere, aut tradere.	xli	Res est in cardine	lvii
Prudēs in flãmã mitto manũ.	xl	ad Restim res rediit	xliii
Psyrice facta	xlviiii	Rete non tenditur accipitri	xlii
¶ Q		Rifus Sardonius	i
Quam quisq; norit artem in hac		Rifus Ionicus	lvii
se exerceat	liii	Rifus Megaricus	i
Qñ id fieri non potest quod uis,		sine Riuali diligere	xxxliii
id uelis quod possis	xxliii	Rixari de lana caprina	xliii
Quantũ nō miluus oberret	xxii	Rodere dente theonino.	ibidem
Quarta luna nati	xxxvii	Rubo arefacto p̃fractione	xxi
Quauis incantatione melius	xlx	Rudem accipere	lvi
Quærere extra	xix	Rude donatum	ibidem
de Quercu fati	xxxvii	Rusmerum	xlx
sub Quercu alia collige	xxi	Rumpere filum	xliii
Qui ne tuberibus, p̃priis.	xliiii	Rusco horridior	li
Qui uestitu ac creta sese occultant		Rusticanum oratorē ne cōtemnas	
Qui quæ uult dicit, quæ	(xxiii	¶ S	
non uult audit	xxxviii	Sacra hæc non aliter constant	li
Quid si aliq; deus uoluit.	xli	Satio matura sæpe fallit	lvii
Quod dedi nō datum uellē	viii	Saguntina fames	li
Quod habes ne habeas	xxxix	Saltare in tenebris	xxvii
Qd̃ abste allatũ erat, i. relatũ.	xlii	Salutare a limine	xxxvi
Quod scio nescio	xl	Sal unde uenerat rediit	xliii
Quo teneam vultus mutantem		de Sale & faba	l
Prothea nodo	xliiii.	Sambucã aptare caloni	xxii
Quĩ p̃fectus fueris ne redeas	ix	Sanctum dare canibus	i.
¶ R		Sapere patruos	xix
Rana Seriphia	xxv	Sapientum octauus	xxv
Ranæ aquam.	ibidem	Sardois herbis amarior	li
Ranis propinas	ibidem	Sat cito, si fiat bene	xxxvii
Rara auis	xx	Satis de quercu	xxxvi
Receptu canere	lii	Saul inter prophetas	xxxliii

ADAGIORVM

Saxum uoluere	xli	Supercilium salit	xxix
Secunda meliora	xxv	Superciliofus	xxi
Sellis duabus sedere	xiii	Summis degustare labris	xxxvi
Sementē alius fecit, alius messēm		Suprema manus	lii
Senes mutuum fricant	ii (xxxii)	Surdīs agere testimoniis	xxxvi
Senectus morbus est	xlii	Surdīs canere	xvii
Seruos q̄t hēmus totidē hostes, vi		Surdo fabulam narrare	ibidem
Sero sapiunt phryges	xii	Sus Minervam	liiii
Sexagenarios de pōre deicere, iii		non Sus quis intellīgit,	ibidem
Sybaritæ per plateam	xxxvi	sus seipsam laudat	xlvi
Sybaritica tita	xvii	suspensio arbor eligenda	xlii
Sicula uenfa	ibidem	sutorum aramentum	v
Siculus uel famia furatur	xlvi	ne Sutor ultra crepidam	xliii
Sylofontis chlamys	xxviii	suum cuiq; pulchrum	xxliii
in syluam ligna ferre	xxv	scyllā fugiēs in charybdim incidit	
Similes habent labra lactucas	i	scytala laconica	x. (xxxix)
Simul & da & accipe	xlii	scindere glaciem	xxxix
Simplex ueritatis oratio	xlii	scytala tristis	xlii
Simile simili gaudet	xvi	scorpi⁹ sub oī lapide dormit.	48
Similis sui est	xxxlii	scurra qui semel, nunq̄ p̄familias	
Simia uel pulcherrima deformis est		spartū rodentes, liii.	(xxxliii)
Simonē noui & simō me, ib.	lii	spartana iberior	xxvii
Sine cerere & baccho friget uen⁹		stas in eo ipso lapide, ubi p̄co p̄di-	
in Sinu gaudere	xxxvi. (xl)	stateram ne transilias ix.	(cat. ii)
Syncerum est, nisi uas quodcunq;		stilum uertere	lii
infundis acescit	xlii	a Stirpe	xxxix
Syri contra phoenices	xlvi	stomachum facere	xxi
in Solum quodcunq; uenis	xlii		
Soli lumen inferre	xl	¶	
Sonat uirum percussa	xxi	Talpa cæcior	xlvi
Sophocles laudiceni	vi	Talpa capreaq; contemnit oculos.	
Sorex suo indicio perit	xlii	Tangere ulcus uiuū ix	(xxii)
Subsidunt pennę	xxvii	Taurum tollit guttulū substulerit	
Sudabis satis	xli	taxilli Iouis sp̄ foelicit cadūt (xxvi)	
ne Suffenus essem mihi	xlvi	Tectū habita	xxii. (xxxvii)
Suffundere aquam frigidā	ix	Telam exordiri	liii
Suemprouocat	xlvi	in Tempore adire	xli
Summū ius summa malitia	xli	Temeſſeus aderit Genius.	xxviii
Summo iure	xxvii	Teneo tanq; nomē & digitos.	li
Suo sibi hunc iugulo gladio	v	Tenui filo	ibidē
		Teneris unguiculis	lii

INDEX

a Tergo ridere	xx	Ventos colis	xxxij
Terræ filius	v	Ventus nauem deferit	xvi
Terræ onus	xxv	Ventus neq; nauigare, neq; mane	
Tesseram confringere	viii	re sinit	xxvij
Testa feruat odorē pristinū	xlili	Venari in mari	vij
Testudinē pegaso cōpas. xxxvij		Vena paupere	li
Testudines ipsi comedite q̄ cepistis		Verberare lapidem	vij
Tibiā tubæ cōpas. xxi,	(lvi	Veritas odium parit	xix
Tineas pascere	xliij	Veritas post deum colenda	ix
Tintinabulū mutū	xxxix	Veritas in uino	xxvij
Thita præfigere	xxi	Verba dare	xxxij
Titanas uocas	xlviij	Ver sequitur hyemem	li
Tithoni senectus	ibidem	Vertere uela	v
in Toga saltantis p̄sonā inducere		Vesp̄ ferus qd uehat nescis. xxvij	
Tollat te qui non nouit, li.	(xlvi	Vestigis oibus inquirere	liij
Tora errare uia, toto cōlo	xxii	Vespa cicadę obstrept	lvi
Tua res agitur	xliii	Vexat censura columbas	xlii
Tunica pallio propior est	xxlii	Viam ad mare docet amnis. xviii	
Turture loquior	xlviij	Vicitant succo suo	liii
Tute hoc inristi, omne tibi est exe		Vino uendibili non opus est suspē	
dendum	xl	sa hædera	xxxi
Tragulam iniicere	viii	Vir iureiurando fallitur	xxxvij
Tragice loqui	l	Vir fugiēs & denuo pugnabit. xv	
in tranquillo esse	xli	Vitę pugillus	xlviij
Tributum a mortuo petere. xvii		Vitam humanam plus aloes habe	
Tricæ, Apinæ	xlvi	re q̄ mellis	vii
in Trutina sum	xxvij	Vitiligatores	l
ex Tripode	xlviij	Viriantiq̄ maxillæ baculus. xliii	
Trutina eadem pensaberis	xxv	Viua uox	xix
¶ V		Viua ultra cornices	xxx
Vacuis manib⁹ nō reuocat falco		Vlulas athenas	xii
Valere Pugilice, Basilice. ix	(vii	Vlyssis remigium	xliii
Vallū caueamue supergredi. liii		ad umbilicum	lii
inuado est omnis res	xxlii	Vmbram suam metuere	xxxi
Vbi non sis qui fueris	xxlii	Vngues rodere	xx
Vel ter sex, uel tres taxilli. xxvij		Vnguem tranuersum	xxix
Vela pandere & contrahere. liii		ad unguem	lii
Ventres	lvi	ab Vnguiculo ad summū capillū	
Ventis secundis nauigat. xliii		Voce alia Psittacus, alia	(viii
Venire post festum	xxxvij	coturnix loquitur	xlviij

A D A G I O R V M

Volare sine pēnis haud facile. 18	Vti foro	xvñ
Voluntate tua coactus li	Vulpes non accipit munera	xli
Vorsis gladiis depugnarier. viii	Vulpes cum leonibus congrega-	
Vorsuram soluis xlii	re	xlvii
Vrso inuēto uestigia iſe q̃ris. xxvi	Vulpes haud iterum capitur la-	
Vrſi uiui fumātem naſum ne ten	queo	lvii
taueris xlvii	ſi Vultur es, cadauer expecta. xxx	
Vt poſſumus, quando uolumus	Vulnus recrudescere	lii
non licet xxxii	Vulpis as, ſed contra uulpē. xxxii	
Vtrem uerberas xx xlii	¶ Z	
Viranq; paginam facit xliiii	Zonam perdidit	xxvi

Hagenox ex ædibus Thomæ Anshelmi Baden
ſis, Menſe Octobri. Anno a Chriſto nato.
M. D. XIX.

